

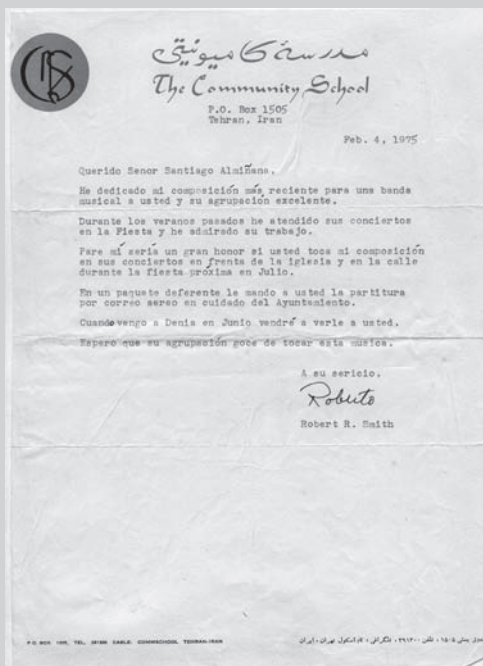
5 anys

EDICIÓ

Agrupació Artística Musical de Dénia

COL-LABORADORS

Antonieta Albi
Francesc Arlandis
Juan F. Bertomeu
Josep V. Bolta
Miquel Crespo
Javier Calvo
Henar Delgado
Josep Francesc Devesa
Ferran Ferrando
Robert Frau
Vicent Frau
Alícia García
Ricardo J. García
Enrique Gonzalez
Lluís Grimalt
Vicent Grimalt
Maria Dolores Guntiñas
Andreu Ivars
José Ramón Ivars
Angel Llorens
Pau Mahiques
Josep Marí
Pablo Marín
Pilar Marín
Salvador Marín
Consuelo Martí
Paco Mezquida
Pere Molina
Julia Molinillo
José Montaner
Manolo Olivencia
Josep Pastor
Miquel Pérez
Joaquín Perles
Javier Pinto
Francesc Ramón

Antoni Reig
Rosa Ribes
David Riera
Vidal Ruíz
David Sarch
Noelia Savall
Antonio Santamaria
Casimiro Sendra
Josep Sendra
Rosa Seser Pérez
Vicente Signes
Francesc Tur
Fernando Vega
Maria Rosa Vives
Frank De Vuyst

COORDINACIÓ

Maitte Agulles
Rosa Ribes

FOTOS

Agrupació Artística Musical de Dénia
Enrique Marsal
Mira i Somriu
Guillén Fotógrafo

IMPRIMEIX

Aramar Editores, S.L.
Avda. del Cid 11B, 03700 DÉNIA
Tel .96 644 66 44
Fax 96 642 22 93
aramar@aramareditores.com
www.aramareditores.com

Per l'ús i promoció del Valencià
GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, INVESTIGACIÓ, CULTURA I ESPORT

1984

1989

CUATRO MIL PERSONAS, EN UNA VELADA DE EXITO SIN PRECEDENTE

Actuaron Banda Municipal de Alicante, Coral Crevillentina y Agrupación Artística de Denia

El "Himno a Denia" -de Davia y Salort- obtuvo un clamoroso refrendo público

El sábado pasado Denia vivió una brillante noche de fiesta, gracias al excelente programa -en su forma instrumental del espectáculo- de música que hizo posible la celebración de un gran momento de la vida cultural de la ciudad. El programa se desarrolló en el salón de actos del Consistorio, bajo la dirección del Sr. Juan José Salort, quien se encargó de la organización de un programa que, además de ser muy interesante, fue muy divertido.

AVANZO AL SEÑOR PUEBLO DE AVILA, ESPAÑA. El Ayuntamiento de Denia, con el patrocinio de la Agrupación Artística de Denia, organizó una velada de éxito en el salón de actos del Consistorio, el pasado sábado.

El programa se desarrolló en el salón de actos del Consistorio, bajo la dirección del Sr. Juan José Salort, quien se encargó de la organización de un programa que, además de ser muy interesante, fue muy divertido.

El programa se desarrolló en el salón de actos del Consistorio, bajo la dirección del Sr. Juan José Salort, quien se encargó de la organización de un programa que, además de ser muy interesante, fue muy divertido.

Después de una brillante velada de música, se celebró una velada de teatro, con el patrocinio de la Agrupación Artística de Denia, organizó una velada de éxito en el salón de actos del Consistorio, el pasado sábado.

El programa se desarrolló en el salón de actos del Consistorio, bajo la dirección del Sr. Juan José Salort, quien se encargó de la organización de un programa que, además de ser muy interesante, fue muy divertido.

El programa se desarrolló en el salón de actos del Consistorio, bajo la dirección del Sr. Juan José Salort, quien se encargó de la organización de un programa que, además de ser muy interesante, fue muy divertido.

El programa se desarrolló en el salón de actos del Consistorio, bajo la dirección del Sr. Juan José Salort, quien se encargó de la organización de un programa que, además de ser muy interesante, fue muy divertido.

1978

SUMARI

- 04. SALUTACIÓ DEL PRESIDENT DE L'AGRUPACIÓ ARTÍSTICA MUSICAL
- 06. SALUTACIÓ DEL VICEALCALDE I REGIDOR DE CULTURA I EDUCACIÓ DE L'AJUNTAMENT DE DÉNIA
- 07. SALUTACIÓ DEL PRESIDENT DE LA FEDERACIÓ DE SOCIETATS MUSICALS DE LA COMUNITAT VALENCIANA

CAPÍTOL I. 65 ANYS DONEN PER A MOLT

- 10. SEIXANTA ANYS FENT MÚSICA I FENT BANDA
- 18. EL GRAN CANVI DELS 90: LA INAUGURACIÓ DE L'ACADÈMIA DE MÚSICA MANUEL LATTUR OBRI NOUS HORIZONS
- 22. LA PRESIDÈNCIA
- 26. EL QUE PORTA LA BATUTA (I EL QUE NO)
LA CASA DE TODOS.....33
- 34. UN LOCAL PROPI PER FER MÚSICA
- 38. LA NOTA FEMENINA

CAPÍTOL II. UNA BANDA AMB PRESENCIA

- 46. QUE NO PARE LA MÚSICA
- 48. L'ACADÈMIA DE MÚSICA MANUEL LATTUR: FONT DE MÚSICS,
ESCOLA DE VIDA
LA MEUA EXPERIÈNCIA AMB L'ESCOLA DE MÚSICA DE DÉNIA.....50
- 52. LA BANDA INFANTIL I JUVENIL
- 54. CAPDAVANTERS
- 56. BRESSOL MUSICAL
- 58. MÚSICA MODERNA
- 60. MÚSICA INTERACTIVA PER A TOTS I TOTES
- 61. L'ESCOLA D'ESTIU

CAPÍTOL III. DE LA BANDA A...

- 64. CASIMIRO SENDRA
- 66. EL PLACER DE HACER MÚSICA
- 68. DISFRUTAR DE LA MÚSICA Y DE MOMENTOS MÁGICOS
- 70. CON LA MÚSICA A LA LEGIÓN
- 72. GUANYAR LA BATALLA A LES RETALLADES
- 73. ...DOLÇA MEMÒRIA

CAPÍTOL IV. UN ARA I UN ADÉS

- 76. LA BANDERA
- 78. EL ESCUDO DE NUESTRA BANDA DE MÚSICA
- 80. UNIFORME DE L'AGRUPACIÓ ARTÍSTICA MUSICAL DE DÉNIA
- 82. ÀNGEL LLORENS SERRA, PASSIÓ PER LA BANDA
- 84. TOCAR EN FAMÍLIA, SENTIR-SE COM A CASA

CAPÍTOL V. FEM BANDA, FEM AMICS, FEM POBLE

- 88. **UNA BANDA QUE CORRE MÓN**
 - 88. VIAJE A MANTES
 - 90. ÀUSTRIA, UN GRAN VIATGE
 - 92. DOS VIATGES A CHOLET; 1996-2003-2006
 - 94. MEMÒRIES COREANES
 - 98. PORTUGAL, QUIN GRAN VIATGE!
- 100. **I VOLEM MÉS**
 - 100. ROBERT W. SMITH: LA SONORIDAD DE LA LETRA
 - 102. VALORAR I RESPECTAR LA MÚSICA
 - 104. LLUÍS LLACH
 - 106. ELS CERTÀMENS
- 110. **LA BANDA I JO**
 - 110. QUI NO TÉ UN AMIC MÚSIC?
 - 112. AMISTAD, EDUCACIÓN Y APOYO
 - 114. LA BANDA: ESCUELA DE VIDA
 - 116. LA MÚSICA, UNA MATÈRIA QUE "DISTREU"

CAPÍTOL VI. LA NOSTRA MÚSICA

- 120. EL DIA DEL CONCERT
- 128. ELS ENREGISTRAMENTS
- 130. 60 ANIVERSARIO: REENCUENTRO DE MÚSICOS, GRAN DESFILE Y EXTRAORDINARIO CONCIERTO

CAPÍTOL VII. UN MÚSIC A CASA

- 138. UNA MARE MOLT ORGULLOSA
- 139. SENTIMIENTOS DE UNA MADRE E HISTORIA DE UN HIJO MÚSICO
- 140. RECUERDOS IMBORRABLES, SIN OLVIDAR LA SATISFACCIÓN DIARIA
- 142. LA GRAN FAMÍLIA DE LA PERCUSSIÓ
- 143. UN BON BAGATGE
- 145. MEMÓRIA FOTOGRÁFICA

bañda

fem

escola de música
Manuel Lattur

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÉNIA

Salutació del President de l'Agrupació Artística Musical

Josep Pastor

Fem persones.

Com a president de l'Agrupació Artística Musical de Dénia vos convida a disfrutar de la nostra història. Història que reflecteix sentiment, forma de vida, camaraderia, educació, cultura, tradició, poble, societat, reconeixement, esforç, treball, satisfacció, alegria, amor, passió, tot el que ens dóna la música, "la vida".

Voldria agrair a tots els que han compartit amb nosaltres algun moment de la seua vida; músics, directius, socis, professors, alumnes, familiars, autoritats, empreses col·laboradores, simpatitzants, amants de la música, tots vosaltres sou part de la nostra gran família, la vostra Banda de música, la Banda del nostre poble.

Hem creat història, hem creat músics, hem creat escola, però sobre tot... hem creat persones, persones que estimem la música i valoren esta forma de vida, que respecten els companys, que comparteixen, que transmeten a través de les seues melodies, a través dels seus ritmes, a través de la seua harmonia.

Perquè la música feta per músics, té ànima.

Salutació del Vicealcalde i Regidor de Cultura i Educació de l'Ajuntament de Dénia

Rafael Carrió

Poques coses en la vida donen tanta vida com la música. "Sense música la vida seria un error", deia Nietzsche. Com a melòman que sóc, no podia estar més d'acord. Ritme, màgia i sentir; si alguna cosa ha aportat a Dénia l'Agrupació Artística Musical és això, molta vida.

Els sons de vent, percussió i cordes disposats en harmonia ens han acompanyat en tot tipus d'actes religiosos, festius i culturals al llarg d'estos 65 anys, gràcies a la creació en 1952 d'aquesta institució cultural, que arreplegava el testimoni d'una llarga tradició musical.

El caràcter de la Banda està escrit per generacions de músics amb voluntat d'ordenar el caos, de transformar la passió en disciplina, i de construir una història col·lectiva. Des dels seus inicis, la Banda va estar composta per persones de gran esperit visionari, com Manuel Lattur Català, alma mater de la primera directiva. Com a president després vindria el seu fill, Manuel Lattur Montón, i uns altres grans com Miguel Piera, Juan Conejero, el nostre actual alcalde, Vicent Grimalt, Josep Vicent Bonet i Josep Pastor. També el director Enrique Almiñana seria succeït pel seu fill, Santiago Almiñana; seguit després per Josep Sendra i Piera, Javier Piera i Frank de Vuyst.

Durant aquests anys la Banda ha anat aconseguint diferents fites, com el registre de dos discos, premis diversos en concursos i competicions, participació en festivals i certàmens internacionals i realització de projectes de gran importància, gràcies als capitans que han dirigit aquesta obra. Però com en tota partitura, totes les notes compten, i sense elles no hi hauria música. Aquesta gran peça és resultat de la qualitat i la passió de tots i cadascun dels músics i músiques que han passat per l'Agrupació. I és que, al cap i a la fi, la grandesa de qualsevol projecte està en les persones que el formen.

Per tot això, la Banda és passat i és present, però especialment, és futur. Perquè en la seua essència està no sols estimar la música, sinó també aprendre amb ella. Està la il·lusió de professors, músics i alumnes de l'Escola, les bandes infantil i juvenil, i altres molts projectes. Està el foment de la igualtat, la diversitat, el treball en equip, i sobretot, la cultura i l'educació. Per tant, és obligació de la societat i les institucions públiques garantir la seua continuïtat.

Diuen que la música és un somni compartit. Gràcies per fer-nos somniar a tots els deniers junts, per posar música a la nostra història i fer-la més viva. Feliç aniversari i per molts anys més.

Salutació del President de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana

F·S·M·C·V

Pedro Rodríguez

Diversos i variats van a ser els actes de celebració amb motiu del 50 aniversari de la Federació. La Junta Directiva planteja el 50 aniversari com una gran oportunitat amb diversos objectius i finalitats.

D'una Banda, l'homenatge a determinades persones i entitats que són mereixedores del reconeixement de tots. Per una altra, la possibilitat de difondre i fixar, amb els mitjans que les noves tecnologies proporcionen avui dia, la història, no solament escrita sinó també visual i auditiva, que suposen aquests primers 50 anys d'activitat. També la possibilitat de ressaltar la labor que realitzem amb les nostres unitats artístiques, la Jove Banda Simfònica, la Jove Orquestra Simfònica de la Federació i la Banda de Dones, mostrant-les al món amb composicions creades per a celebrar l'efemèride i finalment, com no, i a homenatjar la figura del músic i del procés d'aprenentatge que es realitza en les nostres escoles, diverses concentracions multitudinàries que esperem siguen fidel reflex del que és aquest col·lectiu.

En la presentació de tot aquest programa d'actes realitzada en la recent assemblea d'Elda, us vaig convidar ja, i ara ho faig des d'ací, al fet que estigüeu atents, participeu i ens acompanyeu en tots els actes i les activitats que es realitzen.

Com tots sabeu el dia en què realment la Federació compleix 50 anys serà el pròxim 31 de març de 2018, dia en el qual, fins i tot malgrat ser el dissabte de Setmana Santa, realitzarem un homenatge als directius de la Federació d'aquests 50 anys. Un homenatge en el qual les figures dels cinc presidents vius cobraran un protagonisme especial.

Després, els actes multitudinaris que es preveuen realitzar com a homenatge a les Escoles de Música a Castelló i Alacant, i a tots els Músics valencians a Mestalla, a l'abril i maig de 2018, on

volem que acudisca tot aquell músic capaç de tocar un instrument, representaran elements que de ben segur que l'imaginari col·lectiu fixarà per sempre en la seua memòria, com va ocórrer amb la nombrosíssima Banda de música que es va formar per a actuar en la Expo de Sevilla en 1992 o amb les concentracions de músics que es van fer en 1985 amb motiu de l' "Any Europeu de la Joventut" i l' "Any Europeu de la Música".

Som una federació de societats musicals, els nostres socis són les societats musicals, i el primer acte del nostre 50 aniversari va ser el del 10 de setembre passat on es va retre homenatge a les 22 societats que fa 50 anys, en una reunió a Lliria, van decidir que calia posar-se a treballar per a crear una Federació que ens agrupara.

Temps ha passat, però no deixa de ser important aprofitar els actes del 50 aniversari per a ressaltar que sense les societats musicals, autèntics amos de la Federació, aquesta no és res, i que les societats, les seues activitats, la seua problemàtica, el seu dia a dia i el seu futur han de ser el nord de l'activitat que realitzem en la Federació.

D'igual manera cada societat musical ha d'atendre amb els seus serveis i activitats les inquietuds i necessitats dels seus músics, els seus socis, els seus alumnes i els seus pares, el seu públic, els seus veïns i altres persones relacionades amb el seu entorn, realitzar les seues celebracions particulars i entre elles, amb el major dels honors, cada any, la festa de la patrona dels músics, Santa Cecília, ha d'ocupar un lloc privilegiat en el cicle anual de la nostra vida interna i festiva.

Feliç 50 aniversari de la Federació i Feliç 65 aniversari a totes les persones que conformeu l'Agrupació Artística Musical de Dénia.

I gaudiu com mai de la festa de la Santa en aquest 2017.

5
anys

CAPÍTOL I

65 anys donen per a molt

SEIXANTA ANYS FENT MÚSICA I FENT BANDA

Rosa Seser Pérez
(Arxiu Històric de la Ciutat de Dénia)

Al llarg de la dècada dels anys cinquanta del segle XX, la ciutat de Dénia despertà a poc a poc del malson de la Postguerra i, a l'igual que la resta del país, anirà eixint de la crisi econòmica generalitzada. A Dénia, per fi veuran la llum projectes com el del mercat municipal, inaugurat el 1955, o el del col·legi Cervantes del 1956. L'economia deniera continuava dominada per l'agricultura, amb el cultiu de vinyes i tarongers, i es completava amb l'activitat pesquera i la industrial, en fàbriques i magatzems. Els deniers treballaven sobretot als magatzems fruiters que en la temporada ocupaven quasi la meitat de la població activa. Les fàbriques de joguets, amb trenta-tres empreses d'alta, donaven treball a vora 500 empleats, els quals augmentaven en número en acostar-se la campanya de Nadal. La producció de ciment, CEMESA, i l'activitat comercial completaven la vida econòmica de la població.

La ciutat de Denia, amb vora 12.000 habitants -xifra que es mantindrà prou estable tota la dècada-, en l'aspecte

cultural continuava, amb senzillesa, els actes festius i culturals tradicionals. La música sempre havia despertat l'interès dels deniers i des del segle XIX hi ha constància de l'activitat de bandes de música que, amb alts i baixos, perdurarien fins al segle XX. En aquest ambient de precari ressorgir naixeria l'any 1952 la Agrupación Artística Musical de Dénia, en la qual s'integrarien alguns músics de la desapareguda Orquesta Sinfónica, que encara actuava l'any 1949, i de la Banda La Primitiva. Segons conta V. Balaguer, existien dificultats de tot tipus per a sostenir al mateix temps a la Banda de Música i a l'Orquesta Sinfónica, i encara que els músics actuaven a les dos agrupacions al final és l'Orquesta la que varen decidir dissoldre per a formar una nova Banda: l'Agrupación Artística Musical de Dénia. L'any 1955 tots els béns i instruments de l'Orquesta Sinfónica foren donats per la Directiva a la nova Banda.

L'Agrupación Artística Musical de Dénia es va constituir, de manera oficial, el 25 de juny de 1952, data d'aprovació del primer

Primera Junta Directiva de la societat Agrupació Artística Musical de Dénia

reglament, encara que el seu president en una sol·licitud dirigida a l'Ajuntament dóna la data del 2 de març. El cas és que el 28 de juny de 1952 es realitzà la primera reunió, registrada al llibre d'actes, en el lloc que serà la seu de la societat durant molt anys, el local del Casino Neutro, situat al carrer Marqués de Campo, núm. 18, al costat del domicili dels Lattur, pare i fill, ambdós presidents de la Banda durant un llarg període. El 28 de juny, el primer president Manuel Lattur Català convocà la reunió per donar a conèixer el reglament aprovat, els que serien els primers estatuts, i constituir la Junta Directiva de la societat musical, que quedà de la manera següent:

Primera Junta Directiva de la societat Agrupación Artística Musical de Dénia:

President:

Manuel Lattur Català.

Vicepresident:

Ricardo Bertó Marí.

Tresorer:

Antonio Olmos.

Secretari:

José Blanquer Reig.

Vocals:

Juan Devesa Giménez.

Manuel Lattur Montón.

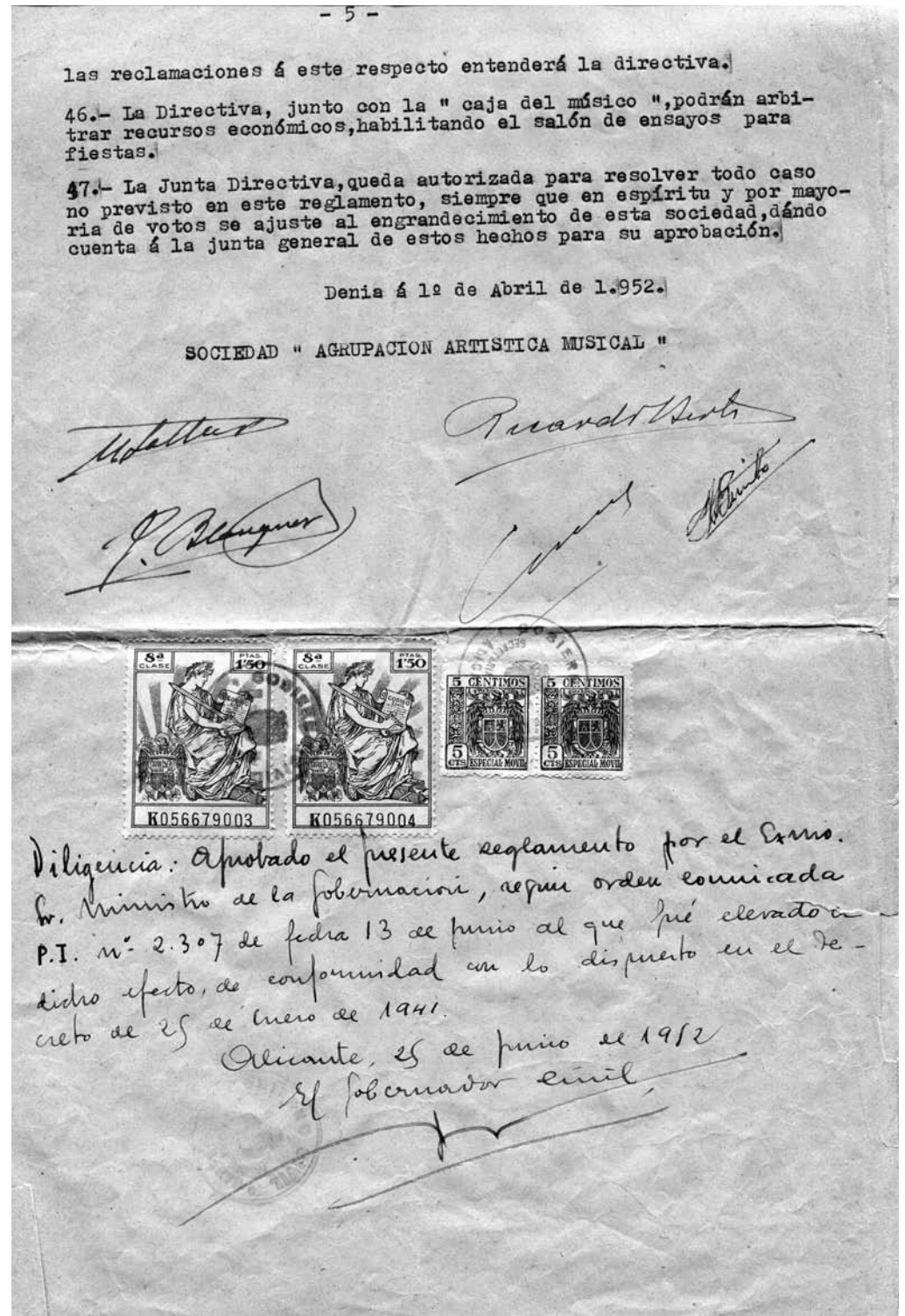
Juan Bautista Ferrándiz Doménech.

Francisco Grimalt Ivars.

Jaime Salvador Font.

Vicente Diego Lledó.

L'Agrupación Artística Musical de Dénia estava ja constituïda, però quedava un llarg camí per davant per tal de traure els fruits d'una Banda i una escola de música que per a començar a funcionar necessitaven un bon pessic de diners, en un temps de general escassetesa, en els quals un peó guanyava al mes 1.200 pts. i un administratiu unes 3.200. Amb aquestes referències, cal valorar l'esforç econòmic, entre d'altres, per l'elevat preu dels instruments: un flautí i un clarinet, de segona mà, costaven

100 i 500 pts, respectivament, mentre el preu d'un instrument nou de qualitat es disparava: l'any 1959, la Banda pagà a la Casa Lluquet 3.070 pts. per una trompeta amb estoig.

L'11 d'octubre de 1952, el president Manuel Lattur Català, de professió metge, i ànima impulsora de la societat, sol·licita la primera ajuda econòmica a l'Ajuntament que, amb condicions, al llarg dels anys sempre donarà el seu suport. Les paraules de Lattur ens fan pensar en les dificultats i en la valentia d'aquella Junta il·lusionada per la Música en un temps de carències i escassa difusió cultural:

“Que debidamente autorizado por los organismos correspondientes, se ha constituido en esta ciudad la expresada Agrupación, que tengo el honor de representar, de caracter artístico, y cuya finalidad es incrementar la afición a la Música y despertar a la juventud de su letargo estimulando sus aptitudes mentales... Esta labor cultural requiere gastos de bastante consideración, pues además de la consiguiente retribución al Director, se han de adquirir instrumentos, atriles, partituras, uniformes, etc., etc.; por lo que solicito de ese M.I. Ayuntamiento una subvención de doce mil pesetas anuales”.

L'Agrupación Artística Musical de Dénia es comprometia a canvi de les 12.000 pts. a actuar de manera gratuïta a les processons i actes religiosos del Divendres Sant, Corpus Christi, Sant Vicent Ferrer i la Santíssima Sang; les festes oficials tutelades per l'Ajuntament de la ciutat. Amb la promesa d'aquesta primera subvenció, concedida de manera immediata per l'Ajuntament, la Junta acorda demanar un crèdit bancari de 30.000 pts. per a comprar deu dels instruments de la Banda, crèdit que fou avalat directament pels membres de la Junta Directiva.

El 15 de gener de 1953, podem considerar que comença a rutllar amb força l'activitat de la Junta que acceptà la subvenció municipal i va nomenar President Honorari a Francisco Llobell, antic professor i director de la Banda La Primitiva. La nova Banda i l'escola de música arranquen en nomenar director i professor de l'escola de “educandos” a Enrique Almiñana, que cobraria una gratificació mensual de 750 pts.; el qual, pertindre una edat ja avançada, seria substituït el mes d'abril en la direcció de la Banda pel seu fill Santiago Almiñana. La Junta també acorda comprar un total de 15 instruments a la Casa Guillermo Lluquet de València. Una tenda de referència en la venda i reparació d'instruments, situada a l'avinguda de l'Oest de la capital, en la qual es compraran la majoria dels instruments nous de la Banda de Dénia. Els integrants de la Junta, que acudeix al complet a cada reunió, al final no poden amb tanta activitat i decideixen reunir-se només una volta al mes, a partir de les 20 a 21 hores, excepte els mesos de juliol, agost i setembre.

Prompte quedà clar que calia aconseguir més diners i el mes de febrer, la Directiva forma quatre comissions per a visitar a persones de bona posició econòmica amb la finalitat de rebre alguns donatius.

L'escola de música, recentment creada, millorà la seua oferta en incorporar a la professora de piano Conchita Llopis que rebria 400 pts. mensuals de gratificació, una quantitat inferior a la de l'altre ensenyant, fet habitual a l'època. L'escola, amb la intenció de promoure la música entre els joves deniers, es plantejà gratuïta, però no oberta a tots. En aquesta primera etapa l'escola de música estava restringida només als xiquets i era impensable la participació de les xiquetes, per a les quals només quedava un accés a la música de caràcter privat. Cal pensar que la tradició decimonònica de les bandes duia implícit

un cert fons militar, per tant masculí, i aquest tarannà continuarà en les bandes dels temps del franquisme. Tampoc el paper general de la dona en aquesta etapa ajudava gens, amb unes tasques i aficions pensades per a l'interior de la llar o de l'església i amb una separació per sexes obligatòria en l'ensenyament. Una imatge femenina que no quadrava amb les desfildades i els continus assajos nocturns rodejades de xicons. Les xiques s'integrarien molt més tard a la Banda ja amb els nous vents de la Democràcia.

Les necessitats econòmiques de la nova societat musical augmentaren i encara sorgí un problema més. El director de la Banda havia de residir a Dénia i la Junta “después de incansables gestiones” no trobava cap casa, ni tan sols l'Ajuntament pugué proporcionar-ne una. Encara que hui sembla mentida, a la Dénia dels cinquanta faltaven cases perquè no hi havia promotors. Al final es degué d'arribar a una solució amb la vivenda, però no així amb el dèficit econòmic de la Banda.

El 24 d'octubre de 1953, l'Agrupación sol·licita a l'Ajuntament un augment en la subvenció de 6.000 pts., que faria un total de 18.000, potser aprofitant que era regidor Manuel Lattur Montón, vocal de la societat. Els arguments eren de pes i les necessitats importants. L'augment el volien per comprar més instruments per a la Banda, per un valor de 35.000 pts., una quantitat elevada que venien pagant a terminis amb els ingressos de les actuacions, perquè la subvenció que ja rebien mensualment de l'Ajuntament es destinava íntegrament a pagar els sous del professorat de l'escola de música, a la qual assistien ja més de cinquanta xiquets.

Des del principi fou la il·lusió de la Junta el fer una Banda important, un objectiu que sembla ser que era criticat per algun

sector de la societat deniera, potser per enfrontaments relacionats amb l'antiga orquestra i Banda, o per simples conflictes personals. El president Lattur en pensar en el fracàs, diu: "además de tener que sufrir la ironía viva y picante de muchos vecinos que desconfiaron siempre del curso favorable de toda empresa patriótica y altruista".

Per a triomfar calia fer una aposta forta i uns bons instruments eren fonamentals:

"Siendo aún deficiente el mencionado instrumental para llenar el conjunto de sonidos modulados que requieren bastantes composiciones musicales que nuestra actual Banda debe cultivar para alcanzar una formación capaz de competir con las más autorizadas orquestas similares, como exige el prestigio de nuestra importante ciudad."

"A més calia un equipament en condicions: Así mismo es inexcusable dotar a todos los componentes de la Banda de Música, del uniforme peculiar y distintivo que deben usar, para que el conjunto pueda guardar el debido ritmo correspondiente a estas formaciones, en evitación del deplorable espectáculo que hoy día ofrecen con su destartalada y variada indumentaria con que suelen presentarse en sus actuaciones."

De manera immediata, el 28 d'octubre, la Junta, amb valentia i entusiasme, acorda demanar a la Caja de Ahorros del Sureste de España un crèdit de 60.000 pts. per a adquirir instruments, alguns nous i altres dels músics de La Primitiva. També comprarà la tela per a fer 35 uniformes, que costarà 22.400 pts., i el vellut granat per a fer la bandera que seria brodada per algunes jovenetes de Dénia al Col·legi de les Carmelites, aleshores ubicat al carrer Loreto.

L'acta del 2 de desembre del 1953, detalla els instruments de la Banda, els quals es valoren en 73.350 pts.:

"1 bombo, 1 caja, 1 redoblante, 3 bajos, 3 bombardinos, 2 trombones, 1 fiscorn, 1 alto de trompa, 1 trompeta, 1 saxofón barítono, 2 saxofón tenor, 1 saxofón alto, 1 oboe, 1 flauta plateada, 1 flautín, 9 clarinetes, 1 flauta, 1 fiscorn".

El 14 de març del 1954 es va beneir la bandera a l'Assumpció actuant com a madrina Enedina Escrivà Piera, amb un acte al Teatro Circo i es lliuraren els quaranta uniformes als músics de la Banda. També, per reconèixer el suport del Consistori denier, es nomenà President d'Honor a l'alcalde Antonio Muñoz Cardona que cal dir romandrà en aquest càrrec fins l'any 1963.

Al mes de maig del 1954, la situació econòmica és molt apurada, la societat deu 82.600 pts. i el tresorer Olmos abandona el càrrec i continua com a vocal. Per fer front a una lletra del Banc de Bilbao cal que cada membre de la Directiva faça un donatiu de 100 pts. Amb les actuacions no hi ha prou, cal aconseguir més ingressos

i al mes de novembre del 1954, inicien la que es convertirà en tradicional venda de Loteria per al sorteig del Niño -no arriben a temps a la de Nadal-, amb la que guanyaran 500 pts.

L'any 1955 continuava molt complicada la situació econòmica de l'Agrupació; el vocal Manuel Benito Palacios, degué pagar 2.773 pts. per compensar el dèficit del pressupost. La Junta buscarà suports amb renom i el 7 de febrer del 1955 acorden nomenar President Honorari a Fernando Egea, més conegut com Fernando Granada, famós actor teatral que amb la seua esposa, l'actriu Tina Gascó, actuaven en funcions benèfiques a Dénia per la qual cosa foren nomenats el 1947 fills adoptius de la ciutat. La Junta perd dos membres amb la defunció del vocal Juan Devesa i l'absència d'Antonio Olmos. El 15 de maig del 1955 se celebra la primera Junta General Extraordinària de socis al Saló Diana. El major desig seria augmentar el número de socis de la societat.

Fernando Granada

El 16 de gener del 1956, davant els deutes bancaris i els interessos que ofeguen a la societat, acorden que el president Lattur prestarà, sense interessos, 57.000 pts., per a liquidar els deutes, excepte una lletra anual. Aquest préstec es tornarà a poc a poc, però en vista de la lentitud, dos anys després, el president sol·licita la devolució de les 37.500 pts. que resten o que s'aplique un interès del 6%. La caixa estava buida així que calgué pagar interessos, amb el compromís de tornar-li el préstec en un any. Aquest mateix any 1956, per a prestigiar la Banda, l'11 de juny nomenen President Honorari al tenor José Doménech. Continua també, l'adquisició d'instruments i la donació, per part del músic Casimiro Sendra, de dos clarinets i un fiscorn.

El mes d'octubre del 1957, quan la "riuà" de València, la Marina Alta també patí dos greus inundacions i la ciutat de Dénia fou una de les poblacions més afectades. El mateix mes la Junta sol·licita a l'Ajuntament un nou augment perquè els ingressos dels socis havien baixat "de forma alarmante",

segons exposava el president. La Junta havia visitat els veïns per tal que es feren socis protectors, sense tindre l'èxit que s'esperava, per la qual cosa demanaven que la subvenció municipal pujara a 27.000 pts. La Corporació acorda concedir 24.000 pts. i nomenar un representant per a controlar els pagaments. A canvi vol que la Banda faça un concert tots els diumenges i dies festius. Aquesta condició provocà el malestar en la Junta que argumentà que la Banda estava formada per músics molt joves, sense formació completa, a més que molt d'ells estaven prestant el servei militar, i a açò s'afegia el problema laboral perquè, entre octubre i gener, les jornades intensives de treball a les fàbriques de joguets no els permetien assajar.

Les declaracions d'un representant de la Junta i del Director de la Banda, publicades al Llibret de la Falla Centro del 1958, segurament són la resposta pública a la negativa municipal. Fermín-Manuel Benito Palacios, aprofita el Llibret per a fer una crida al veïnat. Destaca la precària situació econòmica, que només compta

amb l'Ajuntament, i la necessitat d'adquirir més instruments. La solució seria per a Benito augmentar els socis protectors que, segons diu, ara són tan pocs que tan sols es recullen 7.000 pts. a l'any, una misèria per a una població com Dénia. A continuació, el director Santiago Almiñana explica que la Banda tenia aleshores 40 places de músics, encara que 21 eren encara estudiants, però que el número ideal seria de 60 músics. Destaca a més que set músics estaven fent el servei militar i que sis més estaven a punt d'entrar en quinta, amb la qual cosa el futur el veia complicat. L'escola de música tenia xiquets entre 9 i 12 anys, entre els quals set tenien ja instruments i 10 estudiaven solfeig amb la professora Conchita Llopis. La joventut dels músics dificultava la realització de molts concerts i el presentar-se a cap certamen.

El mes de gener del 1959 es renova la Junta amb la permanència de la majoria dels càrrecs i la incorporació, com a vocal, del que serà un personatge destacat per a la música a Dénia, Agustín Moreno, que serà director del Conservatori de Dénia. La dècada dels seixanta suposà un augment en la població de Dénia que l'any 1970 arribava a 16.848 veïns gràcies a la immigració procedent d'Andalusia i la Manxa que acudia al reclam del primer turisme i les primeres construccions. La ciutat anava despertant.

L'activitat de la Junta Directiva de l'Agrupació sembla quasi paralizada. Si atenem als llibres d'actes, degut a la falta d'assistència, entre els anys 1959 al 1962, pràcticament no es pogueren fer les reunions. El mes de juny del 1962, Manuel Lattur Montón demana a l'Ajuntament un nou augment amb els mateixos arguments d'altres peticions. El 5 de gener del 1963 mor el president Manuel Lattur Català i el 15 de març del mateix any pren possessió del càrrec de president, Manuel Lattur Montón, fill de l'anterior, que romandrà

Inundacions d'octubre del 1957

president de la societat fins el 1989. En la primera reunió del nou president s'acorda renovar els uniformes, que encara eren els originals del 1952 i abordar algunes millores.

El nou president Lattur Montón aportà un nou impuls i davant l'acord municipal del 10 de setembre del 1963, pel qual es volia renovar la subvenció de 40.000 pts. i l'ús del local municipal, la Junta decideix anar a per totes i sol·licitar al Consistori 120.000 pts. Argumenten que la Junta està fent una gran campanya per a fer més socis "para la formación de una Banda de Música digna de la ciudad de Dénia", que volen ampliar la Banda fins a 60 músics i per tant necessiten els instruments i els uniformes. La vitalitat de la proposta i els parlaments, que de ben segur havia darrere, sortiren efecte i, encara que no s'arribà a la quantitat demandada, es duplicà l'aportació municipal. El plenari del 31 de desembre del 1963, ara presidit pel nou alcalde Pasqual Martí Costa, acordà concedir 80.000 pts., amb el compromís d'augmentar l'assignació si la Caixa municipal ho permetia.

L'any 1965 suposà una pèrdua per a la societat en morir dos dels fundadors, el secretari José Blanquer Reig i el depositari, Juan Bautista Ferrándiz Doménech, els quals foren substituïts respectivament per Antonio Sarch i Agustín Moreno. Aquest mateix any, les instruccions del Govern Civil obliguen a adaptar el Reglament a la Llei d'associacions i, entre altres disposicions, s'acorda que si la societat es dissol els béns passaran a l'Hospital de Dénia. La nova Directiva, en la que veiem la diversitat de professions, estava formada per:

President:

Manuel Lattur Montón, metge.

Vicepresident:

Ricardo Bertó Marí, advocat.

Secretari:

Antonio Sarch Buigues, empleat.

Depositari:

Agustín Moreno Bertomeu, sastre.

Vocals:

Antonio Collado Giner, industrial.

Vicente Diego Lledó, forner.

Jaime Salvador Font, industrial.

Vicente Sentí Serra, industrial.

José Ramis Tent, comercial.

F. Manuel Benito Palacios, procurador.

Emilio Valls Mora, mestre.

En la sessió del 5 d'abril del 1966 s'acorda que vist l'excés de treball particular que tenen els membres de la Junta les reunions seran només a febrer, abril, juny, octubre i desembre i la Junta General a gener.

La dècada del setanta decantà definitivament la ciutat de Dénia cap a l'activitat turística i constructiva en detriment de l'agricultura i la indústria. Dénia augmenta en població al llarg de la dècada i l'any 1981 ja té 22.162 habitants. L'activitat agrícola va desapareixent, ja reduïda el 1965 amb el final del magatzem

de la UNEXPA, i la indústria també perd força amb el tancament de CEMESA, la decadència de la indústria joguetera i la clausura de la línia de ferrocarril que enllaçava Dénia amb València.

El mes de juliol del 1971, el destacat periodista del diari Información G. Pomata dedica un article a la Banda: La Agrupación Musical de Dénia, embajada artística del Marquesado. Veinte años de historia y de apoyo popular: "la Academia de educandos, cantera de vocaciones. Pomata explica que la Banda deniera té 27 músics, tots molt joves, entre 35 i 10 anys, i destaca que l'acadèmia, totalment gratuïta, acull a 50 alumnes".

El president Manuel Lattur declara:

"Dénia está con su Banda de música. Se sostiene y fomenta con el apoyo popular. Esto es bueno. Ahí los nuevos uniformes de verano; ahí también la renovación del instrumental, - el año que viene- la verá usted en Alicante con instrumental nuevo ¡Y vale más de un millón y medio de pesetas...!, tiene un presupuesto de unas 350.000 pts..."

La Agrupación Artística Musical de Dénia, segons G. Pomata, era la "niña bonita" de la ciudad i comptava també amb el suport de l'Ajuntament presidit per José Sastre Bernabeu, alcalde de Dénia del 1970 al 1979. Tal volta les expressions de Pomata foren excessives, però la realitat és que la Banda deniera guanyà el 1972 el segon premi del IV concurs provincial de Bandes de Música i al llarg de la dècada la premsa recull la seua contínua tasca. Amb tot i això, hi havia problemes de fons. El 15 de setembre del 1974 en la Junta General Extraordinària, el president diu: "ante el malestar y actitud observada por unos cuantos miembros de la Banda" la Junta Directiva presenta la seua dimissió. S'apaivagaren els ànims i s'acordà que el músic i enllaç, José Pastor, triara alguns músics de la Banda per a col·laborar amb vista a un millor enteniment entre la Directiva i els músics, amb tot a la llarga hagué protestes.

Els temps anaven canviant i la societat evolucionava, la Transició Democràtica estava ja a les portes i calia modernitzar-se cap a un model d'associació més participatiu. L'any 1978 la Banda s'inscriu en la Federación Regional Valenciana de Sociedades Musicales, i en la mateixa sessió es parla que el director de la Banda Santiago Almiñana vol deixar la direcció. El 13 d'octubre la Junta arriba a un acord i es contracta com a nou director el pegolí Josep Sendra, el qual suposà un canvi molt important en la Banda deniera. Un canvi de tarannà amb una major obertura al poble i amb una voluntat d'aglutinar les diverses opinions dels membres de la Banda. Una actitud de cara a la música i de cara a la vida que Sendra tenia clar des del primer moment. L'acta del 13 d'octubre ja deixa constància d'una de les idees clau de Josep Sendra: "haciendo hincapié en fomentar al máximo la Escuela de Educandos". La qual sabem que en

aquells moments tan sols comptava amb quatre xiquets. En el tradicional concert de Santa Cecília, es féu el canvi de director i un homenatge a Almiñana.

En els anys huitanta i noranta la ciutat va créixer enormement, de 25.803 habitants l'any 1990 fins a 30.690 el 2000. El turisme, ja convertit en l'únic motor econòmic, ha estat el motiu, amb el desenvolupament de les activitats derivades: l'hostaleria i la construcció. Tot un nou món i nous aires democràtics que també tindran repercussió en l'Agrupación Artística Musical i que per la seua proximitat tractarem amb menys detall.

A primeries de l'any 1980, fruit de les campanyes de J. Sendra a les escoles de Dénia, el nombre d'alumnes de l'acadèmia de música puja a cinquanta, una xifra en la qual s'inclouen per primera volta xiquetes. Com calia esperar, hi hagué una certa reticència d'alguns membres de la Directiva deniera, menys oberts als nous temps. Al final, com demanava la societat i el nou Director, les xiquetes començaren a estudiar a l'acadèmia de música. El mes de novembre del 1981, en Santa Cecília, s'incorporaran les primeres dones com a músics de la Banda de Dénia.

L'any 1984 s'obri una nova etapa amb l'adquisició del local del carrer Jorge Juan, 8; per primera volta en la seua història la Banda disposarà d'un espai propi. L'acta del 26 de novembre recull el malestar de l'Agrupación Artística perquè l'alcalde els demanà el desallotjament urgent dels locals que ocupaven a l'Ajuntament per l'inici d'unes obres sense esperar el final dels assajos per al concert de Santa Cecília. Con a aspecte positiu en les relacions amb l'Ajuntament cal dir que eixe mateix any, després de tres anys de gestions, es contractà a Josep Sendra com a professor d'educació musical, dedicat a ensenyar música a les escoles de Dénia,

Director convidat R. Smith Agost 1975. Neutro

la qual cosa suposà l'estabilitat en la direcció de la Banda. Josep Sendra, des de la seua gran humanitat, ha sabut al llarg dels trenta anys al front de la Banda de Dénia canviar aquell estil de Banda tradicional, amb repertoris i costums un tant anquilosats, per una Banda moderna oberta a la diversitat musical.

El 2 de gener del 1985 es realitzà la primera Junta de l'Agrupación Artística en el nou local del carrer Jorge Juan i s'iniciaren les llargues gestions per al seu condicionament. El mes de novembre del 1985 s'acorda fer un homenatge a Manuel Lattur i Manuel Benito pels anys de dedicació i a més es vota que el nou local de la Banda porte el nom de Manuel Lattur. El 1986 suposa canvis en la composició i en el tarannà de la Junta Directiva entra com a secretari Vicent Grimalt i es convida, per primera volta, a dos músics de la Banda, Inocenci Vela i Francesc Arlandis, a formar part de l'orguam directiu. Cal dir que este acord va ser un triomf dels músics perquè ja el mes de novembre del 1984, Conejero i Grimalt havien proposat la constitució d'una comissió de músics per a tractar els seus

problemes. Proposta que fou denegada per la Junta Directiva.

L'any 1987, el director de la Banda Josep Sendra intervé davant la Junta per a demanar que es reforme l'acadèmia. Les noves necessitats fan també que s'acorde cobrar 500 pts. als "educandos" per les classes de solfeig. Quantitat que augmentarà a 1.000 pts. l'any 1989.

El mes de maig del 1989 en la Junta General extraordinària s'informa de la modificació dels estatuts. La junta queda constituïda per un 50% de músics, 30% d'exmúsics i 20% de socis elegits pel president. Miguel Piera Bordes proposa la nova Junta Directiva. El 23 de juny del 1989, Manuel Lattur Montón, president honorífic, comunica la seua dimissió, després de vint-i-sis anys en el càrrec. Un president que posà els coneixements, els contactes i tot el seu temps lliure per a impulsar la música a Dénia. Manuel Lattur, moria huit mesos després. El 28 d'octubre del 1990 s'acorda que al mes de desembre s'inauguraria el local i el carrer que portaran el nom de Manuel Lattur.

En la dècada dels noranta l'Agrupación Artística Musical de Dénia, continua amb la seua important tasca de promoure la música entre els joves i els ciutadans en general. La premsa es fa ressò de les actuacions i triomfs d'una Banda molt activa, amb 86 músics i 130 alumnes, que vol arribar a tots, com la campanya de l'any 1990 "La Banda als Barris", la gira per Àustria i mil activitats més. En relació als repertoris musicals s'introdueixen novetats de la mà de Josep Sendra i el 10 de desembre de 1992 s'acorda suprimir els himnes de Dénia i de la Comunitat Valenciana dels concerts, un tema que resultarà molt polèmic. La Banda creix en músics i força i a finals del 1993 es planteja la possibilitat de la creació d'una Banda Juvenil. També l'ensenyament musical viurà una nova etapa quan el febrer del 1994 es decideix iniciar els tràmits per a que l'escola de música de Dénia siga reconeguda de manera oficial. En este punt acabem el breu repàs per la història de l'Agrupación Artística Musical de Dénia, una associació plena de vida que ja ha fet seixanta anys d'existència i encara té un llarg recorregut per davant, sempre dirigida per la passió per la música, sempre "fent Banda".

¹COSTA MAS, J. El Marquesat de Dénia. Estudio geográfico. València, Universitat de València, 1977, i SESER PÉREZ, R. L'any 1958. Fa ja cinquanta anys de tot., La Dénia de El Capitán Jones, 1958-2008, 50 anys del Rodatge, Ajuntament de Dénia, 2008. p. 138-153.

²BALAGUER, V. Les bandes de música a Dénia, III Congrés d'Estudis de la Marina Alta, Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, Institut de Cultura Juan Gil-Albert, 1990, p. 337-343.

³Arxiu de l'Agrupación Artística Musical de Dénia, en avant AAMD, Llibre d'actes, acta 24

⁴Arxiu Municipal de Dénia, en avant AMD, Sol·licituds del 1953. Sig. 782/8. Cal pensar, que els membres fundadors es degueren reunir ja pel mes de març i prepararen la documentació perquè el reglament mecanoscrit porta la data de l'1 d'abril.

⁵AMD, 1952, octubre, 10. Sol·licituds- Sig. 782/8.

⁶AMD, 1952, octubre, 24. Sol·licituds- Sig. 782/8.

⁷AAMD, Llibre d'actes, acta 11.

⁸Els comprarà a la tenda de Sucesores de Agustín Villa.

⁹AAMD, Llibre d'actes, acta 12.

¹⁰AAMD, Llibre d'actes, acta 16.

¹¹BALAGUER, V. Dénia a la Postguerra, vivències i documents, Ajuntament de Dénia, 2003, p. 155.

¹²AAMD, Llibre d'actes, acta 42.

¹³AAMD, Llibre d'actes, acta 39.

¹⁴AAMD, 1957, novembre, 23. Sol·licituds- Sig. 782/8.

¹⁵AAMD, Hemeroteca, Llibret Falla Centro 1958, La Agrupación Artística Musical de Dénia, article de Manuel Almiñana.

¹⁶AAMD, 1962, juliol, 6. Sol·licituds- Sig. 782/8.

¹⁷AAMD, 1963, novembre, 19. Sol·licituds- Sig. 782/8.

¹⁸Pascual Martí Costa fou alcalde de Dénia entre els anys 1963 al 1970.

¹⁹AAMD, Llibre d'actes, acta 110.

²⁰AAMD. Hemeroteca Històrica. Informació, juliol, 30. G. Pomata

²¹AAMD, Llibre d'actes, acta 162.

²²AAMD, Llibre d'actes, acta, 41. 10 de setembre de 1986.

²³AAMD, Llibre d'actes, acta, 5. 5 de novembre de 1984.

²⁴AAMD, Llibre d'actes, acta 48. 2 de setembre de 1987.

²⁵AAMD, Llibre d'actes, acta 68. 28 de setembre de 1989.

²⁶AAMD, Llibre d'actes, acta 65. 7 de maig de 1989.

²⁷Vull agrair a l'amic Josep Sendra la informació que m'ha aportat sobre este període.

²⁸AAMD, Llibre d'actes, acta 97. 10 de desembre de 1992.

²⁹AAMD, Llibre d'actes, acta 109. 21 de febrer de 1994.

EL GRAN CANVI DELS 90: LA INAUGURACIÓ DE L'ACADÈMIA DE MÚSICA MANUEL LATTUR OBRI NOUS HORIZONS

Rosa Ribes

Els anys 90 del segle passat són anys de benaurança econòmica i creixement per a la societat deniera. També ho seran per a la Banda, que no sols incrementarà el número de músics i alumnes sinó que també tindrà una presència molt més marcada en la ciutat. Els músics estrenen les noves instal·lacions d'una acadèmia que, amb el temps, anirà ampliant les seues funcions i s'obrirà a nous col·lectius. I la Banda continuarà corrent món amb nous viatges a l'estranger però també, i potser el més important, nous reptes. Aquests tindran la seua expressió més significativa amb l'arribada d'un director belga, l'any 2002, que aconseguix que la Banda puge uns quants esglaons a nivell tècnic i sone com mai ho ha fet. Actuarà amb tenors, barítos, sopranos, el Cor Navarro Reverter i Lluís Llach; estrenarà obres simfòniques i oferirà uns inoblidables concerts de la Santíssima Sang com el de *Carmina Burana i el 1812* de 2005, encara a la Plaça del Convent de Sant Antoni i fent servir un castell de focs d'artifi com a part de l'actuació.

El local de l'Agrupació Artística Musical s'inaugura el 2 de desembre de 1990, coincidint amb la celebració de Santa Cecília i després que es batege oficialment el carrer que du el nom de l'expressident Manuel Lattur. Serà la seua vídua, Marita Devesa, qui acompanyada per l'alcalde, José Crespo, i el president, Miguel Piera, descobrirà la placa que li dona nom. La Banda interpretarà tres pasdobles lligats a ell i a la seua família: *Agüero, Marita Devesa i Manuel Lattur*. Durant els dies següents es faran un seguit d'actuacions a l'acadèmia a càrrec del Quintet de Metalls València i el Quartet de Clarinets de les Juventudes Musicales de València.

La premsa local es feia ressò de les celebracions, que incloïen un concert en l'església de Nostra Senyora de l'Assumpció en homenatge al Tenor Antonio Cortis, i de la inauguració del

local: "...realizado con grandes ilusiones y en el que aún se han depositado más de cara al futuro de una parte importante de la juventud local" (Paco Serradell. CANFALI MARINA ALTA, 4-XII-1990). Arreplegava també les paraules del músic Vicent Grimalt, que va rebre la insígnia d'or de la Banda durant el dinar de Santa Cecília: "la Acadèmia era el projecte de Manuel Lattur i tots ens sentim identificats".

L'any següent la Banda nomenava socis d'honor els regidors Rafael Marsal Armell i Paco Bertomeu Chornet, implicats directament en la lluita per aconseguir subvencions i fer possible la reforma del local. L'aleshores músic i després director de la Banda Javier Piera composaria per a ells dos pasdobles que porten el nom de cadascun i amb els que l'Agrupació Artística Musical agrairia els representants municipals la seua col·laboració. En un sopar celebrat al mateix local el 13 de desembre de 1995, la Banda els obsequiaria amb una gravació informal dels pasdobles en casset i els faria el lliurament de les partitures. Els músics van intepretar per a ells eixa nit les dos peces.

FALDES I HIMNES

Un fet "insòlit" en la vida de la Banda es produeix l'any 1992: les xiques podran dur pantalons-bermudes en lloc de falda en els uniformes d'estiu, com havien sol·licitat una part de les components de la plantilla. El sentit pràctic i la comoditat s'imposaven per fi als prejudicis morals, que ja s'havien arrossegat bastants anys.

A finals d'eixe mateix anys es planteja la supressió dels himnes i, amb el vot en contra de dos directius, s'acorda no tocar els himnes de Dénia i la Comunitat Valenciana en tots els concerts, a excepció dels casos en què el contractant ho sol·licite. La decisió durà polèmica i enfrontaments al si de la Junta Directiva que comportaran alguna dimissió. La jugada "mestra" la

fa Juan Conejero que, immediatament després de ser nomenat president i abans de donar a conèixer la seua Junta Directiva, decideix unilateralment que junt a l'Himne de Dénia -que anava a intepretar-se en el concert de la Santíssima Sang a petició de la Regidoria de Festes- es toque també l'Himen Regional. La seua decisió dóna peu a nous retrets i és acusat d'antidemocràtic per no comptar amb la resta de directius. Un d'ells proposa que els himnes s'interpreten única i exclusivament en el concert de la Santíssima Sang i Conejero passa la proposta a votació. Es registren 7 vots a favor, 3 en contra i 4 abstencions, les dels directius que pensen que la votació és absurda perquè el president ja ha pres una decisió que no va a canviar.

La qüestió es reprén el mes de juny de 2005, amb Vicent Grimalt com a president, quan la directiva aprovava per unanimitat no tornar a tocar els himnes si no fos estrictament necessari en un acte oficial. Mesos després dimiteix Juan Conejero, que no havia estat en la reunió anterior, com a integrant de la directiva. Argumenta coherència amb el que pensa si bé es posa a disposició de la Banda per a qualsevol cosa.

L'ESCOLA ES FA GRAN

L'Escola de Música Manuel Lattur es farà gran durant els anys 90 i la primera dècada del nou segle. És reconeguda oficialment a finals de 1994, quan sols quatre bandes de les comarques d'Alacant ho eren. Veurà naixer la Banda Juvenil i després la Infantil, i en els anys 2009 i 2010 l'Escola Bressol i el programa de Música Interactiva, recuperant amb aquest últim projecte les classes per a discapacitats impartides ja l'any 2005. Incorporarà també una interessant proposta, una Escola d'Estiu que el 2013 celebrava el desé aniversari.

I mentre, el local de la Banda ha estat obert a tot aquell que ho ha sol·licitat: des d'una

orquestra de jazz formada per músics de la comarca (no sols de la Banda) a l'Orfeó de Dénia, el mateix Ajuntament que organitzava allí la Setmana Internacional de Música i el Curs de Tècnica Vocal, l'Ejército de Salvación, L'Esperança Coronada o el Grup Nodrisa de promoció de la lactància materna. Es faran donacions de sang i fins i tot, entre els anys 1999 i 2007, s'instal·larà una mesa electoral. De nou a partir de 2015.

FEM CARRER

La Banda no sols rebrà al si del seu local altres col·lectius, sinó que també eixirà "al carrer" i visitarà llocs tan emblemàtics per als valencians com el camp de futbol del Mestalla (octubre de 1995), el Palau de la Música (desembre de 2004) o el Palau de Congressos de València (febrer de 2007). En els últims vint-i-cinc anys ha col·laborat amb tot tipus d'entitats festeres i humanitàries, va aparèixer en el programa de Canal 9 Una música un poble (estiu de 1996), va participar en els concerts del programa Terra de Retrobament junt amb altres bandes mallorquines i de la comarca (desembre de 2004) i, per mediació de l'Ajuntament, en una edició a Dénia de "El

Conciertazo" que Fernando Argenta va popularitzar en La 1 de TVE (desembre de 2008).

En la dècada dels 90 es donarà continuïtat fins a hores d'ara a una actuació encetada el 5 de gener de 1988 en l'Hospital de La Pedrera a petició de la direcció del centre. El concert s'inclourà en el conveni signat amb l'Ajuntament junt amb un altra actuació, la de la Residència de Santa Llúcia. Allí, durant molts anys, els músics han interpretat la nit del 23 de desembre l'entrançable *Retablo Navideño* per als residents. I fou allí també on una d'eixes nits van emocionar al conegut restaurador Diego Mena, que havia anat a visitar un familiar. Agraït pel que havia viscut, i amb l'amabilitat que el caracteritzava, Mena els va convidar a dinar al seu restaurant. Durant molts anys, el dia 5 de gener els músics van acudir al seu local del final de Les Rotes per compartir amb ell una data tan especial. Encara ho recorden ara amb estima.

El binomi Banda-societat deniera es posa de manifest també tots els Nadals amb la loteria. Perquè ja se sap, "la Banda

sempre toca". Així ho vénen any rere any els músics i, sense que mai haja caigut la grossa, la fórmula ha donat resultat: sempre s'acaben els dècims i les paperetes. La idea proposada l'abril de 1988 de vendre loteria dos vegades al mes per contribuir a l'autofinançament de l'entitat no va donar reusultat i es va optar per mantenir només la loteria de Nadal. De dur-la es va encarregar durant un bon grapat d'anys Juan Rostoll.

La seua implicació social s'ha vist reflectida també en els premis i reconeixements que ha rebut en les últimes dècades. L'any 2004 és distingida amb el Premi de la Tardor del col·lectiu local del Bloc Nacionalista Valencià, al 2005 Notable Radio Dénia, i el 2006, amb el Premi Saba Nova de l'agrupació d'Els Verds. La Federació de Societats Musicals Valencianes l'ha reconeguda amb el Premi Euterpe a la Innovació (any 2010) per la posada en funcionament de l'Escola Bressol. Als Premis Euterpe havien estat també nominats anteriorment el CD El Pasdoble (2005) i la seua pàgina web (2007).

Una de les premisses de la Banda de Dénia ha sigut compartir amb els deniers el que millor sap fer, música. Ha sorprès, ha emocionat i ha esborronat moltes persones. Però sobre tot ho ha fet en dos cites ineludibles i importants dins el seu calendari d'actuacions: els concerts de la Santíssima Sang i de Santa Cecília. En les últimes dècades, direcció i plantilla s'han esforçat i han arriscat amb peces de tècnica difícil, amb acompanyament d'altres músics o cantants convidats, compositors estrangers, cors, balladors i fins i tot efectes especials.

La celebració de Santa Cecília s'ha viscut de manera diferent. Dos coses són intocables: el concert i el sopar. Enrere han quedat els partits de futbet que enfrontaven els músics que tocaven els instruments de la família de vent-fusta amb els de vent-metall, una proposta de José Roselló que es van encarregar de posar en marxa Gregorio Rubio i Salvador Moltó i que durant molts anys va esdevenir un dels principals al·licients de la festa a nivell intern. Després

vindrien els bunyols a mitja nit de Vicent Morera, el dinar -els primers anys en un restaurant i ara en el local-, o el concurs de paelles que es va incorporar no fa massa temps.

I si la Banda rep de la societat, també dóna i és agraïda amb els que miren per ella. En el seu registre de reconeixements, homenatges i socis d'honor figuren un bon nombre de directius, músics i col·laboradors. Manuel Lattur, Manuel Benito Palacios, Miguel Piera, Josep Sendra, Àngel Llorens Serra, Armando Lemos, Rafael Marsal, Paco Bertomeu, Diego Mena, Miguel Benlloch, Vicente Ferrer Sebeta i Antonio Santa María són alguns dels noms d'una llarga llista.

Agraïda està també la Banda amb Castejón, autor de la litografia i l'escultura que l'Agrupació Artística Musical de Dénia va posar a la venda per celebrar el seu 60 aniversari. La relació amb Joan Ramón Castejón es va iniciar l'any 1984, quan realitza una litografia que la Banda posarà a la venda per traure diners per la reforma del

local. La imatge s'utilitzarà com a portada de la 1ª casset que gravarà la Banda i, fins fa poc, amb eixa litografia ha obsequiat els seus col.laboradors.

LA MODERNITZACIÓ

La Banda oficialitzarà el seu nom en valencià l'any 1996 a proposta del directiu Francesc Arlandis. En la dècada dels 90, i abans que desaparega la "mili", compta amb dos objectors de consciència que faran les tasques d'arxiu i consergeria. El volum de treball, la quantitat d'alumnes i els projectes en els quals està immersa fan que l'any 2002 incorpore la figura d'una gestora cultural, plaça que ocupa fins ara Maite Agulles Perelló, component també de la plantilla de la Banda i durant sis anys membre de la junta directiva de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat.

Durant molts anys, les actes de les reunions de la directiva i les assemblees es feren a mà. L'ordinador arribaria a les actes a principis del 1993, tot i que el primer programa informàtic que utilitza data de juliol del 1987.

Els deu primers anys del nou mil·lenni són anys de canvis i innovacions constants. El 2004, amb Vicent Grimalt com a president i Frank de Vuyst en la direcció, es gravarà el primer CD. Dos anys després, el 2006, es farà el canvi d'imatge de l'agrupació. El caragol de mar dissenyat per Eugenio Llorca i el Fem Banda, l'eslogan que l'acompanya, s'incorporen a la vida de la Banda i, a partir d'eixe moment, figuraran en els documents oficials i programes, fins i tot en les samarretes i demés material publicitari.

Per la mateixa època es compra el primer telèfon mòbil, a través dels missatges del qual és molt més fàcil i barat avisar als músics de les novetats i assajos. Els sms del mòbil han sigut substituïts, passada la barrera del 2010, pels whatsapps, més eficients encara en la comunicació.

S'edita també la revista Pentagram. Inicialment de caràcter trimestral, amb notícies, articles i esdeveniments relacionats amb la Banda i la seua activitat.

A hores d'ara, la revista té periodicitat anual.

Des de 2006, l'Agrupació Artística Musical té pàgina web pròpia: www.femBanda.org. En ella es pot consultar des de la història de la Banda fins a l'agenda anual o el funcionament de l'escola de música.

La primera fou relitzada per Vicent Oltra, i la que està activa en l'actualitat per Pedro Nofuentes.

Més recentment, l'any 2011, amb Josep Vicent Bonet com a president, es remodela el local de la Banda fent valer una subvenció de la Conselleria de Governació. Les obres han permés adaptar les instal·lacions a les persones amb discapacitat, amb una redistribució de les dependències i la posada en funcionament d'un ascensor per facilitar-los l'accés a la planta de dalt.

A dia de hui, la Banda està a l'abast de totes les persones i té la mirada posada en el futur.

LA PRESIDÈNCIA

L'acta de 28 de juny de 1952 recull el nomenament de Manuel Lattur Català com a primer president de la Banda de Dénia. Metge de professió, es mantindria en el càrrec fins a la seua mort.

El substituïria el seu fill, Manuel Lattur Montón, el 15 de març de 1963, qui en eixos moments ocupava la vicepresidència. Era oftalmòleg i, curiosament, no cobrava mai a cap músic de la comarca que acudira a la seua consulta perquè la seua il·lusió eren les bandes de música, i en especial la de Dénia. Per la Banda, era capaç de fer el que fera falta; ningú sabrà mai els diners que li va costar. Formava un tàndem inseparable amb F. Manuel Benito Palacios. Els dos van ser directius de la Banda tota la vida i van morir essent-ho.

Durant el seu mandat les reunions de la directiva es feien en el soterrani d'un local seu del Carrer Campos, la cafeteria Neutro. Sempre va tindre bona relació amb regidors i alcaldes, foren del color que foren, i si havia d'anar a barallar-se amb qui fóra per la Banda, ho feia. Se li va tirar per cara que fixés Josep Sendra com a director, pel seu tarannà d'esquerres; la seua resposta va ser que per damunt de tot estava la seua Banda de música.

Amb Manuel Lattur Montón, la Banda veurà fet realitat un dels seus somnis: tenir un local propi on assajar. Eixe havia estat sempre un desig que es va complir a correu. A mitjans dels anys 80 l'alcalde, Jaime Sendra, va demanar els músics que desallotjaren ràpidament el local que utilitzaven per als assajos, que sempre s'havien fet en dependències municipals. Entre les possibilitats que es presenten està la compra del local actual, però cal donar uns diners de senyal en pocs dies i no n'hi han. El tresorer, Juan Conejero, aporta la solució: existeix una caixa, de la qual només tenien coneixement ell i el president, que permetrà fer front a la

inversió inicial. La resta es pagarà amb els diners que guanyen els músics per les actuacions, als quals renunciaran, i amb la venda d'uns gravats de l'artista Castejón fets expressament per a la Banda.

Un altre fet important d'esta etapa és la incorporació de la primera dona a la directiva. Seria Juani Molinillo Tolosa, el mes d'agost de 1987, i es faria càrrec dels uniformes.

Durant anys, el primer dia de falles pel matí, abans de començar el programa oficial, la Banda tocava baix de casa Manuel Lattur el pasdoble *Agüero*, el seu preferit; era suficient perquè diguera a Pepe el del Neutro que preparara xocolata i xurros per a tots. El dia del seu soterrament, la Banda el va interpretar de nou quan la caixa amb les seues restes va ser baixada de casa. Era febrer de 1990, nou mesos després que cedís la presidència a Miguel Piera Bordes i hagués sigut nomenat president honorífic. Havia vist el local de la Banda comprat i els primers assajos, però no la reforma.

EL PRIMER MÚSIC PRESIDENT

Manuel Lattur era un home ja major quan alguns directius li proposen que done l'alternativa a un altra persona. Ell ho accepta bé i confia en Miguel Piera, que havia sigut directiu amb ell i s'havia criat dins la Banda. El 31 de maig de 1989 la Banda tenia el primer president músic. Piera tocava el clarinet en ella i, de menut, havia tocat el violí en la desapareguda Orquesta Sinfónica. El seu nomenament no va suposar cap trencament ni enfrontament.

Les obres i la inauguració del local es van fer durant la seua presidència.

L'any 92, el president manifesta la seua voluntat de dimitir per sentir-se "impotent" davant alguns problemes,

com la falta d'assistència dels músics a algunes actuacions importants en dies festius, i "desenganyat" davant la passivitat d'alguns directius i membres adults de la plantilla. La dimissió no és acceptada i es prenen algunes mesures per corregir el problema, com ara comunicar als membres de la xaranga la obligatorietat de complir primer amb la Banda.

Transcorreguts els cinc anys establerts per renovar la presidència, Miguel Piera indica que no vol tornar a presentar-se i no hi ha cap candidat. Es demana a Juan Conejero Crespo que assumisca la presidència i este accepta amb la condició que Piera siga el tresorer i Vicent Grimalt el secretari. En

l'assemblea general de músics del 22 de juny de 1994, Juan Conejero demana als músics que es pronuncien a mà alçada i rep el recolzament unànim dels assistents.

Havia sigut directiu durant molts anys i sembla que, al final de la directiva de Manuel Lattur Montón, la Banda la portava més ell que el metge. No era músic però adorava la música. La seua peça favorita era *Lo cant del valencià*, que va sonar també en el seu soterrament, i la seua obsessió era que l'Agrupació Artística Musical tinguera trompes, un instrument melòdic i bonic que mai ha trobat successió escalonada dins la Banda i que no ha aconseguit ser una corda forta.

El seu mandat coincideix amb un temps que comença a ser més difícil per a la Banda, tant pels canvis socials com per la multiplicació d'alternatives per a la joventut. Reelegit president el gener de 2000, incorpora a les seues directives a músics joves amb la idea que servisquen de revulsiu. I sembla aconseguir-ho.

És l'etapa en què es fa la perllongació del Passeig del Saladar i s'ha de remodelar el local. L'Escola de Música Manuel Lattur serà reconeguda oficialment per la Conselleria d'Educació i la Banda gravarà la seua primera cinta (1995). Els músics faran també una eixida a l'estranger, el recordat viatge a Àustria.

D. Manuel Lattur Català

D. Manuel Lattur Montón

D. Miguel Piera

ÈPOCA DE CANVIS

Amb Vicent Grimalt Boronat, que accedeix a la presidència l'octubre de l'any 2003, s'obri una etapa de canvis i nous horitzons. Va entrar a l'escola de la Banda amb 7 anys i des dels 12 tocava la trompeta en ella. Havia exercit de secretari durant molt de temps, molts anys per exigències del guió i altres havent estat ja nomenat oficialment en el càrrec. S'encarregava sempre de sol·licitar les subvencions de l'escola i va ser l'encarregat de tramitar la paperassa per aconseguir que aquesta fóra oficial. L'any 1991 va rebre la insígnia d'or -sense ser encara president ni haver complit 25 anys en la Banda- en reconeixement als seus anys de dedicació.

Grimalt va ser proposat president per Josep Vicent Bonet, que l'11 de setembre de 2003 havia assumit el càrrec en funcions. Juan Conejero havia renunciat per no haver pogut complir les seues obligacions com a president, segons consta en acta, i delegava en Bonet, el seu vicepresident, fent palesa la voluntat de romandre en la directiva. L'assemblea general de músics votava el 15 d'octubre la proposta del directiu al no haver més candidatures. En la votació es van registrar 39 vots a favor de Vicent Grimalt, 9 en contra, 1 vot blanc i 1 nul.

De la seua etapa cal remarcar el canvi d'imatge de la Banda, el Fem Banda i el caragol del logotip, i l'apertura de l'escola de música cap a altres col·lectius, com ara els nadons i els discapacitats. Recordades seran entre els músics les actuacions amb Lluís Llach i amb el compositor Robert Smith, de qui han estrenat algunes obres, així com la del Palau de la Música de València. I com no, el certamen d'Altea -que va guanyar l'Agrupació Artística Musical de Dènia- i l'inoblidable viatge a Corea. Arribaria també en la seua època com a president l'enregistrament del CD de la Banda, que es va gravar a les instal·lacions de l'hotel Marriot La Sella.

Entre les seues iniciatives per reforçar la directiva destaca la incorporació de socis que foren pares de músics. Va ser reelegit president en el mes de novembre de 2008 amb 53 dels 61 vots emesos a l'assemblea i només 2 en contra. A setembre de l'any següent es fa efectiva la seua dimissió per considerar incompatible la presidència de la Banda amb el càrrec de regidor a l'Ajuntament, tot i que els Estatuts de l'Agrupació Artística Musical no posen cap problema en simultaniejar les dos funcions. Josep V. Bonet torna a assumir el càrrec fins que es convoquen noves eleccions.

DOS CANDIDATURES

A les eleccions del 14 de novembre de 2010 concorrien per primera vegada dos candidatures a president de la Banda. Una, la de Josep Vicent Bonet, i l'altra l'encapçalada per Jaume Enguix. L'assemblea de músics donaria suport a Bonet, que s'enduia 51 dels 88 vots emesos davant els 33 d'Enguix.

El Premi Euterpe a la Innovació concedit per la Federació de Societats Musicals Valencianes a l'Escola Bressol de la Banda arriba al poc temps que Josep V. Bonet assumís a la presidència. D'aquests anys caldria remarcar la remodelació del local de la Banda, que amb una subvenció de la Conselleria de Governació s'adaptà per a persones amb discapacitat. Les obres, acabades a octubre de 2011, van consistir en la instal·lació d'un ascensor per a persones amb discapacitat, l'eliminació dels lavabos existents i la construcció de tres nous -un d'ells adaptat-, la redistribució de l'arxiu i l'adaptació del corredor. Són també de la seua etapa el Concurs i Curs de Clarinet, que el 2012 van celebrar la III edició.

Josep Vicent Bonet toca la trompeta a la Banda de Dènia des que tenia 14 anys, després de participar en un projecte de

Banda juvenil impulsat pel músic Ricardo García amb alumnes del col·legi dels Maristes. Els seus companys músics el veuen com una persona "molt implicada". "Igual el veus parant taula quan tenim un dinar o un esmorzar que arplegant les cadires d'un concert", diuen. El tracte directe amb els músics i la seua proximitat -potser perquè musicalment s'han criat junts-, va estar una de les qualitats principals d'aquest que destacaven els seus companys. "Altres presidents eren persones més majors, que quasi només veies als concerts i amb les que no tenies pràcticament relació", senyalen.

"Va ser un president valent i que es va tirar al ruedo quan ho havia de fer", diu Ximo Perles, que com a músic ha conegut els presidents que ha tingut la Banda en els darrers 29 anys. Subratlla que va agafar la direcció en una etapa molt complicada marcada per una conjuntura econòmica desfavorable. "Van ser moments difícils per aconseguir patrocinadors i fou complicada dur endavant alguns projectes", explica. Tampoc va ser temps de viatges, una experiència que ha marcat molts músics i que ha contribuït a fer pinya, a fer Banda.

Tot i això, la Banda ha seguit endavant, esperant que la difícil conjuntura econòmica canvie per a bé. I des de l'any 2015 qui està tractant de dur a l'Agrupació cap el millor dels camins és Josep Pastor, que fou elegit president a finals de desembre d'aquell mateix any en assemblea. Des que fóra elegit, conforme la seua directiva: Robert Frau, Josep Vicent Bonet, Nuria Araque, Henar Delgado, Juan José Pérez, Ana Ivars, José Ramón Ivars i Juana Tolosa. En els últims dos anys destaca el canvi de vestimenta de carrer que ha canviat del blau al negre i un viatge a Palmela, a prop de Lisboa, on va haver un gran concert conjunt amb la Banda de música local.

D. Juan Conejero

D. Vicent Grimalt

D. Josep Vicent Bonet

D. Josep Pastor

EL QUE PORTA LA BATUTA (I EL QUE NO)

Els músics són l'essència de la Banda. Una Banda sense músics no sonaria. Tampoc ho faria sense instruments. Però, com ho faria sense ningú que la dirigira?

El paper del director -aquella persona que, batuta en mà, intenta fer que la cosa sone com ha de sonar- és fonamental en qualsevol Banda. Ell marca un estil, una manera d'interpretar i de fer les coses i, de vegades també, és el responsable màxim de les sinèrgies i complicitats que fan que la Banda siga alguna cosa més que la suma d'un número determinat de músics o d'instruments.

Al capdavant de l'Agrupació Artística Musical de Dénia hi ha hagut fins ara cinc directors. Tots han deixat la seua empremta. Uns han estat més temps que altres. Alguns han vingut de fora. I fins i tot hi ha hagut un director que s'ha format a la casa. Tècnicament cadascú ha sigut un món i les maneres de fer i viure la música han sigut diferents. No pretenem ací fer una avaluació de cadascun dels directors que han passat per la Banda de Dénia, el treball dels quals ha permès que la Banda sonara, i que sonara bé. Però també han imprès caràcter i personalitat i han contribuït a fer de la Banda una gran família.

ENRIQUE ALMIÑANA

El primer director de la Banda de Dénia va ser Enrique Almiñana. Era natural de Sollana i pertanyia a una família benestant d'ascendència francesa -tant per part de pare com de mare- lligada també al món de la música. Tenia estudis superiors de piano i, abans de la guerra, va ser professor del Conservatori de València i trompista de la Banda Municipal de la ciutat. A partir de 1925, va dirigir la Banda que donaria origen a l'Associació Musico Cultural Santa Cecília d'Elda -que havia estat capaç de guanyar a la de Lliria en el certamen d'Alacant. Amb la guerra civil, es veuria

obligat a traslladar la seua residència a El Pinós i el 1940 aterrarà a Orba amb el seu fill Santiago, que dirigiria la Banda del municipi.

Les rendes familiars havien permès Enrique Almiñana viure de la música, bé com a professor, bé com a director. Però el que li agradava a ell era la composició i de fet va compondre alguns poemes simfònics, com relata el seu net, Enrique González Velázquez. Tot i que ell no el va conèixer, recorda que son pare, Santiago Almiñana, li deia sovint que l'avi "era més compositor que director".

Havent dirigit esporàdicament la desapareguda Orquesta Sinfónica de Dénia, la Junta Directiva de la Banda acordava el 15 de gener de 1953 nomenar oficialment Enrique Almiñana director de la Banda de Dénia. S'ocuparia també de l'escola d'educands. Als tres mesos però, seria substituït en la direcció pel seu fill, Santiago Almiñana, nomenat director el 15 d'abril de 1953. El pare continuaria com a mestre de l'escola i també tocant l'orgue de l'església de l'Assumpció.

SANTIAGO ALMIÑANA GUALLART

Persona recta, meticulosa, exigent i amb molt bona oïda. Així defineixen a Santiago Almiñana, Don Santiago, alguns dels músics que van tocar a les seues ordres. Es va fer càrrec de la direcció de la Banda el mes d'abril de 1953 i es va mantenir al front d'ella, i també de l'escola d'educands, fins l'any 1978. Perquè poguera exercir ambdues tasques i compaginar-les amb el seu treball, la Banda s'encarregaria de buscar-li casa a Dénia.

Don Santiago -que havia tingut com a padrí de pila al compositor del conegut pasdoble *Lo cant del valencià*, Pedro Sosa-havia heretat de son pare la passió per la música. Tocava el clarinet i el requinto i havia estudiat harmonia i composició. Un

accident li va impedir acabar els estudis de piano.

Estricte i precís en la interpretació, Santiago Almiñana exigia als músics que foren rigorosos i s'esforcessin al màxim. El seus alumnes destaquen la seua oïda espectacular i asseguren que si d'entre deu clarinets en fallava un, era capaç d'esbrinar quin havia sigut. Si no ho tenia clar del tot, els feia tocar un per un fins que el músic que desafinava es delatava tot sol.

Tocar a la Banda era una il·lusió per a molts xiquets, que s'acostaven a ella, amb 9 o 10 anys, amb l'aspiració de poder desfilant algun dia pels carrers. Caldria situar-se en el context històric dels anys 50 i 60 del segle passat per entendre que, amb una reduïda oferta d'oci per als adolescents -que poc més podien triar que entre el futbol, la OJE o apuntar-se a "monesillos"-, la Banda ofería no sols la possibilitat d'aprendre música sinó també de relacionar-se i fer amics, així com d'obtenir la notorietat que donava l'uniforme. Per alguns músics, més enjugassats amb la música que amb afany de triomfar, el mestre era massa estricte. Hi havia qui fugia de les seues classes i preferia que les donara un altre, com el recordat Miguel Benlloch, una persona "d'una altra pasta", com ells diuen.

El director sabia el que volia i com volia que sonara la Banda. Per això, si trobava que no sonava bé, no tenia cap problema en posar el cap dins una tuba perquè no se sentira o en dir-li a un músic, quan ja estava a punt de començar el concert, que ell no podia pujar a l'escenari perquè no el trobava suficientment preparat.

David Sarch va experimentar un dia de la Puríssima fins on arribava la bona oïda del mestre. Ell era un dels divuit clarinets que havien eixit a la processó i es va enganyar en una nota. Immediatament, Don Santiago es va parar i -mentre els músics continuaven

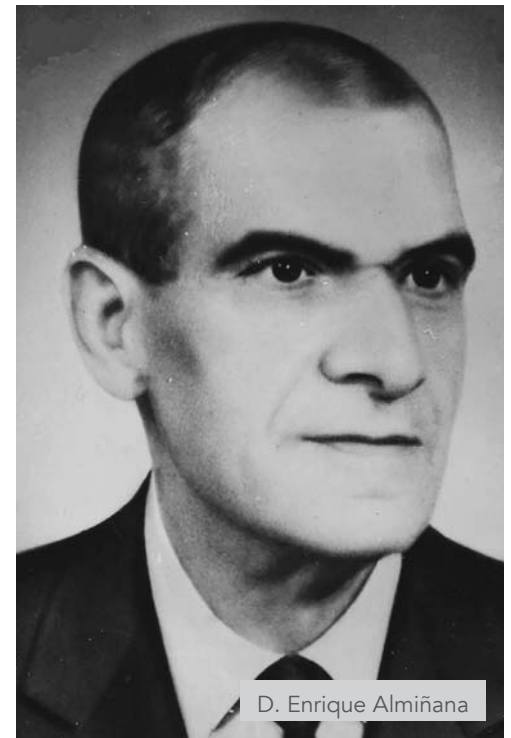
desfilant- va esperar que arribés a la seua altura el clarinet que s'havia equivoccat; va agafar el músic de l'orella i li va dir, "a vore si anem amb més cura".

No va ser l'única vegada que el director gosava fer valer la seua condició de mestre davant els alumnes enmig del carrer. Vicente Signes recorda encara quan va interrompre un concert en el carrer Campos i va dir als músics, com a reprimenda i en veu alta, que els havia de posar una medalla, "però una medalla de caca", va matisar. I, com si no hagués passat res i d'un assaig es tractés, va tornar a començar el concert.

Don Santiago era un home de caràcter i així ho manifestava, sense problemes, en públic. Era capaç de fer cas omís a l'ordre d'un municipal que demanava a la Banda que s'aturara, arribar a la seua altura, pegar-li una empenta i continuar desfilant. Valent i decidit, durant una processó de l'Enterro de Divendres Sant va fer la Banda interpretar la marxa *Moros Españoles* amb la intenció que els participants alleugeraren el pas i la desfilada fora més ràpida. Això si, amb el beneplàcit del Padre Adrián i, tot hi ha que dir-ho, poc abans que començara un partit de futbol.

El mal geni de Don Santiago era conegut per tots els músics, que temien el seu "dit acusador" però que també sabien apreciar el seu sentit de l'humor. Vicent Grimalt Boronat diu que quan la Banda eixia al carrer podia ser molt divertit. Al Bar Neutro, parada obligada especialment els dies de falles i lloc d'acollida si la pluja agafava els músics pel carrer, Don Santiago no tenia cap problema en disfressar-se, agafar la tuba o el trombó per tocar i animar la reunió o embotinar músics com Vicente Ferrer Cebeta, Àngel Llorens *Borreguets*, Miguel Piera o Vicente el *Liriano* per fer festa.

Amb eixe mateix ànim, el de fer festa, gaudia fent que els músics es col·locaren la gorra al revés. Així ho feu, com tantes altres vegades pel carrer Campos, a la Plaça de Bous d'Alacant durant una actuació en la qual, a més a més, els va demanar que s'arromangaren el camal del pantaló. No sabem si va ser per la magnífica interpretació que va fer de *El gato montés* però, quan va tocar la Banda de Dénia la plaça de bous es va posar dempeus, com recorda José Montaner el Pallo. D'aquells anys de fogueres a Benalúa -"quan per a nosaltres anar a actuar a Alacant o a València era com anar a Hollywood", comenten els músics més veterans- són recordades les ocasions en què Don Santiago acabava disfressant-se de moro, per exemple, amb un llençol enrotllat al cap. Anècdotes d'eixa època n'hi ha per escriure un altre llibre, com el dia que Jaime Avargues es va perdre al Postiguet i ha haver de seguir la via del tramvia per tornar a Benalúa.

D. Enrique Almiñana

Els que el van tenir com a mestre destaquen de Santiago Almiñana que era una persona familiar i sentimental. Tot i això, sempre va parlar als músics de vosté, una fórmula que li permetia mantenir les distàncies. Junt a Don Enrique i Don Casimiro va dur endavant l'escola d'educands en els primers anys. Durant molt de temps no hi va haver cursos. Els alumnes estudiaven el mètode de solfeig Hilarion Slava i quan acabaven, li pegaven la volta i tornaven a començar. Ell ensenyava tots els instruments, sense problemes, i decidia també quin era el que havia de tocar cada músic.

"Tenia una extraordinària capacitat per dur-ho tot endavant", diu Grimalt, qui recorda també que, tocara bé o malament, fins que un músic no portara dos anys tocant pel carrer no podia actuar en un concert.

D. Santiago Almiñana Guallart

Els que van aprendre i van tocar amb ell reconeixen que sabia molt de música. Tot i que la majoria dels components de la Banda eren músics amateurs, arriscava amb peces difícils. Ell mateix transcrivia obres simfòniques clàssiques o bé les portava de València ja adaptades. Amb molt d'esforç aconseguia que el nivell de l'Agrupació Artística Musical de Dénia pujara. I si algú destacava, es preocupava perquè anés a més. Ara bé, de la presència de les dones a la Banda ni parlar-ne: "Prou feina tenen els músics mirant la partitura perquè perden el temps mirant les cuixes de les xicones", deia.

Molts músics -ell mateix, que era viatjant de llevat i farina- compaginaven la Banda amb dures feines que els obligaven a alçar-se bon matí, com Antonio Oltra, que passava bona part dels assajos becant. Tocava la tuba, i quan havia d'entrar ho feia sense cap problema. Parava i continuava dormint fins que li tocava entrar de nou, recorden els seus companys.

Dels assajos amb Don Santiago és especialment recordada la fumaguera, la que produïen els cigarrets dels músics i també la del puro del mestre. Els primitius faristols de la Banda conserven encara les marques dels cigarrets que, fins no fa massa anys, descansaven damunt d'ells mentre els músics tocaven. I possiblement també les ratlletes que feia Paco Mezquida cada vegada que el director s'encenia el puret. En un assaig en va arribar a comptar 40. Home no fumador, confessa que un dels motius pels quals va deixar la Banda va ser perquè no suportava el fum i l'olor que feia la roba en arribar a casa. L'expressió de Jaime Avargues deixa una imatge clara: "als assajos, el fum es podia tallar".

Però no només això. A l'assaig es patia pel fum i, moltes vegades, pel fred. "Nosaltres no hem tingut mai acadèmia -recorda José Montaner- i assajàvem en 'quadres' que

no tenien finestra ni cristalls". Però Don Santiago tenia solucions per a tot, o quasi tot. En un assaig on la Banda es preparava per anar a tocar a Alacant feia tant de fred que el mestre va demanar un duret a cada músic per comprar cognac i entrar en calor. I així va ser.

A Banda de les processons i les contractacions fora de Dénia, de l'època de Santiago Almiñana són recordades dos cites anuals. Una, a la finca de La Moreneta, prop de l'Alberca. Tots els anys, un grup de músics era contractat per fer una processó dins la finca, entre tarongers, amb imatge en andes i rector inclòit. La segona, a Les Rotes, als apartaments de la família Bremer.

Durant molts anys, cada 25 de juliol, la Banda participava en la festa que Gerhardt Bremer organitzava amb motiu del seu aniversari. Interpretaven el mateix programa que en el concert de la Santíssima Sang, al principi, i també pasdobles. A petició del mateix Bremer, acabaven el concert amb el Coro de Peregrinos de *Tanhausen*, de Wagner. A molts músics, el muntatge els desbordava.

En els últims anys de peregrinatge musical als Bremers Park Bungalows, amics alemanys de l'amfitrió arplegaven els músics amb els seus cotxes a la placeta de Sant Antoni. Per als xiquets, que ni en somnis havien imaginat mai pujar a un Mercedes, allò era tota una festa. En arribar, feien formar la Banda i, quan ja estaven allí tots els convidats alemanys, l'alcalde, el rector, les forces de l'orde i els treballadors de la família -convidats també a la festa-, s'obrien les grans portes de la urbanització i eren rebuts pel matrimoni Bremer: ella abillada amb la vestimenta típica de la seua terra i ell amb l'uniforme de la SS. Es feia el lliurament dels regals i entraven tots cap al jardí escoltats per la Banda. Era l'hora d'actuar sota la mirada atenta dels convidats, molts d'ells "alts mandataris alemanys refugiats a Dénia",

comenta David Sarch. Acabat el concert, se servia un dinar. "Ahí si que fartàvem", recorda Paco Mezquida. Però els músics no només tornaven dinats i ben dinats: hi havia qui s'enduia el tratge de bany i aprofitava també l'ocasió per pegar-se un escabussó a la piscina. No tots els dies podia u prendre el bany en aigua dolça.

Santiago Almiñana va compaginar durant uns mesos en 1978 la direcció de les bandes de Dénia i Beniarbeig. Dirigiria esta última fins l'any 1984. La seua estima per la música la transmetria al seu fill Enrique, que va eixir amb la Banda de Dénia als 9 anys. Son pare no va voler mai que es dedicara a la música de forma professional "perquè això no donava per viure", diu somrient. Des del 1979, i com aficionat, toca el clarinet a la Banda de Beniarbeig.

JOSEP SENDRA

Arribat de Pego amb 27 anys, per a Josep Sendra era un repte assumir la direcció de l'Agrupació Artística Musical. Un repte al que feia front amb gust i amb les idees clares. Durant els 25 anys que Don Santiago va dirigir la Banda les coses s'havien fet d'una manera determinada. Els temps havien canviat, s'havia instaurat la democràcia i els al·licients i les aspiracions dels joves de finals dels 70 eren diferents als de les dos dècades anteriors. Evidentment, la concepció que tenia el nou mestre de la Banda era també una altra.

En el mes de setembre de 1978, el president, Manuel Lattur Montón, va manifestar a la resta de la directiva la voluntat de Don Santiago de deixar la direcció per motius de salut. Els directius haurien de buscar un substitut davant la renúncia irrevocable del mestre. Jaime Avargues va proposar que fóra Josep Sendra, director aleshores de la Banda de Pego, i la seua proposta va ser acceptada per unanimitat. El 13 d'octubre, el nou director es presenta davant la Junta Directiva per posar de manifest quina és la

seua concepció de l'organització tècnica d'una Banda, incidint especialment en què la seua voluntat és fomentar al màxim l'escola d'educands. El canvi de batuta es farà en el concert de Santa Cecília, el 26 de novembre, que servirà d'homenatge a Don Santiago i en el qual els dos alternaran en la direcció.

Pep, com han cridat carinyosament a Josep Sendra els músics que durant vora vint anys han tocat amb ell, va saber il·lusionar i motivar la jovenalla. Ell va ser el revulsiu per una Banda que havia tocat fons. I no precisament per la seua tècnica i les seues aptituds musicals. Possiblement, a nivell tècnic el mestre Almiñana era molt més exigent. Pep, en canvi, sabia guanyar-se al músic, connectar amb ell i fer que estimara la música. En la Banda que ell dirigia el músic estava per damunt del demés. No era un ens aïllat sinó la part d'un tot. Una peça fonamental en eixa gran família que aniria construint, a poc a poc, a força de treballar, dialogar, escoltar i ensenyar.

"Don Santiago era una institució, un gran professional", diu Sendra, "però estava ja major i la Banda se'n ressentia, estava diguem-ne que viciada". Quan ell va arribar no aplegava a tenir 30 músics i la mitja d'edat era de 50 anys, amb pocs alumnes a l'escola.

La presència de Josep Sendra va suposar un gran canvi. Era una persona jove i amb ganes de treballar que tenia una forma d'ensenyar diferent. Va arribar a la Banda de Dénia en el moment just, quan la situació era bastant crítica. El servei militar, els casaments i la falta de motivació havien sigut la causa de què molts músics abandonaren. Ell va portar aire fresc però, no va voler un trencament bruscat amb el passat i va ser el primer en recolzar un moviment nascut del si mateix de la Banda per recuperar músics que havien anat abandonant-la. Alguns van tornar.

D. Josep Sendra

Dos fets importantíssims en el devenir de l'Agrupació Artística Musical van incidir directament en el seu renàixer: la incorporació de la dona i el foment de l'escola de música, impulsats ambdós per ell. Pep recorda que pels anys 80, quan comença a haver escoles mixtes, la Banda de Pego ja tenia xiquetes. La de Dénia, no. La presentació d'un llistat d'alumnes que incloïa dones va deixar bocabadat més d'un directiu i va tenir que escoltar expressions molt desagradables, com aquella que "les dones són bones al llit però, no totes". El curs va començar finalment amb quatre xiquetes.

Amb la presència de la dona, la Banda es va endolcir, com ell diu. El llenguatge de les nits d'assaig no és el mateix i l'ambient canvia. Un dels músics que va tocar amb ell afirma que "Josep Sendra va humanitzar la Banda i es va deixar la pell per canviar la forma de fer música".

La seua obsessió no eren els grans concerts sinó fer base. Va tenir la sort de comptar amb la col·laboració de les escoles del poble, que per les vesprades s'avenien a concertar algunes classes amb els mestres perquè ell fes música per als xiquets. "Això va obrir les portes de l'escola de la Banda als alumnes de les escoles", comenta.

Per al nou director la formació era importantíssima. A Pep no li sabia mal agafar el seu cotxe i dur els músics a València perquè feren els exàmens del conservatori. Ell volia que els músics estudiaren i també que els seus alumnes pogueren ser algun dia els mestres de la Banda. I ho va aconseguir. Fins i tot, un d'ells seria el seu substitut i acabaria dirigint-la.

La seua preocupació pels estudis musicals el va dur a merejar tots els papers perquè es muntara un conservatori a Dénia. La seua idea era fer un conservatori itinerant, de manera que els mestres anaren pels pobles de la comarca on hi hagués Banda determinats dies a la setmana a donar

D. Josep Sendra 2007

classes. La seua proposta no va collar i, per desacord amb la manera de treballar de les persones que s'havien sumat a la seua iniciativa, va abandonar un projecte que ja no tenia marxa enrere.

Com a director de la Banda, visqué una època molt roïna durant l'anomenada guerra de l'aigua, quan es creà un moviment important contra la gent de Pego i arribà a qüestionar-se que ell estigués al front de l'Agrupació Artística Musical de Dénia. Persona sensible i summament respectuosa amb tots els altres -foren d'on foren i tingueren la filiació o les idees que tingueren-, Josep Sendra ho passà malament.

Amb la Banda va viure moments difícils però, moltes vivències inoblidables. Al principi, la direcció de la Banda li va suposar un enorme sacrifici físic. Havia de compaginar la feina de funcionari a Pego, com a encarregat del mercat i d'un aparcament soterrani, amb les classes i els assajos, i això no era fàcil de portar quan hom ha de matinar tots els dies.

A Dénia va fer bona cosa d'amics. Saludar o fer un somriure als qui coneixia durant els passacarrers era natural en ell. Amb els anys es va guanyar als veïns, com també s'havia anat guanyant als músics i als alumnes creant un ambient sa que, al mateix temps, els servia d'estímul per dur endavant escomeses com la consecució d'un local propi tocant sense cobrar per poder pagar-lo.

Amb la seua nova feina com a monitor musical a les escoles de Dénia, plaça que es va crear durant la legislatura de Jaime Sendra, Pep es va convertir en l'amic dels xiquets del poble. Era reconegut on anara i, allí on fos, rebia sinceres mostres d'afecte dels més menuts. "Per als xiquets no hi ha hagut ningú a nivell musical com ell", assegura Vicent Grimalt.

Els que l'han conegut bé remarquen que mai va faltar al respecte a cap músic ni el va posar en evidència davant de ningú. Assistir a un assaig "era anar a divertir-te, a passar-ho bé", explica Tere Mari Pérez, ex alumna de l'escola de música. "No t'importava fer hores -afegeix-, venies a classe tan a gust que et quedaves tota la vesprada fins l'hora de l'assaig, hi havia molt bon ambient i solidaritat entre els músics".

Convençut que en l'àmbit musical no s'havia de ser competitiu -es declarava obertament "anticertàmens"-, l'època de Pep Sendra possiblement no passarà a la història de la Banda com la millor a nivell tècnic però sí a nivell humà. Ell mateix diu que no pot presumir de grans concerts però sí de moltes altres coses.

Pep va lluitar de valent perquè la Banda no fos estimada només a nivell folclòric, sinó per oferir a la societat un treball elevat fet de forma altruista i que fos reconegut. Junt a la sarsuela i els pasdobles habituals, la música simfònica va anar guanyant pes en el seu repertori. No va utilitzar mai la batuta per dirigir: els gestos i les expressions de la cara suplïen el seu paper. "No em feia falta perllongar el braç amb la batuta, per a mi era més fàcil connectar amb el músic d'eixa manera. Dirigia grups en els quals jo havia fet al músic i mirant-los sabia quin era el seu estat anímic; crec que treballàvem molt a gust, ells i jo", senyala.

Eixa connexió i eixe ambient sa del que Pep parla es feien palesos al carrer. Si en la primera actuació pel carrer va perdre la meitat dels 27 músics que l'acompanyaven perquè van parar en el primer bar pel que van passar -com era costum fins que ell va agafar la direcció-, la Banda va arribar a desfilars en l'ofrena de flors amb 80 i 90 músics els anys següents. Per a ell hi havia dos fites destacades, dos actuacions populars que l'omplien d'orgull i satisfacció.

“El dia de Sant Josep preparàvem un repertori important, amb pasdobles de qualitat, i allí al local ens féiem els instruments ben lluents i ens preparàvem els uniformes”, conta. Encara que passara l’última, “la gent esperava la Banda, havia expectació i un reconeixement que ens omplien d’orgull”. La mateixa sensació es repetia en el concert de la Santíssima Sang, a la Plaça de Sant Antoni, davant 1.500 o 2.000 persones.

Tot i no tenir una tècnica tan depurada com Santiago Almiñana o Frank de Vuyst (el director actual), amb el seu carisma Pep Sendra “va fer la Banda gran”, afirmen els músics. Ara, després de molts anys capficat en la direcció i l’ensenyament (va continuar donant classes als més menuts a l’Acadèmia Manuel Lattur i dirigint la Banda juvenil) ara torna a tocar la trompeta, el seu instrument. Ho fa amb la Banda juvenil de la Vall d’Ebo.

JAVIER PIERA

Amb Javier Piera es fa realitat un dels somnis de Josep Sendra: que un músic de la casa es fes càrrec de la Banda. Fill de músic i pare de músic, Piera s’havia format a l’escola de la Banda i havia ampliat els estudis en els conservatoris de Dénia i Alacant. Tocava el clarinet com son pare, Miguel Piera, i els dos havien coincidit tocant en l’Agrupació Artística Musical de Dénia. El pare provenia de la desapareguda Orquestra Simfònica i va formar part de la primera fornada de músics d’una Banda que arribaria a presidir posteriorment, entre els anys 1989 i 1994. El fill major de Javier, Gerard Piera Parreño, toca ara el trombó a la Banda.

L’etapa de Josep Sendra havia arribat a la fi. Ell n’era conscient. Havia donat el màxim que podia donar per la Banda i sabia que entre els músics havia certa inquietud, demanaven més, altres coses. En la primavera de 1996 presentava la

seua dimissió per escrit al president, Juan Conejero, i manifestava la seua voluntat d’informar personalment als músics. Volia fer una eixida esglaonada, sense trencament. I la seua il·lusió era que un músic de dins la Banda assumira la direcció, Javier Piera.

Entre els músics hi havia cert recel a que arribara un professional de fora, una persona al·liena a tot el que havia costat tant de construir. La proposta va ser vista amb bons ulls, de manera que Javier Piera explicava el 2 de maig de 1996 el seu projecte a la directiva. El 7 d’agost Juan Conejero informava que ell seria el director de la Banda i Josep Sendra, de la Banda juvenil. En el mes de desembre se li faria un sopar-homenatge a Pep, de recapte i amb orquestra.

El canvi va il·lusionar i va crear expectatives entre els músics. Amb Javier Piera, després de vint anys, la Banda va tornar a anar a un certamen, el de la Diputació Provincial a Altea. Del seu curt pas per la direcció de la Banda -a dia de hui ha sigut el director que més poc de temps ha estat en el càrrec-, els músics destaquen la confiança que hi havia. “Ell s’havia criat aquí i havia sigut mestre de solfeig o de clarinet de quasi tots nosaltres”, assenyala un músic que porta 21 anys a la Banda.

Com a Pep Sendra, el recorden “perquè era molt bona persona” i perquè, com a l’anterior director, potser li faltara un poc de nivell en una Banda en la que cada vegada hi havia més músics amb estudis superiors.

Amb el Certamen Provincial d’Altea els músics se n’adonen de les carències del director. A un dels assajos va dur un trompetista de la Banda Municipal de València i un altre músic professional jubilat que intervingueren activament. “La diferència era abismal”, diu el mateix

D. Javier Piera

músic, “i eixe dia a molts se’ns van obrir els ulls o, millor dit, les orelles”. Ximo Perles, també amb una dilatada experiència dins la Banda, opina que Piera “era un referent perquè havíem crescut tots junts dins la Banda, però era novençà en la direcció i potser la Banda li venia un poc gran”.

Pel juliol de 2002, Javier Piera deixa el càrrec de director i, per problemes interns possiblement derivats d’un nivell d’exigència que no satisfieia, trenca relacions amb la Banda.

FRANK DE VUYST

Un bon dia es va presentar a la Banda un músic belga que s’havia traslladat a viure a Dénia, ciutat que l’havia enamorat. Havia vingut a tocar temps enrere amb una Banda de Bèlgica en un dels intercanvis musicals

que organitzava la Generalitat Valenciana. Va demanar permís per tocar amb la seua dona i se'ls va autoritzar. El primer dia que el van sentir tocar el seu saxo alt els músics es van quedar bocabadats. "No és d'este planeta", van pensar alguns.

De Vuyst i la seua dona Myriam van de Belde, que assisteix al mateix temps a classes de clarinet a l'Acadèmia de Música Manuel Lattur, toquen durant un temps amb la Banda. Ell arriba a formar un quartet de saxos amb altres músics de dins i fora de la casa. Quan trau la plaça de director de la Banda de l'Ateneu de Cullera es veu obligat a marxar però, no perd mai la relació amb la Banda de Dénia. Dirigeix simultàniament la Banda d'Ondara durant una temporada i fins i tot dona classes de direcció a Javier Piera, director aleshores de la de Dénia.

L'any 2002 és convidat a dirigir una part del concert de la Santíssima Sang. Prepara l'actuació amb Piera, qui dirigiria la segona

D. Frank De Vuyst

part. És el moment en què el director presenta la seua renúncia i, sense veure altra eixida, el president de la Banda, Juan Conejero, proposa a De Vuyst fer-se càrrec de la direcció, que accepta. Amb ell s'enceta una nova etapa que suposa, com la majoria de les vegades, una manera de fer diferent a l'anterior. Dirigirà per primera vegada a la Banda en el certamen d'Aranda de Duero.

Frank De Vuyst aterra en la direcció de la Banda de Dénia en un moment difícil i amb els músics un tant temorosos del que puga passar. És un professional de fora, rodat i amb experiència, i entre alguns músics continua havent por que el nivell d'exigència siga massa alt. No obstant, són moltes les veus que clamen per donar un pas endavant. I en un tres i no res, el director es guanya els músics. "El desconeixiem en eixa faceta -diuen- però quan el vam vore ahí dalt dirigint-nos vam dir, ole".

La seua arribada suposa una millora tècnica i en qualitat. Exigent i amb una oïda molt bona, De Vuyst fa pujar el nivell de la Banda. Li costa connectar amb els músics però, sense voler, amb el seu accent estranger i la peculiar manera de parlar el castellà, els assajos es fan més distesos i comencen les bromes per la seua forma de dir les coses i pronunciar determinades paraules. I poc a poc es produeix el salt i la Banda comença a sonar cada vegada millor.

A diferència de Josep Sendra, a Frank De Vuyst li agraden els certàmens i prepara la Banda per guanyar-los. Arrisca, tria obres complexes i fa que la Banda es lluisca en els concerts de la Santíssima Sang sola, arropada per un cor, un baríton, uns balladors de tango o uns focs d'artifici, tant se val.

Robert Frau, que va entrar a la Banda quan acabava d'estrenar la direcció, el defineix com "un molt bon professional, com a músic

i com a director". Diu que és perfeccionista, meticulós i disciplinat. "Un crack que encara és capaç de sorprendre'ns", comenta Ximo Perles, qui recorda especialment la segona participació en el Certamen d'Altea, ja baix ordres de la seua batuta. Eixa data és per a ell "un referent, ens va marcar". Els músics van treballar de valent i vivien els assajos. "Ens vam involucrar tant que encara ara em veig pujant al tren com imaginava mentre tocàvem *The Ghost Train*".

Amb quasi catorze anys de direcció a les esquenes, que ha compaginat amb la de la Banda de d'Ateneu de Cullera?, els mateixos músics comencen ja a demanar-li més. La Banda, baix el parer d'alguns, sembla haver entrar en un període de "relaxació", comenta Frau. "S'ha relaxat ell i ens hem relaxat nosaltres", explica, "ha baixat el nivell d'exigència per part de tots i, en el cas d'ell, és com si hagués perdut un poc la il·lusió i les ganes dels primers anys".

Però tots no pensen igual. Hi ha qui opina que dins la Banda sempre hi ha hagut períodes en què la gent participa i s'implica més i altres en què ho fa en menor mesura. "A finals de l'any passat anàvem a l'alça i ara, en tot el que portem d'any per exemple, l'assistència als assajos està molt més fluixa", afegia a mitjans de 2012 un dels músics. Reconeixia tot i això que Frank De Vuyst, "una persona amb molt de món corregut, que sempre està pendent de les novetats i que ha fet coses molt interessants amb la Banda que altres no podrien ni somniar", ha sabut motivar els músics professionals i els que no ho són, "perquè a tots ens agrada sonar bé".

Un problema afegit: la falta d'estabilitat. Entren molts músics joves a la Banda i estan poc temps perquè se'n van fora a estudiar. Afortunadament, l'Escola de música segueix creixent i d'ella beu l'Agrupació

LA CASA DE TODOS

Frank De Vuyst

Tengo memorias muy gratas de mi infancia y juventud en relación con la Banda en la cual crecí. No era exactamente igual a cómo están las cosas ahora: entré con 13 años, junto con mi hermano, y éramos los únicos músicos menores de edad en un grupo de unos 80 músicos, toda una aventura. Estamos hablando del año 1982, los tiempos eran otros... Junto con mi hermano, fuimos los primeros en el pueblo que pudimos aprovechar el camino que nos abría la Banda hacia la juventud; 5 años más tarde fuimos más de veinte de nuestra edad, y el cambio generacional era un hecho.

¿Qué fuimos a buscar en aquella Banda? Me acuerdo de que, durante los primeros meses, no teníamos permiso para quedarnos a todo el ensayo. Siempre empezaban con 2 o 3 marchas, y con ellas fuimos "aclimatándonos" a nuestro nuevo entorno. En cuanto empezaban a ensayar las cosas más serias no nos podíamos quedar, y teníamos que ir a casa. Así estuvimos unos meses, hasta que el director decidió que estábamos listos para dar el gran paso, y desde entonces ya nos quedaríamos todo el ensayo: obras de concierto, oberturas, etc.

Con el tiempo, otros compañeros completaron un grupo grande de jóvenes, comprometidos con la sociedad musical que nos brindó un instrumento y un espacio para poder tocar música.

A mi hermano y a mí nos vinieron de perlas los ensayos y los conciertos: pronto nos dimos cuenta de que cuando estábamos con la Banda nuestros padres eran mucho más flexibles con la hora de regreso a casa por la noche... ¡Esto era un punto a favor, sobre todo para un niño en plena adolescencia!

Muchos de estos compañeros de entonces se convirtieron en amigos para toda la

vida: no sólo hemos compartido música, descubrimos muchas cosas de la vida juntos, en este entorno social tan protegido y sano que es la sociedad musical.

Cuando vine a España, hace ahora ya 21 años, me volví a encontrar con un ambiente muy parecido: gente joven que se buscaba en la Banda, no sólo en el momento de los ensayos sino también durante el día para estudiar juntos o simplemente compartir algo de su tiempo libre. La Banda era la casa de todos, y no sólo durante los ensayos.

No es hasta años más tarde cuando uno se da cuenta de lo valiosas que han sido todas estas vivencias con la Banda. No sólo aprendí a tocar música, sino también otros valores: la disciplina necesaria para trabajar en grupo, la perseverancia de trabajar durante muchos ensayos para conseguir un buen resultado, el sentido de responsabilidad... entender que el grupo necesita a todos por igual. Unos valores que sirven a cualquiera, sin importar qué camino escogerá en la vida.

Nuestra sociedad actual, con una altísima exigencia a los jóvenes que combinan instituto o bachiller con el conservatorio, ya no deja tanto tiempo libre para que puedan vivir la experiencia social tal como lo habíamos vivido nosotros. Más asignaturas, más horas de estudio... en definitiva, más obligaciones y más presión hacen que el tiempo que pasamos en la sociedad musical sea menor. ¡Pero esto no cambia los valores que aprendemos a través de ello! La Banda sigue siendo un lugar donde aprender muchas cosas, que solamente sabremos aprovechar si todos nos impregnamos de este sentido de pertenencia, dedicando nuestro tiempo a ensayar, y entendiendo que el buen funcionamiento de los ensayos y conciertos es responsabilidad por igual de cada uno de los que formamos parte de la Banda.

UN LOCAL PROPÍ PER FER MÚSICA

Des que va quedar constituïda formalment l'any 1952 la primera Junta Directiva de l'Agrupació Artística Musical, els directius es proposaren buscar un lloc per a reunir-se i també un lloc per a assajar. Es decideix fer les reunions, tal i com consta en les actes, en el casino Neutro. Pot ser per la proximitat del domicili contigu del president o bé per ser un lloc on es respirava un ambient de diverses classes socials, sense desmerèixer la grandària del local. És allí on la directiva es reunirà fins la dècada dels anys setanta, quan passarà a fer les reunions en unes dependències de l'Ajuntament a les quals s'entrava pel carrer Hospital. Allí, on abans assajava la Banda de Fermín, assajaran també els músics de l'agrupació.

No acaba ahí el "pelegrinatge", ja que després es faran els assajos en les escoles que hi havia al costat de l'Ajuntament, entre l'hospital i l'Església de l'Assumpció, i, uns anys més tard, a la Casa de la Cultura. Pels anys huitanta tornaran novament a l'Ajuntament, al lloc on estaven els antics

jutjats. I és aleshores quan comencen les gestions per a la compra de l'actual local, on definitivament queda establerta la seu de la Banda.

Caldria aclarir que les reunions i els assajos no sempre es farien al mateix lloc. Mentre les reunions es feien en el Neutro, els assajos els farien en els llocs abans esmentats i les juntes extraordinàries, per tal de donar més cabuda als socis, se celebrarien en el Salón Diana. En alguna ocasió, la junta es va reunir també en casa d'algun dels seus components.

La recerca d'un nou local per a assajar es va accelerar perquè l'alcalde del moment, Jaime Sendra, després d'haver-se reunit amb alguns components de la junta, els va dir que tenien que desallotjar les dependències municipals perquè aquestes anaven a ser ampliadades. Això va suposar un entrebanc a la Banda, ja que coincidien les dates amb els preparatius del concert de Santa Cecília de 1984.

Dècada dels 80

Després d'haver vist diversos locals, la junta es decideix per la nau que Saneamientos Ferrer tenia en l'antic carrer Jorge Juan. Per part de la Junta Directiva es decideix que el lletrat Carlos Romany comence a tramitar la documentació necessària per a registrar i escripturar el nou local. Queda escripturat amb data 15 de desembre de 1984. En agraïment pel tracte rebut, s'obsequia els registradors de la propietat amb uns gravats del pintor Joan Castejón utilitzats en la campanya de recaptació de diners per a la compra del local. Els registradors van cobrar per la seva feina 160.000 pessetes.

UN NOM LLIGAT A LA MÚSICA A DÉNIA

Amb la intenció d'ocupar les noves instal·lacions el més aviat possible, es va demanar ajuda per a la neteja del local a la brigada municipal d'obres. Amb el local comprat i ja en ús, calia posar-li un nom. La directiva acorda a novembre de 1985 posar-li el de Manuel Lattur, una persona estretament lligada a la música a Dénia i, especialment, a la Banda.

Les dependències reunien unes condicions precàries i, d'immediat, es posa de manifest la necessitat de fer una reforma. En l'any 1987 es decideix fer la primera adequació de les infraestructures a les necessitats de la Banda per tal de poder assajar amb un mínim de condicions. Se li encomana a l'arquitecte Julio Palacios l'estudi i el projecte dels treballs.

Però el local requereix una reforma més gran. I per a ella també es necessiten diners. Comencen aleshores les gestions amb els representants municipals per obtenir subvencions. Mentre les obres avancen, Rafael Marsal, regidor de Cultura, i Paco Bertomeu, responsable d'Hisenda, es fan càrrec de buscar les ajudes perquè la Banda tinga un local i una acadèmia dignes. Aquestes arribaran de la mà de la Generalitat i el programa Música 92.

Firma conveni música 1992

Inauguració carrer i local 1990

Les gestions dels responsables municipals donen el seu fruit. El diputat autonòmic José Luis Boado es desplaçarà des de València fins a Dénia l'agost de 1990 per comprovar, abans d'atorgar la subvenció, les obres que estaven fent-se. En el mes de setembre es coneixia l'esperada notícia: Música 92 subvencionava la rehabilitació del local amb 20 milions de pessetes: 10 milions corresponents a 1990 i 10 milions a l'annualitat següent.

Tot semblava eixir rodat i arribava el moment d'inaugurar el tan anhelat local de la Banda, en el que s'havien invertit a principis de 1990 (18.500.000 pessetes. La data, els dies 1 i 2 de desembre. S'aprofitaria també per posar el nom de Manuel Lattur al carrer que li donava accés, que deixaria de dir-se Jorge Juan. Als actes assistiria el diputat esmentat i tindrien un paper destacat els regidors Marsal i Bertomeu, als que la Banda va dedicar fins i tot un pasdoble amb el nom de cadascun.

TERRENYS QUE CANVIEN DE QUALIFICACIÓ

L'Agrupació Artística Musical ja tenia un local propi que satisfia les seues necessitats. Però abans que acabés la dècada dels 90, es plantejaria un nou problema lligat a eixes instal·lacions per les que s'havia batallat tant i que eren l'orgull de la Banda. Arribaven nous maldecaps.

A primeries del 1998, l'Ajuntament de Dénia informava a l'Agrupació Artística Musical que l'edifici de la Comandància de Marina anava a enderrocar-se i que, per comunicar el Passeig del Saladar amb la carretera de Les Rotes, s'hauria d'enderrocar també part del local de la Banda. A canvi, l'ajuntament li oferia uns terrenys de propietat municipal adjacents als seus.

Si s'enderrocava part del local, la Banda hauria de remodelar de nou les seues instal·lacions. Es planteja en eixe moment, entre altres coses, la possibilitat de fer al mateix temps un auditori en el solar del costat, si bé només tindria capacitat per a unes 300 persones. Alguns directius es manifesten en contra, donat que la Banda només feia dos grans concerts a l'any. Plantejaren que l'auditori tindria sentit si tinguera cabuda per a 500 o 600 persones, donat que la ciutat no tenia ningun local per a actuacions amb eixe aforament -encara no el té ara.

La cessió del solar, de 499 m², es formalitzaria l'estiu de 1999. A canvi, l'Agrupació Artística Musical cedia 123,5 m² de l'acadèmia Manuel Lattur per a la prolongació del Passeig del Saladar, un espai que seria enderrocat i que finalment es convertiria en peatonal.

Arribava el moment de fer una nova reforma en profunditat, que entre altres coses suposava la reducció de la sala de concerts i assajos, i el projecte se li encomanava a Julio Palacios. A setembre de 2000, l'Ajuntament i l'Agrupació signaven un conveni pel qual el primer es feia càrrec de part de les despeses produïdes per les obres del local. Com a contraprestació als 10 milions de pessetes que atorga l'Ajuntament, la Banda es compromet a realitzar durant deu anys quatre concerts populars sense cobrar, que se sumen als que ja realitza en eixos moments.

Aproximadament un any després, la Banda rep propostes de compra del local per part de promotores immobiliàries. Eren temps de benaurança econòmica, en què l'activitat de la construcció s'havia disparat a la ciutat. El solar que ocupava la Banda era una perleta: ben situat, cèntric, en una zona ben cotitzada i en expansió, prop del port i al costat de l'estació del trenet, a un

pas de la carretera de Les Rotes. La Banda estudia les propostes; podria interessar vendre el local de la seua propietat i ocupar unes noves instal·lacions, més modernes, amb espai suficient per assajar amb comoditat i fer petites audicions, i adequades a les noves necessitats generades per una escola de música molt activa i en constant creixement.

I arriba la sorpresa: es descobreix que els terrenys de la Banda tenen caràcter dotacional i per tant no es poden construir vivendes. La requalificació s'havia fet sense que l'Agrupació Artística Musical se n'adonés ni fos informada.

El canvi de qualificació dels terrenys va dur molt de rebombori. Finalment, després de les negociacions mantingudes amb l'Ajuntament per buscar una sol·lució, es trasllada eixe sòl dotacional a un altre lloc i el solar de la Banda recupera el seu caràcter de residencial.

Havia passat el temps i, tot i haver prosperat les converses amb alguna constructora, la cosa es paralitza i la venda no va endavant. Entre altres coses, perquè la situació era un altra i la bombolla immobiliària havia començat a esclatar.

L'última de les reformes del local s'escometria l'any 2011. La Banda acudeix a unes ajudes de la Generalitat per a la construcció i remodelació de les infraestructures de les societats musicals. Les obres consisteixen en la instal·lació d'un ascensor, l'eliminació dels lavabos existents i la construcció de tres nous, (un d'ells adaptat), habilitar un corredor amb accessibilitat i fer una redistribució de l'arxiu. En el mes de desembre de 2011 es feia una jornada de portes obertes perquè tots el socis i poble en general pogueren veure com havia quedat el nou local.

Inauguració carrer i local 1990

Santa Cecília 1995

Gener 2017

LA NOTA FEMENINA

Julia Molinillo

Hace ya algo más de treinta años, se dan cita unas chicas de tan solo 11 años en un programa de radio, para una pequeña entrevista.

El locutor pregunta a una de ellas:

-¿Y tú? ¿Como fué que te incorporaste a la Banda de Dénia?

La niña responde:

-Pues por una amiga, que me dijo que fuéramos juntas.

A continuación hace la misma pregunta a otra de ellas, a lo que ésta responde:

-Pues yo... también... por una amiga.

Rápidamente se dirige a una tercera, con un:

-Bueno, ¿entonces tú, también por una amiga?

A lo que la niña, muy explícita, resuelve:

-Bueno... es que yo soy la amiga.

Las risas resonaron por todas las casas, seguro, después de la timidez de las pequeñas, que eran entrevistadas por su incorporación a la Banda de música de Dénia, constituyendo así la primera vez

que la figura de una mujer integraba esta agrupación.

La llegada de Pepe Sendra a la Banda fué clave para ello.

Esto fue allá por el 1978, en que llegó y con su enorme calidad humana, gran profesionalidad y tremenda labor pedagógica, nos hizo asistir al renacimiento de una Banda de música, en la que destaca, entre otros muchos logros, incorporar a la mujer en Sta. Cecilia de 1981, después de casi 100 años de la existencia de varias Bandas en Dénia, pero compuestas solo por músicos masculinos.

En su nuevo e innovador concepto de Banda, no cabía la falta de la mujer.

Para que no nos engañemos, esto es solo debido a un espectacular carácter que da buena cuenta del alto nivel cultural que posee, uno de los requisitos imprescindibles para conformar este tipo de ser humano, que con su sola propia

Nieves García, Juan Conejero y Juani Molinillo

persona llega a conseguir tanto en su recorrido musical.

Insiste en que los músicos existentes traigan a la Banda a sus hijas, hijos, hermanas, hermanos, etc.

Y así es como llegamos a la Banda, empezamos a coincidir con bastante gente de nuestra edad, congeniamos, descubrimos muchas inquietudes en común, constituyendo progresiva e ininterrumpidamente grupos de amistad infranqueable entre todos nosotros.

Compartimos tiempo y espacio, y el placer de estar juntos por algo común "la música".

Las clases y ensayos hacen que podamos interactuar, expresar nuestros sentimientos, compartir situaciones, discutir, sufrir desengaños, desilusiones, pero aún así la música es la que nos mantiene unidos.

A partir de aquí, de dicha incorporación, nace una nunca mejor denominada "familia", que es en lo que Pepe, él solo,

utilizando como instrumento para ello la música, llega a convertir la Banda.

Ha sido verdaderamente halagador, llevar a cabo y vivir en propia persona la experiencia de ser una de las primeras mujeres que pasaron a formar parte de la Banda de música en aquellos momentos.

Constituye un importantísimo cambio en nuestra Banda, en nuestras vidas. Entablamos grandes lazos de comunicación y grandes lazos afectivos. Tanto es así que, en algunos casos, conforma nuestras vidas, de tal manera, que hemos formado varios matrimonios, a partir de este mágico mundo.

Además de la importancia y enriquecimiento que supuso la incorporación de la mujer, en condiciones de igualdad, supone un gran logro de participación de la mujer en la vida cultural y social.

Como dice un bonito artículo en un conocido periódico:

"-Cuando la Real Academia de la Lengua Española asumió la polisemia de la palabra "música", otorgó a las mujeres que la crean la cualidad de "encarnar melodía, ritmo y armonía, combinados".

Desde entonces las "músicas" llevan generaciones trabajando, algunas, para hacer de este arte su profesión, llegando así a constituir casi el 50% del protagonismo femenino, en la música actual.

La música no entiende de género, si cerramos los ojos y escuchamos atentamente una obra musical, al disfrutar de ese momento, sentir la fuerza y a la vez la sensibilidad que transmite el mensaje musical, que no exista la duda de que puedes estar ante el sonido de un instrumento tocado por una mujer.

En nuestra Banda de Dénia, que cumple 65 años, la mujer sigue:

SONANDO A MÚSICA

Belín, Juan y Ana Conejero

Alicia García, Julia Molinillo y Belín Conejero, años 80

5 anys

CAPÍTOL II

Una Banda amb presència

QUE NO PARE LA MÚSICA

Antoni Reig i Miquel Crespo

La vesprada del 29 de desembre del 1881, la música recorria els carrers de Dénia acompanyada d'una gran multitud que celebrava l'indult de dos reus de mort. Quan arribava la primera locomotora en proves del tren de Carcaixent, el 14 de maig del 1882, al costat de la via hi havia, esperant-la, una Banda de música. Mentre posaven la primera pedra d'una plaça de bous, el 1907, també sonava una Banda. En cada etapa històrica, en cada tradició heretada, en cada innovació, en el dia a dia de la seua quotidianitat, un poble ha de tindre una Banda. Ha d'haver uns músics que interpreten el sentiment col·lectiu. L'Agrupació Artística Musical és, des de fa 60 anys, l'expressió de la felicitat, l'alegria i la solemnitat del poble de Dénia.

LA BANDA ANIMA

La creació de l'Agrupació Artística Musical era una necessitat social quan en 1952 es funda aquesta entitat. Arreplega la tradició bandística de la ciutat, expressada

en no poques ocasions en formacions voluntàries que havien anat omplint les carències històriques amb més o menys competència i longevitat. I a més, la nova agrupació es convertia en el bressol dels aficionats i els interessats per la música.

Format el grup bàsic de músics, amb veterans d'altres bandes anteriors i joves novençans, i amb els assajos justos, començaven les primeres actuacions pels carrers i les places dels nostres pobles, els llocs naturals d'una Banda de música en aquells moments. Una de les primeres cites la tingueren a La Xara. Tan carregats d'il·lusions com la gua-gua que els transportava -la mateixa que feia el trajecte entre Dénia i la platja de Les Marines-, els músics es disposaven a passar tres dies animant les festes dels veïns de La Xara. Es queden a dormir i menjar a casa dels veïns, que es feien càrrec dels músics durant les festes. En acabar l'última actuació, i amb ella també el compromís dels veïns per atendre'ls, els músics esperaren l'arribada

de la gua-gua per tornar a Dénia. Mai va anar a per ells. Hagueren de tornar de matinada a peu, carregant amb els instruments. Com que no se'n refiaven de les primeres eixides organitzades, optaren en posteriors ocasions pel transport personal: a Mirafior, uns mesos després, anaren tots en bicicleta. Amb el clarinet no era difícil mantindre l'equilibri del vehicle. Més complicat era portar el bombo o la tuba.

En aquells primers mesos de vida, l'agrupació rebia ofertes per animar les berbenes que organitzaven alguns veïns. Toquen a les festes dels carrers Sant Cristòfol i Trinitat, però serà una cosa excepcional. La berbena i el ball ja no era cosa d'una Banda uniformada. La moda ja els havia buscat substituïts.

Recaptar fons era una de les missions principals dels dirigents de la Banda, i agosarats com eren, no deixaven passar cap ocasió. El 1954 arriben a un acord amb l'empresari taurí, i torero, Paquito Esplà, que recorria els pobles amb una plaça portàtil. Les funcions que donaren, amb professionals taurins i aficionats, durant els mesos de març i abril foren sempre a benefici de l'Agrupació Artística Musical, que figurava en els cartells amb lletres destacades com a patrocinador. La Banda, òbviament, amenitzava els prolegòmens de les corregudes i interpretava pasdobles quan les feines de joneguers o aficionats locals ho mereixien.

Amb la construcció, aquell any del 1954, d'una plaça de bous de fusta per una societat de deniers, la Banda continuava aquesta relació amb la tauromàquia, ara acudint a totes les corregudes que s'organitzaven i per les quals sembla que tenia alguna classe de recompensa. La plaça va estar activa fins el 1957 i hi havia un lloc reservat per als músics, que a més d'animar, havien de fer els avisos

i els redobles habituals en la festa dels bous. Aquella plaça s'alçava tot just al costat d'on avui està l'Acadèmia i la seu de l'AAMD, en un solar que hi havia fitant amb la carretera de Les Rotes.

LA BANDA RIU

L'Agrupació naix en un moment en què la població vol deixar arrere els anys de la postguerra i busca diversions col·lectives. L'aparició de les falles a la ciutat, el 1947, n'és una bona mostra. La Banda es presenta com un útil instrument per a les quatre comissions pioneres de la festa que acabaran quallant en aquesta primera etapa. Des del mateix moment de la seua fundació, la Banda farà passacarrers festers i acompanyarà falleres i fallers de tots els districtes en les seues presentacions. En tots els barris, davant la casa de cada fallera, eren rebuts per les famílies amb coca i mistela. El problema es presentava per als dies de festa gran de Sant Josep. La Banda no podia partir-se en quatre. S'adopta una solució salomònica: s'establirà un torn rotatiu i cada any la

Banda posarà la música a un dels districtes. La resta haurà de recórrer a les bandes dels pobles del voltant.

Amb la segona etapa fallera, que es reprèn el 1968, és la falla Centro la que opta per tindre l'exclusiva. Durant l'any la Banda serà de tots, però per Sant Josep, del Centro. La cosa canvia amb la constitució de la Junta Local Fallera i la voluntat de l'organisme central de tindre una Fallera Major de la ciutat amb la seua cort d'honor. Des de la mateixa Agrupació surt la idea: si la Junta representa a totes les falles de Dénia, la Banda haurà d'anar amb ella i desvincular-se, almenys els dies gran de la festa, de les comissions. I així serà a partir d'aquell moment.

Cada 17 de març, abans d'arreglegar les primeres falleres, la Banda al complet tenia una cita ineludible. De bon matí es plantava davant la casa del metge i president Manuel Lattur Montón. Tocaven "Agüero", el pasdoble preferit per qui durant molts anys va ser ànima i impulsor

de la Banda, i després el doctor Lattur els convidava a esmorzar al Neutro.

Amb la Junta Local, la Banda feia un dels seus primers viatges a l'estranger, quan el mes d'octubre del 1984, fallers i músics reproduïen la festa fallera pels carrers de la ciutat francesa de Mantes la Jolie. Els músics deniers, a més, deixaren agradablement sorpresos els amfitrions francesos amb les enèrgiques interpretacions de l'himne francès, la popular Marsellesa. Repetirien després en territori francès, l'any 1989 de nou a Mantes, el 1996 amb una ciutat agermanada, Cholet, i el 2006 visitant altra vegada aquesta última ciutat amb la Banda juvenil.

Amb l'aparició, el 1980, de la festa de Moros i Cristians a Dénia, la Banda troba un nou espai per a fer música popular. Ja havia interpretat les espectaculars marxes i pasdobles que caracteritzen la festa acompanyant esquadres en desfilades d'altres pobles. Des d'aleshores també ho podria fer al seu poble. A més, en els primers anys l'Associació de Moros i Cristians programa dos concerts de música festera, per les festes d'agost i pel Mig Any del mes de febrer, que donaven a conèixer peces desconegudes, algunes de les quals han anat incorporant-se als repertoris habituals i han anat enriquint les desfilades. Amb la filà Walies, a la qual acompanyen des del primer dia en la desfilada de gala, la Banda té una relació especial. Van estrenar la marxa mora Luis Villó, sorgida d'un concurs convocat en honor d'aquest component de la filà, i cada any la fan sonar fins el punt que ja és una peça musical que reconeixen amb facilitat els deniers.

Pot ser més discreta, perquè tot el protagonisme és per a la il·lusió dels xiquets, ha sigut la presència de la Banda en les cavalcades de Reis, cada cinc de gener. Darrere de les carrosses o els

cavalls, darrere dels patges i els joguets, darrere dels caramels i les casques, sempre hem trobat la música que acompanya les esperances que ens porten els Mags. Per als músics era una jornada de festa completa des que un dia, en una audició a la residència d'ancians, un empresari denier s'emocionava sentint-los. L'hostaler Diego Mena decidia aquell dia que cada 5 de gener seria un mag per als músics, i els convidaria a dinar al seu popular Casa Mena del final de Les Rotes.

LA BANDA PLORA

La Banda també ha manifestat moments de dolor. Els propis i els dels veïns. La música transmet els sentiments i un dels més elementals, el del plany, és sempre entés quan el so ix d'un instrument. "Esta música és trista", se sentirà dir a qualsevol que l'escolte. I la tristor també forma part dels sentiments col·lectius d'un poble.

El costum havia imposat el silenci per passar les penalitats, i per això, sorprenien les primeres intervencions de la Banda en funerals o cerimònies en record de difunts o fets luctuosos. Els dirigents i els mecenes de la Banda han tingut comiats a la vida al so de bellíssimes composicions musicals interpretades pels músics que havien format i apadrinat. Tingueren aquest honor el president fundador, Manuel Lattur Catalè, i el seu fill, Manuel Lattur Montón, hereu de la presidència i ànima de l'agrupació durant més de 20 anys. També els directius històrics Juan Salvador Motet i José Blanquer Reig, i el president Juan Conejero, a qui se li va dedicar "Lo cant del valencià", una peça que estimava de manera particular. No eren aquests els temes habituals. La Marxa fúnebre de Chopin es considerava la més clàssica i adequada.

La Banda va plorar de manera molt especial amb la mort, a finals dels anys 50, d'un dels més joves dels seus components. Als 19

anys faltava Juan Hernández Vaello, una pèrdua molt sentida al sí de l'agrupació i que en el seu moment va impactar la societat deniera. Aquella música que va sonar en el funeral subratllava l'ambient de tristor que havia envaït la ciutat.

Al 2009 i 2011 vam viure els últims dels esdeveniments trists. Fou la mort del jove músic de la Banda Juvenil Jordi Domenech Cervera i Luis Miguel Rubio estimat músic, que va formar part de l'Agupació desde l'any 1994. La Banda va voler estar amb ell al seu soterrament i allí mateixa va interpretar una peça al seu honor.

Ressaltarem uns plors musicals per uns fets històrics. Era l'any 2006 i es commemorava el 300 aniversari de la batalla d'Almansa. Les conseqüències d'aquella desfeta de les tropes austríacistes van tindre entre els grans perjudicats els furs dels valencians, abolits en venjança pels Borbons, i les ciutats que donaren suport a l'Arxiduc Carles, assetjades, cremades i abocades a la ruïna. Dénia n'era una d'elles. La remembrança esborronava els milers d'espectadores que s'acostaren al carrer La Via per a presenciar una actuació única: la Banda al complet acompanyant el cantautor català Lluís Llach en una de les seues composicions més vibrants, emotives i evocadores: Campanades a mort.

LA BANDA PREGA

Un setze d'agost de finals dels anys 50, don Santiago Almiñana veia albirar la imatge de Sant Roc per la portalada de l'església de l'Assumpció. Dóna un senyal als músics i comença a sonar la "Marcha Real" (l'himne nacional). Un dels jerarques locals del règim, home de conviccions religioses, s'altera i es dirigeix al mestre amb evident disgust: "¡La Marcha Real només sona per a presentar honors al Santíssim, no als sants!", li retrau. "Per a mi tots són de la mateixa família", respon

Xaranga Deniers

Falles 1970

Xaranga Toca't un Ou

Cachorras Band

Filà Walies 1985

tranquil·lament don Santiago.

Acompanyar les imatges dels sants en les processons del poble ha sigut una de les funcions clàssiques de la Banda, des de la seua fundació. No han faltat els músics mai als esdeveniments religiosos, on han aportat la nota solemne i el pas compassat. El repertori de música religiosa és ampli, però entre les peces més freqüentades estan "Mater mea", "Cordero de Dios" o "La oración", que lliguem amb les imatges de la Dolorosa, la Mare de Déu dels Desemparats, la Santíssima Sang o Sant Roc. També, en els anys 50, en les processons que feien les falles amb la imatge de Sant Josep. Per al Corpus tenen una peça insubstituïble: "Triunfal".

No hi ha processó, però sí té música una altra component del santoral. Per Santa Cecília, la patrona dels músics, l'Agrupació Artística Musical sempre té una commemoració especial. Hi ha concert, cerimònies per als nous músics, berenar de

xocolata amb bunyols per als components i, en els darrers anys, i ja convertit en costum, un partit de futbol entre els músics de Fusta i els de Metall.

Com per les festes, en qüestió de processons, la Banda també ha tocat en altres pobles. L'any mateix de la fundació, el 1954, eren reclamats per tocar en la processó de la Soledat d'Ondara. A Alacant, a través de la Diputació provincial, van ser contractats, junt amb la Banda d'Alcoi, per a participar en una processó que recorria gran part de la ciutat a un ritme molt lent. Als deniers els van assignar el lloc tot just darrere de la imatge principal. El trajecte va ser dur, però quan arribaren a l'església on acabava, encara els esperava una sorpresa. La confraria els deia que ara havien d'acompanyar la imatge al seu punt d'origen. Contrariats però conformats, els músics començaren de nou a interpretar una de les pausades peces que venien interpretant tota la nit. Alguna cosa no

quadrava, els músics es quedaven arrere i els confreres i la imatge anaven als pocs minuts molt per davant. El ritme havia canviat i don Santiago reaccionà prompte. Colp al bombo i aturada general. "Senyors, El Gallo!", diu el mestre. Ara sí, a l'alegre ritme del popular pasdoble torero la Banda connectava de nou amb la imatge, que trobava un retorn a casa molt més animat.

LA BANDA CRIA

L'Agrupació Artística Musical ha sigut un centre de formació de joves i adults de primera magnitud. En ella s'han format molts deniers que sentien inclinació per la música. Ha sigut una escola per als músics de la Banda, en primer lloc, però també una mare que ha tingut molts fills. Des del primer dia, els joves formats en la Banda han sigut també l'ànima de les formacions musicals que atendien els balls i els gustos de la joventut deniera. Dels seus músics han eixit orquestres, orquestrines, rondalles i conjunts que, més enllà de les peces clàssiques de Banda, adaptaven als seus instruments els èxits populars, els ritmes de moda i les cançons preferides per la joventut. És just que també dediquem unes ratlles a aquestos grups, fora de la jurisdicció estricta de l'Agrupació, però que inevitablement són fills seus. Els hem trobat en les berbenes de carrer, en els salons de ball, en les pistes d'estiu, en els clubs i en les terrasses de restaurants i hotels.

Quan naix l'Agrupació, en els anys 50, per a fer ballar es necessitava un acordió, una trompeta, un baix, un saxo i tota la percussió integrada en el que anomenaven un jazz-band, que era el que després tots coneixeríem com una bateria. Naixen i es reproduïxen reduïdes orquestretes que tenen noms com Los Huastecos (Paco Hostalrich, Sumba), Mambo (Pepe Negre, Pepe Salort, Bernardo Grimalt el Rayo i Vicentico, de Jesús Pobre), Cubanacan (Miguel Ferrer, Vicent Ferrer, Miguel

Benlloch, Juan Bonilla, Juan Devesa i Miguel Piera). Tocaven sambes, pasdobles, valsos i cançons de Machín.

Amb la innovació tecnològica dels 60, la guitarra elèctrica matava el baix i els teclats arraconaven l'acordió. El saxo continuava sent imprescindible i, en ocasions, es donava cabuda a una trompeta. La bateria ja no es limita a funcions de marcar el ritme i l'acompanyament, i passa a ser un element essencial en el conjunt. I, per cert, cada vegada es parla menys de Banda u orquestrina, i es generalitza el nom de conjunt musical per a aquests grups, que van incorporant el rock i un anglès estrany per als anglesos a les seues actuacions. La generació del pop i les melenes també tenia el bressol en la Banda. José Montaner, el Pallo, el seu germà, Vicent Montaner, Vicent Català, o Jaume Cartes s'integraven en formacions com Los Merry Boys o Piguibacan, que omplien les berbenes de les festes i les sessions de ball dels diumenges al Salón Diana o la pista Rosaleda.

En els anys setanta desapareixen les antigues sales de ball, davant l'auge de la música enllaunada que ofereixen les discoteques, però el fenomen turístic afavoreix la multiplicació d'orquestrats i grups musicals que ara es dediquen a animar les terrasses de restaurants i hotels en llargues vetllades d'estiu. Els estils també es multipliquen. Hi ha qui s'especialitza en cançons americanes o balades, i els que donen cabuda a tota classe de músiques. A finals de la dècada, amb una caixa de ritmes i un orgue electrònic seria suficient la majoria de les vegades, però també en aquesta etapa els grups musicals de major qualitat els aporta la gent formada en l'Agrupació Artística. Trobem músics com Diego Armell i el seu inseparable saxo en Los Galos, o Eduardo García en Los Palmereños. Per cert, Eduardo es va fer un contrabaix amb una caixa de fusta, i sonava perfectament.

Aquests grups han continuant fent-se i fent-se fins els nostres dies, i en quasi tots, també actualment, identifiquem els músics que toquen en la nostra Banda. Filles de la Banda són també les xarangues. Són producte de l'evolució de les bandes, que en els últims temps havien d'atendre la formació musical dels seus components, les actuacions públiques habituals, els concerts extraordinaris i l'ampliació de repertoris, cada vegada més complexos. La presència d'una Banda al complet en els festes encara està justificada en els actes solemnes, però les associacions festeres reclamaven també els músics per a les seues nits de festa i els de vegades embogits passacarrers. D'ací naixen formacions més reduïdes, inicialment amb gent voluntària i moltes vegades integrades pels més joves, que atenen aquesta exigència festera cada vegada més estesa. La primera xaranga es forma al sí de l'Agrupació Artística Musical i té per nom Deniers, però amb el pas dels anys es fa difícil mantenir-la dins del teixit econòmic i social de l'entitat. S'independitzaran i es formaran grups com "Cachorras Band" o "Toca't un ou", que no tenen res a veure amb la Banda... O sí, perquè, com havia passat en els conjunts musicals la gran majoria dels seus components s'han format en l'Agrupació o fins i tot compaginen les dos activitats: Banda i xaranga.

LA BANDA VIU

Repassant l'història de les actuacions es pot comprovar, a simple vista, la vinculació històrica de la Banda a l'esdevenir social, polític i econòmic de Dénia. Ha posat la nota institucional en infinitat d'ocasions, subratllant el sentiment de profunda satisfacció que hi havia darrere de cada inauguració, o fent benvingudes caloroses a autoritats civils i militars en temps en què aquestes coses es valoraven en les altes instàncies polítiques. Fóra el governador, el director general de qualsevol rama o un ministre de Franco, la Banda, uniformada i

disciplinada, contribuïa a donar una bona imatge del poble.

El 1973 datarem un dels actes institucionals més significatius, per la seua càrrega simbòlica. La Banda, dirigida per Santiago Almiñana, enregistra en disc pel mes de març a Alacant les notes del qual anava a ser l'Himne a Dénia, una composició del músic Moisés Daviá. El mes de juliol, en un acte solemne celebrat durant les festes de la Santíssima Sang, l'interpretava per primera vegada en públic, conjuntament amb la Banda Municipal d'Alacant i amb la Coral Crevillentina cantant allò, ara tan conegut, de "Dénia... taronges i riuau".

L'hem vista tocar el 1959 en els prolegòmens dels partits de futbol més interessants que jugava el CD Dénia, o en la inauguració del trinquet d'Ondara, aquell mateix any. El 1963 estava present en l'obertura de la carretera que donaria accés a una de les primeres urbanitzacions turístiques, la de la Lloma del Castanyar. No va faltar a la inauguració de l'Institut Tècnic d'Ensenyament Laboral, el de la pedrera del castell, el mes de maig del 1967. Hi ha testimonis gràfics de la Banda al complet acompanyant els membres de la societat de colomaires en un campionat nacional celebrat el 1967. La seua música sonava quan es descobria la placa que donava nom al carrer Sant Roc, el 1976. L'hem vista recorrent les pistes de l'aeroport d'Alacant, enllà pels anys 80, per rebre a una turista premiada amb unes vacances pagades a Dénia...

Seria inacabable. La Banda ha estat en els esdeveniments esportius i culturals, en les festes i en les processons, en les celebracions col·lectives i en no poques privades. La Banda, l'Agrupació Artística Musical de Dénia, ha estat seixanta-cinc anys al costat del seu poble. Marcant-li el pas. Que no pare de tocar.

L'ACADÈMIA DE MÚSICA MANUEL LATTUR: FONT DE MÚSICS, ESCOLA DE VIDA

L'Acadèmia de Música Manuel Lattur és la font d'on beu l'Agrupació Artística Musical. D'ella s'alimenta la Banda, i és en ella on es formen els seus músics. Amb 410 alumnes en el curs 2016-2017, en poc s'assembla a aquella antiga escola d'educands que dirigien Don Enrique, primer, i Don Santiago Almiñana a principis dels anys 50. Si la seua tasca va ser important per una Banda que començava a rodar, no menys ho fou la de Josep Sendra quan es va fer càrrec d'ella el 1978. Ell imprimiria aire fresc a una escola que, al ritme dels temps que corrien, s'obria pas en una societat de canvis i transformacions i que, a poc a poc, aniria guanyant adeptes. El seu tarannà particular i la seua bonhomia van tenir molt a veure. Però sobretot la seua convicció que fomentar l'escola d'educands era fonamental per assegurar el futur de la Banda, com va deixar clar en el moment en què fou contractat com a director de l'Agrupació Artística Musical de Dénia.

Amb Javier Piera, director de la Banda i de l'escola entre els anys 1996 i 2002, s'introduiria l'ensenyament d'instruments de corda. S'implantaria després una nova fórmula per dirigir els destins de l'escola, una comissió de treball que ha aconseguit fer arribar la música a persones de qualsevol edat i també amb característiques especials. I els resultats no poden ser millors: la Banda ha doblat en deu anys el nombre d'alumnes i l'aulari es queda menut, el que ha provocat que s'hagen de fer reformes constantment per adaptar-lo a la demanda.

Durant els seixanta-cinc anys de Banda i d'escola, han sigut molts els mestres que han donat classes. Citarem només alguns que han deixat empremta, com Casimiro Sendra -director de l'antiga Banda anomenada La Nova, autor del cèlebre pasdoble *Triunfo de Ivarito* i de moltes altres composicions relacionades amb la vida social de la Dénia dels anys 50-, Miguel Benlloch, José María, Salvador Verdú, Miguel Torrens, Pepa

Àlvarez, Pere Romà, Vicente Ferrer Sebata, Juan Ortola Cigala, o Ricardo García. Citar-los a tots seria pràcticament impossible, perquè n'han sigut molts.

A hores d'ara, la plantilla de l'Acadèmia de Música Manuel Lattur està formada per 21 professors, 11 d'ells integrants d'una Banda que sembla tenir la pedrera assegurada i que per a molts no ha sigut només escola de música, sinó també escola de vida.

FETS QUE MARQUEN

La incorporació de les primeres dones a l'escola l'any 1978 va marcar un abans i un després en la història d'allò que hui coneguem com Acadèmia de Música Manuel Lattur i, evidentment, en la de la Banda, que donava un pas més per obrir-se a la societat. Trenta-un anys després, el 2009, la creació de l'Escola Bressol ha servit per alimentar un Jardí Musical -xiquets de 4 a 6 anys- que enguany compta amb 130 matriculats. La xifra és bastant significativa si es compara amb els 120 alumnes que tenia el conjunt de l'escola en 1994, una xifra que es va mantenir fins l'any 2003.

Fou el 1994 quan s'iniciaren les gestions per obtenir un reconeixement oficial que, superats els tràmits burocràtics, arribaria el 6 de febrer de 1998. Seria també el 1994 quan s'acordaria separar l'escola de l'agrupació, dotant-la d'uns estatus diferenciats, i quan la directiva donaria a l'acadèmia de música el nom de l'ex president Manuel Lattur. En aquell moment, els professors de l'escola eren 6: Javier Piera Gil, Isabel Conejero Cucarella, Alicia García Martí, Josep Sendra Piera (aleshores director), Pepa Álvarez Salort i Javier Santacreu Cabrera. A la província d'Alacant només hi havia quatre escoles reconegudes.

Comparar els 410 alumnes d'ara amb els dels primers anys seria ridícul, perquè les circumstàncies i l'entramat socials eren molt diferents. Encara que les classes eren

debadades, es registren moltes fluctuacions en la matrícula i arriba a haver dificultats per motivar l'alumnat. Com a curiositat, l'estiu de 1963 s'acorda que conforme s'incorpore un nou educand, per estimular-lo i segons l'interés que tinga en els estudis, se li donen 10 punts. El que més en tinga en acabar la setmana rebrà una entrada per anar al cinema, segons recullen les actes de les reunions de la directiva. Un obsequi gens menyspreable si pensem que una entrada venia a costar unes 10 pessetes.

La possibilitat de cobrar per l'ensenyament de solfa es va plantejar en reiterades ocasions. A principis dels anys 60, i durant algun temps, els educands aportaren una "contribució" de 4 pessetes, si bé les actes de l'any 1971 reflecteixen que l'ensenyament era de nou gratuït. Pel maig de 1985 fracassava un intent de cobrar una quota de 500 pessetes al mes, tot i que dos anys després, el 1987, la quota queda aprovada. Del seu pagament estarien exempts els fills de músics i els integrants de la Banda. El primer augment de la quantitat a aportar s'aprova el 1989, fixant-se ja el pagament d'una mensualitat els educands de l'escola.

Com en tots els llocs, qui comença no sempre acaba. En estos moments, l'abandonament dels estudis es dona més que res als 6 anys -quan els xiquets passen a Primària i comencen els exàmens a les escoles- i en primer o segon curs de grau elemental, quan s'inicien els estudis de solfeig. Molts dels alumnes de l'Escola de Música Manuel Lattur es presenten als exàmens de grau professional per entrar al Conservatori de Música i molts també, tot i passar la prova, segueixen assistint a les classes d'instrument a la Banda. Clarinet, saxo, flauta, oboè, fagot, trompeta, trombó, tuba, bombardí, trompa, percussió, piano, cello, guitarra (espanyola, elèctrica, acústica i flamenca) i baix elèctric conformen l'oferta.

SEMPRE INNOVANT

Amb Josep Sendra es van crear les bandes Juvenil i Infantil i la Banda es va acostar al poble -especialment recordades són les seues campanyes a les escoles, amb les quals encara es col·labora habitualment de manera desinteressada-. En els darrers anys s'ha obert el ventall de possibilitats per recórrer el camí invers: que la societat s'acoste a l'escola.

Les classes per a discapacitats, per adults, nadons, de guitarra, de música o de cant modern en són només un exemple d'un treball dirigit a fer arribar la música a tot arreu, on la Banda ha sigut pionera i pel qual ha rebut també el reconeixement públic. El Premi Euterpe a la Investigació, Desenrotllament i Innovació que la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana (FSMVCV) li va atorgar el 18 de setembre de 2010, Premi Euterpe a la Gestió de Societat Musicals al 2014 i el Premi de la Tardor del col·lectiu local de la UPV de l'any 2004 en són només tres exemples. El seu caràcter emprenedor i la seua implicació en la societat deniera han tingut molt a vore.

L'equip directiu actual de l'escola de música està integrat:

Direcció-Cap d'Estudis:

Josep Pastor

Secretària/Gestora Cultural:

Maite Agulles

CAPS DE DEPARTAMENT:

Vent Metall:

Manuel Olivencia

Vent Fusta:

Aitor Zarragoitia

Percussió:

Jacobo Ferrer

Corda:

Ignacio Guardado

Departament de Pianos i Música Moderna:

Josep Pastor

Llenguatge Musical i Bressol:

Henar Delgado

Jardí Musical:

Noelia Savall.

LA MEUA EXPERIÈNCIA AMB L'ESCOLA DE MÚSICA DE DÉNIA

Josep Sendra

En commemoració del 65é aniversari de l'A.A.M. de Dénia, encete aquest escrit sobre l'escola de música amb una menció de reconeixement, d'afecte i d'admiració a aquells directores i músics de Dénia i dels altres dotze pobles de la Marina Alta amb els quals vaig tenir l'oportunitat de compartir actuacions, projectes, inquietuds i il·lusions per mantenir la qualitat tècnica i humana dels nostres respectius grups musicals en la dècada dels setanta. Amb aquelles converses i moltes gestions conjuntes vam aconseguir apropar el Conservatori de Música als nostres pobles. Tinc el gust ací d'enumerar els tretze pobles que tenien Banda de Música en aquells temps: Alcanalí, Beniarbeig, Benissa, Castell de Castells, Dénia, Gata de Gorgos, Orba, Parcent, Pedreguer, Pego, Teulada, Xàbia i Xaló.

Curiosament, les professions d'aquells músics-directors abraçaven un ampli i variat ventall d'oficis: fuster, ferrer, obrer, botiguer, llaurador, comercial, barber o sabater i tanmateix, amb un material didàctic pràcticament exclusiu i elemental, el mètode de solfeig de Don Hilarión Eslava i el petit mètode per a instrument de Franco Ribate, i grans dosis d'il·lusió i de paciència ens van deixar com a noble herència el camí traçat de les nostres bandes de música, nodrides quasi en la seua totalitat per gent jornalera.

Però la vida és com una cursa de relleus en què cal agafar el testimoni i seguir millorant, sense desmerèixer, el que van deixar els avantpassats. Vaig arribar a Dénia el setembre de 1978 i vaig treballar amb Don Santiago Almiñana durant un parell de mesos a l'Escola de Música i en el repertori del Concert de santa Cecília que havia de ser el del seu comiat i el de la meua presentació. Li vaig avançar que tenia intenció de canviar la metodologia i l'enfocament pedagògic, cosa que ell va considerar normal i adient.

L'escola és la base fonamental de tota formació i molt especialment de la musical. Veníem d'un llarg període continuista i molt estàtic, és per això que molts músics joves, que ens incorporàvem a l'ensenyament i assumíem responsabilitats, apostàvem per una renovació des de les coses positives del programa antic. Volíem obrir finestres, ventilar idees, aportar alegria a les aules i ensenyar divertint.

Aquest plantejament va comptar amb una sèrie de circumstàncies favorables:

1. Les classes de les escoles de primària van incorporar al seu programa, de forma provisional i experimental, la campanya Música a l'Escola, que va tenir una bona acceptació, es va consolidar de seguida i va motivar un bon grup d'alumnes.

2. El sistema que empràrem a l'Escola va estar reglat i aconsellat pel Conservatori, amb classes diàries, molta il·lusió i la intenció d'incorporar el més aviat possible sabia nova a una Banda de vint-i-nou places i gent bastant major.

3. El fet que en aquelles aules hi hagués alumnes d'ambdós sexes va afavorir la presència femenina per primera vegada a l'Escola de la Banda i la ràpida incorporació de quatre músiques a la Banda: dues flautes, un oboè i un clarinet. Aquesta novetat ens va aportar, entre altres valors, igualtat, respecte, moderació del llenguatge i dolçor; a més dels coneixements i virtuts musicals.

4. I com una bola de neu, rodada i molt treballada, arriba a la nostra comarca el Conservatori de Música.

Com que el projecte de treball anava donant fruits, ens en sentíem molt satisfets i volíem adreçar-nos a més gent, posàrem en funcionament un nou curs anomenat d'Orientació Musical adreçat a alumnes de 3 a 5 anys amb una metodologia inspirada en les tècniques rítmica de Karl Off i melòdica de Zoltan Kodaly a les quals afegíem la nostra idiosincràsia d'oferir unes classes divertides, variades, ben pensades pedagògicament i adreçades a formar un bon nombre de futurs i il·lusionats músics. Més endavant vam considerar necessari que els alumnes que ja combinaven el solfeig i l'estudi de l'instrument s'iniciaren a practicar en grup. I així naix la Banda Juvenil, com a antesala de la Banda Gran. I sempre pensant a oferir innovacions positives, vam començar un treball encara més engrescador com és la Banda Infantil, per suposat amb un repertori senzillíssim i l'objectiu primordial d'aconseguir que l'alumnat es familiaritzara amb el treball de conjunt: escoltar altres instruments al seu voltant, mantenir el ritme, perdre la por escènica, afinar i seguir les indicacions

i moviments del director, però sobretot hi havien de prevaler altres valors: compartir, respectar i estimar.

Havent passat aquestes dues experiències, arriba el gran dia per al músic, que és la incorporació a la Banda Gran, com a premi a la dedicació i a l'esforç d'uns anys, i naix un nou procés de formació. Alguns músics decideixen continuar els estudis musicals, buscant un dia la professionalització i ja n'hi ha un bon grapat; altres elegeixen uns altres estudis o treballs, però per regla general continuen involucrats en l'activitat musical, aportant-ne els seus coneixements i gaudint d'aquesta noble tasca.

L'última activitat que vam incorporar al programa de l'escola fou el curs de

Música per a Adults amb una temàtica "prefabricada", però no exempta de metodologia, que va resultar una vivència agradable i tremendament gratificant.

Aquest relat abreujat del que ha estat l'Escola de Música de l'Agrupació Artística Musical de Dénia és molt semblant a la història de la resta d'entitats dels dotze pobles que abans esmentàvem. Afortunadament, ara ja tenim quasi vint bandes a la Marina Alta, i tot açò ha estat en gran part degut a l'esforç d'aquells anònims i senzills músics que ens passaren el missatge de seguir millorant l'educació musical dels nostres veïns i d'actuar amb noblesa en la vida social i festera dels nostres pobles, que és una manera molt digna de potenciar i dignificar la cultura popular.

LA BANDA INFANTIL I JUVENIL

LA BANDA INFANTIL

Dirigida per Josep Sendra i amb la mateixa filosofia que anys enrere veia la llum la Banda juvenil, la Banda infantil fa la seua primera actuació al mes de maig de 2005 amb 27 músics. Apartat des de feia uns anys de la direcció de l'Agrupació Artística Musical per decisió pròpia, Pep, com amb afecte el recorden els seus alumnes, havia presentat el projecte a la directiva a finals de l'estiu de 1999 amb el convenciment que la nova formació serviria per incentivar els més menuts. Sis anys després es va considerar que els xiquets podien debutar i a la primavera de l'any següent, 2006, actuarien per primera vegada fora del seu lloc habitual, oferint una audició per als alumnes del col·legi d'Educació Especial Raquel Payà.

En els primers moments, el mateix Josep Sendra adaptava les partitures perquè pogueren ser tocades pels músics més menuts. Ara, quasi dèsset anys

després, són moltes les societats musicals que han creat bandes de xiquets al si de les seues escoles i és fàcil trobar les partitures adaptades. La Banda tornava a adelantarse als altres i a erigir-se, com ha continuat fent anys després, en capdavantera.

Jaume Enguix, Josep Pastor, Manolo Olivencia, Vidal Ruiz, Javier Pinto, José Angel Sendra han completat la llista de directors que s'han encarregat de fer sonar la Banda infantil de l'Agrupació Artística Musical de Dénia. Amb un dia també d'assaig setmanal, ingressen en ella els alumnes de segon i tercer curs de grau elemental-instrument i participa sempre en l'audició de fi de curs que fa tots els anys l'Escola de Música Manuel Lattur. A hores d'ara, està formada per 20 músics.

LA BANDA JUVENIL

La Banda juvenil fa les funcions d'una pràctica per als alumnes d'instrument. El fet que puguen tocar en grup els permet

aprendre a escoltar els companys i agafar soltura. A més d'aprendre a llegir la partitura, el músic aprendrà a seguir al director, agafarà la responsabilitat de tindre cura de l'instrument i s'ensenyarà a estar sentat. En este punt cal fer una observació: la majoria dels que entren a formar part de la Banda juvenil són xiquets o adolescents. A eixa edat, tenen molta vitalitat i per a molts d'ells no és fàcil estar molt de temps quiets, sense moure's del seient. La Banda els ensenyarà a fer-ho. I també a perdre la por d'actuar dalt d'un escenari.

El primer intent per crear una Banda juvenil dins l'Agrupació Artística Musical de Dénia és de finals de 1993. En el mes de desembre es planteja la possibilitat de fer una Banda amb els més joves aprofitant que ha augmentat el nombre de músics. Naixerà amb un esperit social, d'aproximació al poble, i els principis que la regiran seran el plaer de tocar dels músics i el d'escoltar del públic.

Al gener de 1996, el director, Josep Sendra, considera que els músics poden començar prompte a realitzar actuacions i es planteja la possibilitat d'uniformar-

los. Dos mesos després, la Banda juvenil debuta extraoficialment als col·legis Les Vessanes i Cervantes que, respectivament, han sol·licitat la seua col·laboració per a una Campanya d'Animació a la Lectura i una Setmana Cultural. La primera actuació oficial arribarà el 18 de maig de 1997. I es farà al local de l'Agrupació Artística Musical, amb els 40 músics que la componen ben uniformats.

Des d'eixe moment, la Banda juvenil serà lloc de trobada dels músics més joves i també d'aquells que s'han pensat un poc tard, però a hora, allò d'acostar-se a la música a través de la Banda. Col·laborarà de forma desinteressada amb qualsevol tipus d'entitat, especialment amb les escoles.

En els primers anys, donat que la bandeta rebia alguna col·laboració per les seues actuacions es decideix fer un viatge amb els diners obtinguts. D'ahí els viages de l'estiu de 1997 a Barcelona, de 1998 a Eivissa i de 1999 a Andorra. La Banda juvenil viatjaria també a l'estranger, en este cas amb motiu de l'agermanament de Dénia amb la ciutat francesa de Cholet. Seria els anys 2002 i 2006.

Els assajos de la Banda juvenil es fan un dia per setmana. Per ingressar en ella s'ha d'estar cursant tercer o quart curs de grau elemental-instrument i, baix la supervisió del director de la Banda gran, passar una prova quan acaba el curs, el mes de juny. Continuen formant part d'ella, durant els dos primers anys, els músics que ja han ingressat a la Banda gran.

Durant els més de 15 anys de la seua història, ha estat dirigida per Josep Sendra, Juan Francisco Bertomeu, Pere Molina, Jaume Enguix, Josep Pastor, Manuel Olivencia, Vidal Ruiz el director actual.

A hores d'ara, el nombre de músics es manté en 40 i, a més de les actuacions en les escoles que ho sol·liciten i en actes oficials organitzats per l'Ajuntament de Dénia, s'han consolidat dins el seu calendari d'actuacions les del programa Música en Família, la inauguració dels Mini Jocs Olímpics de la Marina Alta, recepció al Pare Noel, visita a la residència Santa Llúcia i les incloses en la Campanya d'Intercanvis de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana.

CAPDAVANTERS

Si una cosa ha caracteritzat a la Banda en els darrers anys, ha sigut la seua capacitat d'adaptació i la seua valentia a l'hora de mamprendre noves iniciatives. La seua gosadia l'ha duta a experimentar i explorar nous terrenys. Fruit d'eixes ganexes d'aprendre per poder oferir alguna cosa més a una societat cada vegada més exigent, naixen i es consoliden quatre projectes al si de l'Acadèmia de Música Manuel Lattur: l'Escola Bressol, les classes de Música Moderna, el programa Música Interactiva per a Tots i Totes i l'Escola d'Estiu Musical.

Els xiquets, els joves i els no tan joves tenien el seu espai en l'escola i en la Banda. Però calia treballar encara més el futur d'una societat musical inquieta, que no s'ha conformat mai amb el que tenia i que sempre ha volgut alguna cosa més. Sorgeix així la idea de posar en marxa l'Escola Bressol, un projecte, com el de la música per a discapacitats, en el qual l'Agrupació Artística Musical de Dénia ha sigut pionera.

El primer curs de l'Escola Bressol arrancava el mes d'octubre de 2009 amb 54 alumnes menors de 4 anys i amb el repte d'aconseguir que pares, mares i fills foren participants d'unes classes que partien d'una premissa clara: la música està en la base d'una bona educació. Cantar, ballar, descobrir sons, aprendre a escoltar i fins i tot escenificar són les bases d'una activitat que permet als més menuts i als seus progenitors o familiars gaudir de la música i estretar els lligams afectius. Han passat huit cursos i el número de matriculats en l'Escola Bressol ha estat enguany de 95.

I si l'esperit de la Banda ha sigut aplegar a tots i totes, en l'any 2010 donava cabuda en la seua escola de forma definitiva al col·lectiu de discapacitats psíquics. Es consolidava així una experiència capdavantera posada en marxa en 2005 junt amb l'Associació Iniciativa Betània.

En la primera dècada del segle XXI s'han llençat altres iniciatives, com l'Escola de

Música Moderna i l'Escola de Música d'Estiu. La primera arrenca l'any 2011 i te ara 51 alumnes que toquen instruments no propis d'una Banda -com ara la guitarra elèctrica-, assisteixen a classes de cant o estudien estils musicals no massa bandístics, com ara el rock o la bossanova. L'edat de l'alumnat és d'allò més variada, des dels 7 i sense límit d'anys.

L'Escola d'Estiu Musical arriba a l'onzena edició l'any 2014. Durant el mes de juliol, al voltant de 50 xiquets d'entre 3 i 9 anys assisteixen tots els matins als tallers que s'organitzen des de l'escoleta estiuenca. Tallers, disfresses, jocs i manualitats són supervisats pels monitors de l'escola, que tenen al seu càrrec un màxim de 10 alumnes cadascun. El nexxe d'unió de les activitats és la música i, com tantes altres vegades en l'Escola Manuel Lattur, la creativitat, el ritme i la imaginació estan servits.

Escola d'Estiu 2017

Euterpe, 2010

Euterpe, 2014

BRESSOL MUSICAL

**Henar Delgado
i Alicia García**

L'evolució de l'escola de música ha anat "in crescendo" des de l'arribada de Josep Sendra amb el pensament que "els xiquets són el futur de la Banda i hem de cuidar-los". Però, qui ens haguera dit, quan parlàvem de xiquets, que hui en dia s'han convertit en nadons.

Somriure és la primera reacció natural quan parlem de Bressol. Darrere de cada classe hi ha unes experiències viscudes a Barcelona, la primera vegada l'any 2009, on anàvem a prepara-nos per a poder donar aquestes classes.

Varen ser moltes hores de viatge, anar i tornar en dos dies, fins i tot, alçar-nos a les 4 de la matinada per anar al curs i en el mateix dia tornar cap a Dénia a les huit de la nit. Però sabíem que tot l'esforç valdria la pena, ja que vam conèixer a Eulalia Abat, la pedagoga del curs, que ha sigut una guia en molts aspectes, tant professionals com personals. És una dona que té una dolçor innata (com Pep Sendra) que transmet quan parles amb ella; que posa els valors per damunt de tot i que lluita perquè els nadons es desenvolupen en una societat neta i transparent. Aquest és el fi de Bressol, i aconseguir-lo a través de la música.

A dia d'avui seguim formant-nos i hem tingut la sort de fer-ho amb molts dels grans professionals del camp de l'estimulació musical primerenca, com ara Dàmaris Gelabert, Paola Anselmi, Beth M. Bolton, Michel Hefer, Herbert D. Marshall, Marisa Pérez i Marta Canellas, entre altres.

Les classes de Bressol s'han convertit en un nou repte, han donat color i frescor a la monotonia del treball de fa molts anys. Però també ens provoquen molts nervis, ja que cada dia és un examen per a nosaltres. Està clar i sabem que els xiquets van a gaudir, però i els pares? Ells també gaudiran? Els agradarà que els seus fills estiguin en la classe? Són algunes de les

preguntes que ens fem cada dia. Per això quan un pare o mare s'acosta a tu i et diu amb els ulls brillants i un somriure sincer: "És xulíssim, ens encanta!" És quan ens sentim satisfetes de la faena feta.

Amb les classes de Bressol es busca unir llaços afectius entre els pares i els nens, una cosa que hui en dia és molt important. Vivim en una societat molt materialista i els nostres fills s'eduquen sense valors. Per sort ja som molts els pares i mares que ens ocupem d'inculcar-los el respecte, l'amistat, la sinceritat, la pau... En definitiva, tot allò perquè siguin bones persones. És una tasca difícil però no impossible i comença amb el nadó dins la panxa i continua cada dia de la nostra vida amb els nostres fills.

Amb les classes de Bressol volem "tirar una maneta" a tots eixos pares i mares que senten que la base d'una bona educació està en les arts, i que amb la música aconseguirem que les noves generacions siguin més humanes.

A nosaltres ens ompli aquesta tasca i gaudim cada dia d'ella. Animem a tothom a que s'unisca a nosaltres i ho comprove per ell mateix.

Gràcies a tots els papis i mamis que durant aquestos anys heu confiat en nosaltres. I com no, agrair-t'ho a tu, Maite, que ens vas animar a tirar endavant en aquest preciós projecte.

"La instrucció en música a l'edat primerenca acompanyarà als menuts al llarg de tota la seva vida adulta. La meta no és fer músics professionals, si això passa benvingut siga! El que potser és molt més important és preparar al nen per sentir-se a gust amb la música, tant a l'hora d'escoltar-la com a l'hora d'interpretar-la, mentre continua amb la seva vida diària i gaudeix de la vida al màxim" (Edwin Gordon).

MÚSICA MODERNA

Josep Pastor

Vaig començar els meus estudis musicals a Dénia i mes tard els vaig perfeccionar a València. En aquella època, les escoles de música seguien un sistema clàssic i conservador; era l'única forma d'aprendre música.

Este sistema educatiu és molt bo, sempre he dit que la tècnica clàssica en un principi és la millor. No obstant això en altres països després d'una preparació comuna, diguem tècnica i de coneixements musicals compartits, donaven l'oportunitat als estudiants a triar camins diversos dins de l'ensenyança musical, poder estudiar instruments que no formaven part d'una secció clàssica, altres tipus d'estils musicals, altres fórmules harmòniques, etc.

Afortunadament vaig haver de treballar per a poder acabar els meus estudis, ¡sil!, dic "afortunadament", perquè gràcies a això, vaig descobrir un nou món musical. Vaig treballar com a pianista i arreglista en orquestres de ball, tenia pocs coneixements d'harmonia moderna, ritmes, xifrat, etc. Vaig haver d'estudiar música moderna. Que és això?... On puc estudiar?... Qui em pot orientar?

Alhora que acabava la formació clàssica, em van presentar un mestre que donava classes de piano modern i jazz. Vaig estudiar a sa casa, m'encantava!, harmonitzàvem temes, m'ensenyà el xifrat harmònic modern, formes d'acompanyament, però sobre tot m'indica els camins de la improvisació.

Era com fer una bon menjar, et donen els mateixos ingredients, però a cada persona li ix diferent.

Açò va ser, musicalment, el més gran que em va passar en la meua vida, poder crear.

Vaig descobrir un lloc on podia tindre llibertat musical i moure'm sobre harmonies d'una forma personal.

Més tard, ja hem vaig perfeccionar amb mestres, estudie amb grans músics formats en esta disciplina, em preguntava, per què no podem igualar esta ensenyança en el nostre país?... per què hi ha gent que creu que este tipus de música no és bo?

Sempre he dit que no hi ha estils musicals roïns, sinó música bona i música roïna. Desgraciadament els mitjans a vegades ens ensenyen el que econòmicament es vol vendre, però som els educadors els que hem d'orientar als alumnes a apreciar que és bo i que és roïn.

Hui en dia, sóc professor de música de l'Escola Manuel Lattur, sóc partidari d'una ensenyança bàsica comuna per a tots, però cal obrir nous camins.

Cada vegada més, es pot estudiar música moderna en moltes acadèmies, inclús escoles oficials, crec que comencem a estar a l'altura d'altres països, encara que queda molt per fer.

Què es pot estudiar en este tipus d'escoles? En este tipus de formació musical, s'aprenen instruments com: guitarra elèctrica, bateria, baix elèctric, percussió llatina, cant modern etc. però també qualsevol instrument dels inclosos en ensenyances clàssiques.

La base musical és la mateixa, lectura musical, tècnica, etc. però la finalitat és diferent, estils com: pop, rock, blues, jazz, bossanova, etc., requerixen una formació harmònica distinta i sobretot la improvisació.

Poden estudiar individualment el seu instrument i compartir experiències musicals per mitjà de l'assignatura de "combo", molt important en la música moderna, ja que la finalitat és tocar en grup.

La idea de crear esta escola va partir de músics que ens hem format en este ambient, ens va costar molt trobar este tipus d'ensenyances, no hi havia escoles, havies de recórrer a músics que havien estudiat fora o van tindre eixa oportunitat de qualsevol altra forma.

Hem de fer un pas i oferir este projecte on puguen estudiar este tipus d'ensenyança, ni millor, ni pitjor, és un sistema diferent que oferix camps de major llibertat musical.

Hem format una gran Banda de jazz, formació estandar d'uns 18 músics, en la qua hi ha parts instrumentades obligades i parts totalment improvisades.

Li ficàrem el nom de: Marina Big Band. Participen alguns components de l'Agrupació Artística Musical de Dénia, és una nova oferta cultural molt interessant, on el repertori utilitzat en estes formacions, enriqueix d'una manera diferent al músic. Este tipus de projectes poden continuar si formem una pedrera jove de músics amb estes inquietuds.

Tot açò ens pot portar a continuar projectes com: Big band, grups de jazz, pop, rock, etc.

La improvisació és un estat musical molt viu, depén de la teua formació, tècnica, entorn, estat anímic, amb qui están tocant, què et transmeten els altres músics, a vegades desemboca en un diàleg, creant un ambient fantàstic.

La improvisació és important. Com en la vida, a vegades quan improvisem, passem els millors moments.

M'agrada molt la paraula músic.

MÚSICA INTERACTIVA PER A TOTS I TOTES

Maite Agulles

L'any 2005 es va posar en marxa el projecte Música Interactiva per a tots i totes. L'Escola Manuel Lattur va incorporar esta activitat com un repte a la seua trajectòria popular i d'atenció a la diversitat.

Era un grup de huit xiquets, amb unes característiques especials als qual preteníem fer gaudir a través de la música. Tots eren discapacitats psíquics de municipis de la Marina Alta i també de la Safor.

Tot i com havia estat de positiva l'activitat, durant els anys 2006 a 2009 no es va poder realitzar el projecte degut a causes econòmiques, però de nou a l'any 2010 tornarem a posar en marxa l'activitat i esta vegada amb el suport econòmic de l'Associació en defensa del menor Iniciativa Betània.

Música Interactiva per a tots i totes esta basat en el ritme fonamentalment, els instruments de percussió, la dansa i les audicions. La cançó s'incorpora com element d'entonació.

Amb aquest projecte volem subratllar l'extraordinària importància de l'ensenyament musical per al conjunt de valors cognitius, afectius i d'estímuls de les capacitats expressives, creatives i emocionals que aporta a la formació de la persona.

Els ensenyaments musicals són una eina importantíssima de cohesió social, desenvolupant la igualtat d'oportunitats.

Cal remarcar que l'antecedent d'aquest projecte va ser la visita durant molts anys de la Banda Juvenil (de la mà de Pep Sendra) al col·legi Raquel Payà un dia abans de les festes falleres per tal de fer festa en la cremà de la falleta que ells preparaven. Esta activitat agradava molt als alumnes del col·legi, però també era una experiència molt gratificant per als components de la Banda Juvenil. A l'acta 122 d'abril de 1995, el col·legi Raquel Payà ja dona les gràcies a l'Agrupació per l'actuació realitzada per celebrar les falles.

Des del curs 2015/16, sis dels alumnes que participen els dissabtes en l'activitat també participen en les classes d'instruments que es realitzen entre setmana i de manera individual. Els alumnes assisteixen a classes de piano i un d'ells a trombó. El seu grau d'autonomia els ho permet. D'aquesta manera millorarem el seu grau d'integració i de socialització i tot gràcies a la música.

En l'actualitat Aurelio García i Maria Àngels Bordes són els responsables dels tretze alumnes, però també han format part d'aquest projecte: Alicia García, Laura Llorca, Noelia Savall, Maisa Sendra, Susana Martínez i Victoria Navarrete.

L'escola te obertes les portes a tots els alumnes que estiguen interessats en aquesta activitat.

L'ESCOLA D'ESTIU

Al llarg del mes de juliol de cada any, uns 50 xiquets i xiquetes d'edats compreses entre 3 i 10 anys participen en la nostra ja clàssica Escola d'Estiu Musical, organitzada per l'Escola de Música Manuel Lattur. Estiu rere estiu, des de 2003, l'edifici de l'Agrupació Artística Musical de Dènia s'ompli de joves que combinen, durant un mes, les activitats musicals amb els jocs.

Aquest projecte nasqué amb els objectius, d'una Banda, de donar una alternativa per al temps lliure a l'estiu i, per l'altra, apropar els xiquets al món de la música des de la vessant més lúdica, ja que és sabut que jugant s'aprén i s'ajuda els xiquets a créixer i a desenvolupar les seues capacitats.

Persones vinculades a l'Escola i la Banda són les que s'encarreguen diàriament de dur endavant les activitats amb els més menuts. En un primer moment es va pensar en què tingués una durada de dos mesos però després, per diverses circumstàncies, es va reduir al mes de juliol.

La programació de les activitats de l'Escola d'Estiu Musical es planteja a nivell pràctic amb la finalitat de despertar la curiositat dels xiquets pel seu entorn sonor i discriminar les qualitats del so, conèixer i aprendre a classificar instruments i jugar amb els que tenim a l'abast, construir instruments amb materials reciclats, augmentar el repertori de cançons i dur a terme diverses audicions adequades a l'edat dels xiquets però, sobretot, gaudir i passar una bona estona amb la música.

Anualment es tria una peça musical d'un compositor diferent i arrel d'aquesta es van realitzant les activitats al seu voltant. L'última de les edicions, al 2017, la peça fou *El Mercat Persa* d'Albert William Ketèlbey. A partir d'aquesta peça, es van programar els tallers de manualitats, percussió i audicions. El dia que acaba l'Escola d'Estiu, els xiquets i xiquetes ofereixen una bonica audició a la que acudeixen els familiars.

CAPÍTOL III

De la Banda a...

CASIMIRO SENDRA

Volem parlar d'un personatge popular del nostre passat i molt relacionat amb els primers anys de l'Agrupació Artística Musical de Dénia. A més, la seua història ens portarà per les diferents formacions musicals de la ciutat.

Casimiro Sendra Serra va nàixer a Dénia el 6 de maig de 1884, al carrer Colon. Era fill d'una família d'onze germans. El pare es dedicava a la construcció pel seu compte en un moment d'expansió de la ciutat i sembla que aquella activitat constructora li proporcionava recursos econòmics suficients per dur endavant aquella família nombrosa i, fins i tot, per donar formació, especialment musical, a diversos dels seus fills, destacant Casimiro i el seu germà bessó. Els dos tocaven el trombó i als 8 anys ja formaven part de la Banda de música de Dénia. Pel 1887 estava formada per 39 músics. El seu director era Francisco Orquín. El nostre protagonista formaven part ja de la Banda pel 1893.

El 1907, Casimiro feia el Servei militar en la Banda del Regiment de Guadalajara N° 20 del quarter de Paterna. En aquella activitat musical continua el 1911 quan el regiment participa en la guerra contra el Marroc.

Quan acaba la guerra Casimiro es dirigeix a l'Argentina, junt amb altres germans. Ell sabia que estava formant-se una nova Banda Simfònica a Buenos Aires per celebrar els 100 anys de la independència d'Argentina i necessitaven molts músics. A més, les condicions econòmiques eren molt bones. Es presenta al local de la Banda Municipal i el director (que era italià), després que l'escoltara tocar amb el bombardí una escala cromàtica, li sembla prou per a contractar-lo.

Es manté allí dos o tres anys però pensa en tornar a Dénia i casar-se amb la seua núvia. El director li proposa que es quede amb la Banda i li ofereix la plaça de

1930. La Primitiva (Banda de Fermin)

subdirector i pagar-li els passatges d'ell i la família si torna. I ell regresa a Espanya amb eixa intenció. Arriba a Dénia l'estiu de 1914 i es casa amb Maria Ferrándiz Llopis, el 19 de juny de 1915. Del matrimoni naixen tres fills: Diego, Maria i Pepita. L'esclat de la I Guerra Mundial fa inviable el projecte americà.

L'any 1914 ja es té constància de la presència de La Primitiva, del mestre Fermín Ribes, a Dénia. Casimiro, pel 1914, apareix al front de la Banda Nova. Es coneguda popularment com a la Banda de Casimiro. Totes les bandes són bandes de caràcter privat però, intervenen en els actes festius i religiosos.

La Banda de Casimiro es va nodrir, bàsicament, de nous músics joves i també d'algun procedent de La Primitiva. Esta agrupació va funcionar fins que va començar la Guerra Civil Espanyola.

Paral·lelament, actuava amb l'orquestra que amenitzava els balls del Negresco (antic Gavilà) i en algun altre local i amb el sextet Mateu, que amenitzava les sessions de cine mut del Teatro Circo. També actuaven als cabarets que animaven la vida nocturna deniera.

Completava els seus ingressos amb un treball artesà: dissenyava joguets de llanda per a alguna fàbrica de Dénia.

La dona moria el 1935, i també les filles el 1933 i 1937. Això el va afectar moltíssim.

Però Dénia, en aquells anys de la postguerra, havia perdut tots els seus encants i possibilitats d'etapes anteriors. El 1943 aprofitant que el seu fill Diego es troba a Oviedo, tocant en la Banda militar, Casimiro ja viudo es trasllada allí i aconsegueix una plaça de bombardí en la Banda municipal. Però durà poc,

perquè l'any següent decidia desplaçar-se a Barcelona, seguint de nou les passes del seu fill, que havia ingressat a la Banda de Música del Regiment d'Infanteria Jaen 25. Casimiro entraria a formar part de l'orquestrina del Café Espanyol del Paral·lel i també actuà als locals de cinema. Al final s'incorpora a la Cobla Principal de Barcelona, en la qual actuarà fins el 1955, quan es jubila.

En jubilar-se passa per certes dificultats econòmiques i decideix tornar a Dénia. Aquí es posa en contacte amb el seu amic Manuel Lattur Català (pare), president de l'Agrupació Artística, el qual l'ajuda a accedir al càrrec de subdirector de la Banda, que aleshores dirigia Santiago Almiñana, i també dóna classes de solfeig als educands de l'acadèmia. Prompte però, tornaria a Barcelona al costat del seu fill. Abans de partir, a mitjans de 1956, segons consta en l'11 de juny d'aquell any al llibre d'actes de l'Agrupació, havia fet

una donació dels instruments següents: un clarinet baix, un altre de 15 claus i un fiscorn baix. Li agrairien aquest gest oferint-li un donatiu de 1.000 pessetes, molt inferior al valor del material, però que per a ell significaria una ajuda suficient per tornar a Barcelona.

Al llarg de la seua carrera musical, Casimiro va compondre moltíssima obra i molt diversa. Entre les seues peces podem trobar pasdobles (Negresco, Isber, Ivarito...), sardanes (Recordant la Font del gat, Sacrifici...) marxes (Viva San Roc, María...). També trobem arranaments i adaptacions realitzades per ell mateix, així com un himne a Dénia. Hi ha que destacar alguns tractats amb exercicis per a bombardí, trombó i trompeta, que serien utilitzats com a material didàctic en la seua tasca de mestre de música.

Casimiro Sendra va morir a Barcelona el 4 de febrer de 1960, als 75 anys d'edat.

1914. Banda de Música La Nova (Banda de Casimiro)

EL PLACER DE HACER MÚSICA

Pilar Marín Peyrolón
Violista i assistent de solista de
l'Orquestra de València

Aunque pueda parecer lo contrario, mis inicios musicales no fueron muy afortunados. Siguiendo los pasos de mi hermano (mi referente) comencé mi andadura musical a los 7 años, apuntándome a un cursillo de iniciación en la escuela de música de nuestra Banda. Finalizado el mismo, mis padres se entrevistaron con el profesor Pep Sendra, quien les comunicó la nula atención que había prestado a las clases, dedicándome durante las mismas únicamente a atender los comentarios de una compañera de aula. Pese a ello, de acuerdo con Pep, decidieron darme otra oportunidad, eso sí, separada de la compañera con la que tanto me distraía (de todo esto me enteré tiempo después). A partir de este momento todo funcionó de maravilla. Tras un curso de iniciación musical, comencé a estudiar clarinete y a tocarlo en la Banda juvenil. A los 12 años ingresé en l'Agrupació Artística Musical, ejerciendo de padrino mi hermano. Fue uno de los momentos inolvidables de mi vida musical. Todavía recuerdo lo importante y feliz que me sentí ese día.

Guardo grandes recuerdos de aquella primera época en la Banda. Era como mi segunda familia. En nuestro local, antes de reducirlo, realizábamos los ensayos, merendábamos juntos, celebrábamos cumpleaños e incluso jugábamos al fútbol, para lo cual utilizábamos como pelota el papel de aluminio de los bocadillos que nos preparaban nuestros padres para cenar. Ir a la Banda era como ir a jugar. Las clases y los ensayos se realizaban únicamente por el placer de hacer música. El plan de estudios era flexible, ofreciendo educación musical con independencia de las aspiraciones, aptitudes y edades de cada uno. Esta es, sin duda, una de las grandes diferencias con la educación musical reglada que

se imparte en los conservatorios. En las escuelas de música no debe primar la selección de los mejores, sino que deben procurar que un mayor número de ciudadanos puedan acceder a la formación y prácticas musicales.

Volviendo a mi vida musical, los años siguientes continué de clarinetista en la Banda hasta finalizar la carrera en el 2006, los últimos cuatro años también como profesora de la Escuela de Música Manuel Lattur. Posteriormente solo participo con nuestra Banda en las escasas ocasiones que el trabajo me permite.

Resumiré en lo posible lo que ha sido mi educación musical profesional: desde la Escuela de Música pasé, poco tiempo después, al conservatorio Tenor Cortis de nuestra ciudad, donde estudié grado medio de clarinete y viola, finalizando en el 2006 grado superior de ambos instrumentos en Castellón. Paralelamente realicé los clásicos estudios complementarios (cursos, concursos, clases particulares, etc). Sin embargo, una de las cosas que más me aportó musicalmente esos años fue mi participación en numerosas Jóvenes Orquestas Sinfónicas (Orquesta de la Marina Alta, Orquesta de la Generalitat Valenciana, Orquesta de España, Orquesta de la Unión Europea, Orquesta Mundial de Juventudes Musicales y la maravillosa Orquesta Gustav Mahler). En ellas compartí estudios y experiencias con músicos de numerosos países, tuve grandes directores y recibí clases de profesores de mucho prestigio, además de realizar giras por numerosos países y actuar en auditorios de fama internacional como la Sala Dorada de Viena o el Royal Albert Hall de Londres.

Tuve la suerte de que al poco de terminar mis estudios superiores (junio de 2006),

convocasen dos plazas de violista interina en la Orquesta de Valencia (diciembre 2006), orquesta que admiraba desde pequeña cuando íbamos a ver conciertos con el Conservatorio. Y en 2010 obtuve plaza fija en las correspondientes oposiciones, ganando poco después el puesto de Asistente de Solista.

Actualmente mi trabajo principal como instrumentista sigue centrado en la Orquesta de Valencia, colaborando asimismo con otras orquestas profesionales a las cuales soy invitada habitualmente como la Orquesta de Radio Televisión Española, la Orquesta Sinfónica de Cataluña, Orquesta del Palau de les Arts de Valencia, Orquesta del Vallés, Orquesta de Cámara de España u Orquesta de Castilla León. El poco tiempo libre que me queda lo ocupo con diversos proyectos musicales como conciertos de música de cámara, impartir cursos, etc.

Solo me resta dar mi enhorabuena a esta gran familia que forman la Escuela de Música Manuel Lattur y la Agrupació Artística Musical de Dénia ¡mi Banda! Sin duda alguna, el referente de la cultura musical de Dénia.

DISFRUTAR DE LA MÚSICA Y DE MOMENTOS MÁGICOS

Pablo Marín Peyrolón
Profesor de Viola en el Conservatorio
Profesional de Música "José Salinas"
de Baza (Granada)

Todavía no había cumplido los 7 años cuando comencé mis estudios musicales en el conservatorio Tenor Cortis de Dénia en la especialidad de clarinete. Años después ampliaron especialidades, entre ellas la de viola, momento en que comencé también a estudiar este instrumento de cuerda. Realicé los estudios de grado medio en nuestro conservatorio y de grado superior en el de Castellón, finalizando en el año 2005 los de clarinete con premio extraordinario fin de carrera, y los de viola en el 2006. Para complementar los estudios, asistí a cursos de perfeccionamiento, concursos en los que obtuve algunos premios y fui miembro de varios grupos orquestales y de música de cámara.

En enero de 2007 comienza mi andadura profesional en Andalucía, para lo cual debo dejar atrás mi tierra y lo que ello conlleva. Pero este sacrificio da sus frutos unos años más tarde cuando en el 2010 apruebo las oposiciones en la especialidad de viola.

Este es el breve resumen del camino que tuve que recorrer hasta conseguir la meta que deseaba, impartir clases de música en un conservatorio.

Sin embargo, probablemente este deseo no se hubiera cumplido de no existir en Dénia nuestra Agrupació Artística Musical y su escuela de música.

Como ya cuento anteriormente, comencé a estudiar música a una edad muy temprana, tal vez demasiado temprana para la rigidez en el método de estudios de un conservatorio a cuyas clases asistía con cierta desgana y bastante tensionado. Transcurridos los dos primeros cursos, mis padres, con muy buen criterio, optaron por sacarme del conservatorio y apuntarme en la escuela de música Manuel Lattur.

Es realmente a partir de este momento cuando comienzo a disfrutar. La actividad musical, más que como una obligación, paulatinamente se fue convirtiendo en una diversión. Sin duda alguna este cambio fue debido a la flexibilidad con que se imparte la enseñanza musical en nuestra escuela, permitiendo ajustar ésta a la capacidad, ritmo de aprendizaje e incluso la disponibilidad de estudio de cada alumno.

Dos años después regresé a la educación reglada de los conservatorios, si bien, durante un tiempo, seguí asistiendo a las clases de nuestra escuela. A partir de entonces comencé a disfrutar plenamente de la música, primero en la Banda Juvenil y posteriormente en la Agrupació Artística Musical, en la cual continúo, aunque no cumpliendo todo lo que quisiera a causa de la distancia.

Desde que tenía 14 años mi idea era ser farmacéutico, pero con el tiempo la idea de dedicarme a la música fue cogiendo fuerza, hasta que con 18 años se me brindó la oportunidad de empezar a impartir clases en nuestra escuela de música, lo cual fue un factor fundamental para que finalmente me decantara por la docencia musical.

Realizar este resumen me ha servido de recordatorio de algunos momentos mágicos vividos con los compañeros de la Banda en los pasacalles, conciertos, viajes realizados (Cholet, Salzburgo, Aranda del Duero, Ibiza, Corea), con la obtención del primer premio en el concurso Bandas de Altea, durante las entrañables celebraciones en nuestro local (con la clásica exhibición de tango incluido), los partidos de fútbol y otras muchas cosas que omito por no alargarme demasiado.

Aprovecho estas líneas para animar, principalmente a los jóvenes educandos, para que continúen desarrollando esta actividad musical y que, en principio, la realicen básicamente por placer. A aquellos que se marquen como meta finalizar la carrera y dedicarse profesionalmente a la música, les aconsejo mucha dedicación, esfuerzo y una cierta dosis de suerte. En mi caso, además, creo que siempre he contado con una manita de apoyo de nuestra patrona Santa Cecilia como ventaja adicional. Por algo nació el día de su festividad.

Mi reconocimiento a todas aquellas personas, en especial a los miembros de las distintas Juntas Directivas, que con su anónimo trabajo, dedicación e incluso en ocasiones con su propio dinero han sabido solventar todos los problemas y precariedades por los que ha pasado nuestra agrupación a lo largo de sus años de historia, consiguiendo que hoy se encuentre, junto a su escuela de música, entre las primeras de la Comunidad Valenciana.

CON LA MÚSICA A LA LEGIÓN

Ricardo J. García i Martí
*Músic militar i professor de trompa de
l'escola de la Banda de Sorbas (Almería)*

No me acuerdo cuántos años tendría entonces. Era muy niño, como todos cuando se empieza con la música.

Vicente Bolta y yo compartimos nuestra amistad desde los primeros días de escuela en el "Cervantes". Él, que ya tocaba el clarinete, fue quien me dijo y convenció de tomar clases de música. Mis padres accedieron y empecé el solfeo con D. Santiago y el primer libro del "Hilarión Eslava"; le ayudaba en las clases D. José María que era tuba en la Banda. Aquellos meses se hicieron largos. Llegué a pensar en dejarlo, no me acuerdo si por cansancio o aburrimiento, pero lo cierto es que seguí adelante porque mis padres me dijeron que lo que se empieza se debe terminar. Y terminé el segundo libro.

Menos mal que me dieron una vieja trompeta, que olía mal por cierto, y empecé a formarme como instrumentista, que no me fue fácil.

Las hojas del "Franco Ribate" pasaban muy despacio, algunas lecciones las daba fragmentadas: dos o tres pentagramas ahora y, cuando salieran o menos bien, el resto.

El libro lo terminé con la trompa. No sé por qué D. Santiago me dio una de las dos "Cuesnon" que venían de adquirirse junto a un lote de instrumentos nuevos. La otra se la dieron a Roberto, "Motet".

No eran trompas propiamente dicho (ahora sé que son otro tipo de instrumento), pero dentro de la Banda hacía las veces de trompa. De pistones accionados con la mano derecha, con una boquilla un poco mas pequeña que la de un trombón, en Mib. Era más fácil de tocar que la trompeta y no tardé en acudir a los ensayos con la Banda. Me acuerdo de "La Reina Mora", la zarzuela que estaba en los atriles. Llegué a

empezar y no terminar el tercer libro de "Hilarión Eslava", D. Santiago se fue. Pero antes de esto, me acuerdo de un concierto que dieron en Dénia al que me llevó invitado mi maestro y que me dejó boquiabierto, maravillado por aquel sonido que escuchaba de un cuarteto de trompas extranjero. Recuerdo que D. Santiago me dijo que su padre también fue trompista y de los buenos. Yo quería ser trompista y de los buenos.

Había una trompa en la academia, hasta entonces olvidada, de metal apagado, desgastado, ni me acuerdo de qué marca era, y me la ofreció para tocarla. Aquel instrumento sí era una trompa; afinada en fa, qué difícil era sonar aquello: la boquilla me parecía muy pequeña, más pequeña que la de la trompeta. No podía con ese instrumento.

En el Conservatorio de Valencia no pude estudiar Trompa porque no tenía un instrumento adecuado, menos aún con el Alto trompa en Mib que tocaba en la Banda, era irrisorio. Empecé pues con 15 años los estudios en el conservatorio y sin instrumento, aprobando 1º, 2º y 3º de solfeo con buenas notas, no pudiendo ir más allá porque el plan de estudios no dejaba promocionar a 4º sin haber superado el grado elemental de instrumento. Pero ni la Banda me lo compró ni mis padres podían hacerlo. De nuevo casi abandono, pero esta vez me dolería porque quería ser músico.

Con gran esfuerzo mis padres me compraron una "Kalison" italiana, un modelo que por su relación calidad precio se hizo popular entonces, vi algunas de esas por el conservatorio. Tuve que empezar de nuevo, era un instrumento en Sib de 5 cilindros y la boquilla "Rosell" con la que empezábamos todos allí, se me antojaba que era estrecha y pequeña de aro. En el aula del conservatorio me lo

pasé mal porque el profesor me decía una y otra vez que lo dejara. No lo dejé, tenía que terminar con lo que empecé, yo sabía lo que tenía que hacer pero no lograba hacerlo con aquel instrumento que era totalmente diferente al instrumento con el que aprendí de pequeño, diferente embocadura, diferente digitación y diferente afinación del tubo.

Aquel me hizo empezar por preparatorio, ya tenía yo los 18.

Entonces ya estaba a cargo de la Banda Pepe Sendra. Me ayudó en todo lo que pudo y más, yo estaba lleno de inseguridad y frustración. Con sus clases me atreví a presentarme por libre en el conservatorio de Dénia para superar el grado elemental. Más tarde, por mediación de nuestro amigo Miguel Torrens, me dio la oportunidad de solicitar una vacante de educando en la Música de la Academia Gral. Militar de Zaragoza y así fue como empezó todo para llegar a ser lo que soy: músico militar.

En un principio la idea era hacer la mili con intención de licenciarme y volver, pero las circunstancias familiares me empujaron a firmar uno y otro reenganche. Tendría un sueldo y un horizonte, si bien eso supondría alejarme de mi gente y la Banda.

Pasaron cinco años en Zaragoza que no fueron baldíos pues, si bien no pude estudiar en el conservatorio de Zaragoza porque era privado y no disponía entonces de profesor de trompa, es cierto que tuve el apoyo de compañeros que me ayudaron y de los que aprendí mucho, sobre todo de mis amigos trompistas el "Gallo" y Morant que era el suboficial.

A todo esto, me casé en el 84 y en el 85 pedí destino a Málaga, lo más cercano que tenía a la tierra de mi mujer que es de

Morón de la Frontera. Me lo concedieron y llamé a mi padre para decirle: papá me voy a La Legión. Desde entonces hasta ahora estoy destinado en la música de esta Unidad.

Fue un acierto y decisivo, pues en Málaga disponía de una Hans Hoyer nueva en el trabajo y con ella estudié en el conservatorio con Bernart Rios y en dos años gané las oposiciones a Suboficial y terminé el grado medio de música, ya tenía 26 años. Bueno, un poco tarde sí, pero lo conseguí después de tantos tropiezos.

Más tarde terminé el grado superior coincidiendo el traslado de mi Unidad a Almería.

Aquí, en la UAL obtuve el Certificado de aptitud pedagógica.

Aquí, afortunadamente, conocí a la Asociación Musical "Santa Cecilia" del pueblo de Sorbas, de la cual me

enorgullezco de ser socio, codirector de la Banda y formar parte del cuadro de maestros en su escuela, enseñando a niños y niñas para ser músicos, descubriendo así mi verdadera vocación.

Gracias a esto, la Federación de Músicos de Almería me escogió para ser profesor de trompa en el Curso para músicos de Banda de Andalucía en su V y VI edición, así como para formar parte del tribunal de selección de músicos para la creación de la Banda de la Diputación de Almería.

Hoy y siempre estaré lleno de gratitud a las personas que aquí he nombrado.

Os abrazo y felicito a todos los que sois *Banda de Dénia en vuestro 60 aniversario*, en especial a mi hermana Alicia, la primera *xiqueta* de la Banda y madre de músicos.

Almería, septiembre de 2012

GUANYAR LA BATALLA A LES RETALLADES

Juan Francisco Bertomeu
Solista de l'Orquestra Simfònica del Vallès

Passen els anys, ja són 13 els que porte fora de Dénia, sembla ahir quan vaig agafar la maleta per anar a Barcelona, també fa 5 de quan Vicent Crespo em va fer una entrevista per a la revista Pentagram de la Banda després d'haver aprovat les audicions de Solista a la Simfònica del Vallès. Ara, després de tot aquest temps, tornem a escriure unes paraules, aquest cop per commemorar els 65 anys d'aquesta agrupació. Agrupació que m'ha permès viure i compartir molts moments importants amb tots els que formem part d'ella, compartint la mateixa afició, la música, i que alguns de nosaltres aquesta afició l'hem convertida en la nostra professió, uns fent música amb Bandes o Orquestres professionals, altres en la docència, altres component o dirigint... però el denominador comú en totes aquestes branques de la música és l'amor per ella.

Com ja he dit anteriorment, 13 anys han passat des que m'he anat, i moltes coses han canviat, com per exemple les cares dels músics. Cada any eixen nous educands a formar part de la Banda. La meva generació som, en gran part, gent que estem treballant de la música fora de Dénia, cada vegada vaig menys al poble, per tant també menys a la Banda, el mateix passa amb alguns d'aquests companys, quan assistic a un assaig sempre veig cares noves, és una cosa que per una Banda em causa molta alegria, de veure que la Banda es recicla i té el futur garantit, però d'altra Banda trobe a faltar. I és que és inevitable enyorar la meva etapa com a músic en actiu a la Banda, de veure que els que érem joves ens hem fet grans i els xiquets han passat a ocupar aquest lloc que ocupàvem tots nosaltres després dels assajos, concerts, viatges... fent festa i gresca, cosa que dóna molta vida a un grup com aquest.

Amb els temps que corren, els polítics estan castigant la cultura i l'ensenyament musical. Fins a dia d'avui, s'havia invertit molt en el procés perquè la música arribés a totes les persones, que no fos un ensenyament d'elit, però lamentablement estem tirant cap enrere, estan retirant totes

les subvencions a escoles i agrupacions musicals tant d'aficionats com professionals. Aquesta retallada d'ajuts es podrà veure en el descens d'alumnes en escoles de música, menys interès per la cultura musical, més gent que no s'interessarà per anar a escoltar concerts, per tant menys professorat i menys agrupacions professionals per manca d'afluència de públic.

És una pena que tot el que havíem aconseguit durant tots aquests últims 20 anys s'estiga destruint amb només un o dos anys.

Anime als pares que tinguen un xiquet amb inquietuds musicals, a donar-li l'oportunitat d'aprendre música, no per arribar a ser un professional sinó pel que li aportarà a la seva vida social, l'objectiu no ha de ser viure de la música, sinó gaudir amb ella, la resta ja es veurà. Remarque que la majoria de companys de la Banda tenen el seu treball fora de l'Agrupació i utilitzen la música per viure una experiència única que no tothom té l'oportunitat de provar, i és formar part d'un grup de gent de totes les edats que viu la música des de dins i en gaudeix compaginant amb una vida social molt més activa que qualsevol altra persona, per tenir la possibilitat de conèixer a molta gent, viatjar, respectar-se, treballar en equip i ser millor persona en el dia a dia.

Espere continuar veient cares noves cada vegada que toque amb la Banda del meu poble, perquè això voldrà dir que l'escola de música funciona i que hem guanyat la partida a la política de la retallada.

Sense nens a les escoles de música i retallant en educació musical, les bandes i la cultura musical s'enfonsarà, un bon planter és el futur de tota doctrina. Desitge que en la celebració dels 65 anys aquesta massa sacre a la cultura i educació haja estat només un malson i les escoles de música i auditoris hagen superat aquesta batalla i sorten més reforçades del que estaven anteriorment.

...DOLÇA MEMÒRIA

Pere Molina
 Director titular de l'Orquestra
 de Cambra de València (OCV)

"La Societat ha après massa a respectar la música, és hora que comencem a estimar-la".

Igor Stravinsky

Recorde el primer dia que vaig anar a l'acadèmia de música. Era hivern, allí dins hi havien estufes de llenya, feia olor a "fum"... i allà era el mestre Josep Sendra i Piera amb un grup de xiquets, tots en cercle i cantant la lliçó de Solfeig... allà per l'any 89.

Des d'aleshores fins a avui no he parat de conivre amb la música, ningú sabia ni pretenia saber quin seria el meu futur musical, simplement era una oportunitat d'aprendre música com a formació complementària a l'escola. De fet la meua germana també va fer el mateix, per ser exacte, ella s'inicià abans que jo.

Vaig ser alumne de l'escola fins l'any 94 més o menys, on després vaig accedir al conservatori Tenor Cortis, sense mai oblidar l'escola i la Banda Juvenil que dirigia "Pep", mestre que sempre he tingut i tinc present... ha format molts músics, músics amateurs, músics professionals i sobretot grans amants de la música. L'any 96 vaig entrar a formar part de la Banda "Gran" com nosaltres l'anomenàvem... l'Agrupació Artística Musical de Dénia amb el bombardí, al costat de mon tio José i Àngel (Borreguets)... a qui sempre tenia alguna historieta per contar.

Eixos moments són inoblidables, els concerts, viatges a Àustria, Eivissa, França... nits on quedàvem per estudiar a la Banda i després fer la xerradeta fins les tantes de la nit... una sèrie de coses per les quals la societat musical era con la meua família.

Més avant, ja finalitzant els estudis del Conservatori, a mi i a varis companys se'ns va donar l'oportunitat d'impartir classe en l'escola de música. Jo vaig ser mestre de Solfeig, que va ser una experiència molt

bona. Tot i que després vaig accedir als conservatoris de Castelló i València per estudiar el Grau Superior de Música, els caps de setmana era a Dénia per anar als assajos de la Banda... Grans moments amb la Banda com el Certamen Internacional d'Altea, on varem gaudir tots del guardó aconseguint "1er premi i menció d'honor".

A partir de l'any 2003, eren moments que jo ja era fora, realitzant estudis de direcció d'Orquestra – Banda a Itàlia i Anglaterra, era titular d'una Banda i professor en diversos llocs on era impossible poder estar com a músic actiu a la Banda.

La Banda per a mi ha marcat molt en la meua formació, he après moltes coses, he compartit moments inoblidables, he tingut i tinc grans amics. Gràcies a la Banda sóc músic, gràcies als mestres que m'han ajudat i han confiat en mi, he pogut fer les meues especialitats de Trombó, Bombardí i Direcció d'Orquestra i Banda... fruit de tot això, estic ocupant el lloc de director titular de l'Orquestra de Cambra de València "OCV".

Amb aquest càrrec, entre altres com concerts fora amb diferents formacions orquestrals... és molt difícil estar en la Banda, però la Societat Musical sempre la tinc en ment, sempre porte el nom del meu poble i de la meua Banda allà on vaig.

Als músics, als mes jòvens i als amants de la Banda; no perdeu la il·lusió de ser músics, de pertànyer a esta meravellosa societat... aquesta "gran" família... aquest grup de gent, que fa possible una vegada més que la Banda pugua celebrar nous reptes...

Felicitats a tots per l'aniversari... i no pareu de treballar, a pels 70 anys... ia pel Centenari!
 Fins aviat.

Una forta abraçada amics.

València, a 12 d'octubre del 2012.

anys

CAPÍTOL IV

Un ara i un adés

LA BANDERA

A les falles de 1954, la Banda de Dénia llua ja la seua bandera. Abans, però, havia sigut beneïda i apadrinada en l'església i amb un gran acte celebrat al Teatro Circo. Des d'aleshores i fins ara, la bandera ha acompanyat a l'Agrupació Artística Musical de Dénia en molts actes. Ara només, per qüestió de pes, ho fa només en ocasions puntuals, en els certàmens o quan mor algun músic o directiu, situació en la que llueix un llaç negre. Durant molts anys, en acabar el concert de la Santíssima Sang ha rebut un corbatí commemoratiu imposat per la reina de les festes, una imatge que molts guardem encara en la memòria. Desapareguda la figura de la reina, desapareix el costum del corbatí. En són molts els que llueix i detenir-se en

ells seria una feina que va més enllà de les pretensions d'aquest llibre, tot i que els fruits d'eixe treball potser deixarien paleses quines han sigut les seues actuacions més importants o bé qui ha volgut, pel motiu que siga, retre-li algun reconeixement.

La bandera de la Banda de Dénia va ser brodada per les monges del col·legi de les Carmelites "con la colaboración desinteresada de varias señoritas de la localidad", és a dir, les alumnes. Per a comprar el material, es van organitzar vàries funcionetes. Amb la recaptació va ser més fàcil adquirir els dos metres de vellut granat necessaris, el folro i l'asta de metall per subjectar-la. Així es fa constar

Enedina Escrivà 14 de març de 1954

en les actes de la Banda d'octubre i desembre de 1953, en les que es posa ja data i lloc per a la benedicció: el 14 de març a l'església de l'Assumpció.

La benedicció de la bandera de la Banda de Música va ser un gran esdeveniment. A les 10.30 hores del 14 de març se celebrava una missa a la qual tenia ordre d'assistir tota la directiva. La padrina va ser Enedina Escrivà Piera i com a abanderat -una figura que també ha desaparegut- va actuar Julio Vives Martín. Acabat l'acte, la Banda i la comitiva van fer una visita a les monges Carmelites en senyal d'agraïment per la seua col·laboració desinteressada, així com un passacarrer que acabaria en el domicili de l'alcalde, Antonio Muñoz.

La següent parada seria el Teatro Circo, on es faria un gran acte en què s'imposarien els primers llaços a la bandera. Ho farien el president de l'Agrupació, Manuel Lattur Catalá, la comissió de la foguera Las Carolinas d'Alacant i el denier José Català Torres. Dels parlaments s'encarregarien el president i el vicepresident -Ricardo Bertó Marí-, la padrina, el ja citat José Català i també Romualdo Català Guarnier. La fi de festa la posaria Rosita Oltra, que recitaria un poema dedicat a la música del denier Vicente Atienza Ortolà. Com en tantes altres ocasions, la celebració es traslladaria al Casino Neutro, on se serviria un vi d'honor per a tots els convidats.

L'acta número 15 de l'Agrupació Artística Musical de Dénia, de 14 d'abril de 1954, deixa constància del "éxito obtenido el día 14 de marzo con ocasión de la bendición de la Bandera que resultó brillantísimo, asistiendo a todos los actos numeroso público". La Banda ja tenia bandera.

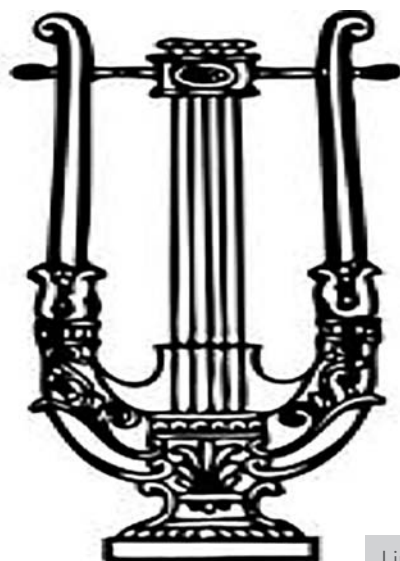
Alumnes del col·legi de les Carmelites que brodaren la bandera per a l'Agrupació Artística Musical de Dénia

EL ESCUDO DE NUESTRA BANDA DE MÚSICA

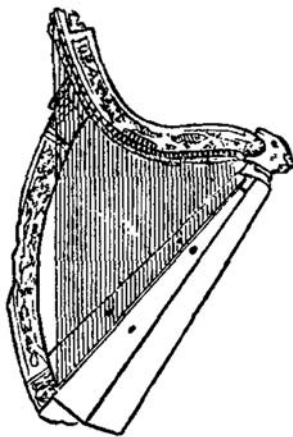
Javier Calvo Puig

Al cumplirse el 60 aniversario de nuestra Banda de música queremos hacer un pequeño recorrido sobre el logotipo que la ha representado a lo largo de estos años.

Cuando se establece un símbolo, logotipo o emblema para una sociedad, lo que se busca es una imagen que sea fácilmente identificable, independientemente del contexto en que se encuentre. En nuestro caso siempre ha sido la lira, concretamente la lira de Orfeo, no el arpa.

Lira

Arpa

La cultura occidental ha relacionado la música ("el arte de las musas") con la figura de Orfeo, puesto que, según la mitología, cuando Orfeo tocaba "hombres, animales y dioses se quedaban embelesados con la lírica" ("el arte de tocar la lira"). La lira simbolizaba la armonía divina y las relaciones armoniosas dentro del Estado.

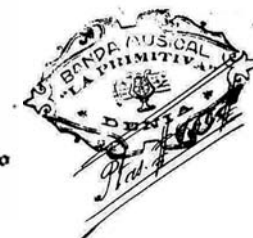
Curiosamente no era la lira el atributo de Euterpe ("musa de la música"), sino la flauta.

Inicialmente la lira tenía tres cuerdas, en referencia a las tres musas de Delfos: Nete, Mese e Hípate. Fue inventada por Hermes ("dios mensajero, el Mercurio romano"), que se la cambió a Apolo ("dios de la belleza, música y artes"), cuyos símbolos son el laurel y la lira. Apolo le añadió cuatro cuerdas más, dando así el mágico número de siete (referencia a las siete artes liberales: gramática, retórica, dialéctica, aritmética, geometría, astronomía y música).

Es fácilmente comprensible que las asociaciones musicales eligiesen la lira como símbolo, tal como ocurrió en las primeras agrupaciones de nuestra ciudad. Veamos ejemplos de 1902 (Banda de música del Ateneo Casino Obrero) y de 1932 (Banda musical La Primitiva). En el primero aparecen unos roleos decorando la lira, quizás aludiendo a su carácter perenne y a su fidelidad al arte; en el segundo con un pentagrama y clave de sol, reforzando el carácter musical del símbolo.

1902

1932

Cuando aparecen los primeros sellos de la Banda de música, el emblema de la lira de cinco cuerdas (por las cinco líneas del pentagrama) es evidentemente el elegido (documentos 1951-83). La única diferencia en este periodo es que las más antiguas presentan unas cintas colgadas alrededor de los brazos de la lira. Su significado sería el mismo que las cintas en las guitarras de los tunos (que nos remite a su origen medieval): el premio que daban las damas a los vencedores de los torneos. Cuantas más cintas tuviese un instrumento, en más lides habría vencido su tañedor. Es decir, la primitiva lira tiene unas cintas porque ha triunfado, o espera hacerlo, en certámenes musicales.

1952-1971

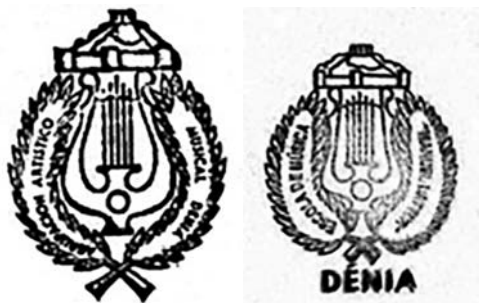
1983-86

Que la otra lira no tenga esas cintas no quiere decir lo contrario, simplemente en su lugar aparece (en el escudo de la gorra y los botones del uniforme) otro de los atributos de Apolo: la corona de laurel, símbolo de triunfo y de eternidad.

Habrà que esperar a los escudos del periodo 1985 para observar una modificación en el emblema. A la universal lira de cinco cuerdas se le añade el citado laurel de Apolo, pero además se quiere identificar claramente la Banda con Dénia y se añade el castillo. Así se deja constancia de la unión de la Banda con la ciudad.

Y otra variación. Si en los anteriores

escudos oficiales aparecía "Sociedad Agrupación Artística Musical de Denia" o "Agrupación Artística Musical Denia", ahora se quiere reforzar más el compromiso con la tierra valenciana, pues se inicia la grafía del texto en valenciano y del topónimo "Dénia".

1985

Ese compromiso con la lengua y la tierra se aprecia en los escudos posteriores a 2006, tanto el nombre de la escuela como el de la AAMD.

Es en ese año cuando hay un revolucionario cambio de logotipo (desde mi punto de vista, extraordinariamente acertado): se sustituye la tradicional lira por una concha marina.

La concha simboliza en el arte tradicional a Venus y la resurrección, el triunfo sobre la muerte; además es atributo de los santos viajeros como Santiago o San Roque (patrón de nuestra ciudad) y antaño era el instrumento que los agricultores de nuestra comarca empleaban para transmitir mensajes.

En nuestro caso se ha querido unir el sonido del mar a la música. Todo, "mar-música-Dénia", unido. Un signo de innovación estética y de compromiso con la tierra que nos sostiene, el mar que nos circunda y la música que contiene.

escola
de música
**Manuel
Lattur**

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÉNIA

fem
bajnda

2006

UNIFORME DE L'AGRUPACIÓ ARTÍSTICA MUSICAL DE DÉNIA

Francesc Arlandis

Les Bandes de vent són hereves d'una llarguíssima tradició, la història moderna de les quals es comença a escriure a Europa al segle XVII, associada a l'activitat militar.

L'any de naixement de l'actual Agrupació Artística Musical de Dénia, com ja saben molts, fou el mes d'abril de 1952. Una formació que recollia una llarga tradició a la ciutat de Dénia.

Els músics de la Banda, inicialment, actuaven amb la roba de diari, més o menys mudadora, ja que les circumstàncies manaven i havia que anar organitzant-se poc a poc.

Va ser l'any 1953, i més exactament el 25 d'octubre, segons l'acta núm. 11 de la reunió celebrada per la junta directiva, la qual deia: '5°. Solicitar de la Caja de Ahorros del Sureste de España un crédito de 60.000 ptas., para pago de instrumental y uniformes para la Banda.'

Posteriorment en altra reunió celebrada el 2 de desembre del mateix any, acta núm. 12, punt 4, es deia: 'Dar cuenta de la adquisición de 35 uniformes azules para los músicos de la Banda por un importe de 22.400 ptas. de la casa Sucesores de Agustín Villa.'

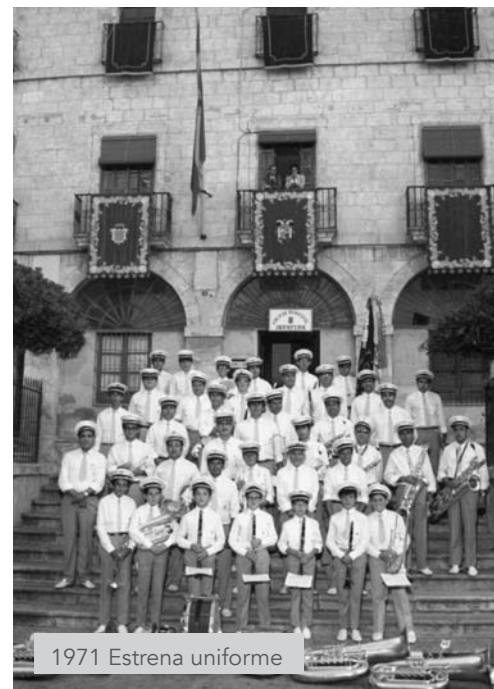
En el punt 6 de l'acta anteriorment esmentada s'acordava: 'Celebrar otra función a beneficio de la Agrupación el próximo mes de enero, y adquirir el asta de metal para la bandera y encargar la confección de las gorras para los músicos, botones, emblemas, etc. etc.'

Aquí veiem què, l'Agrupació A.M.D., feia el mateix que actualment, en moments puntuals, també fa, o siga realitzar actuacions, en este cas, per a recaptar fons amb la finalitat de comprar els complements de l'uniforme.

A l'Acta núm. 13 del 17 de febrer de 1954, el punt núm. 4 referia: 'Efectuar la

Dècada dels 60

1971 Estrena uniforme

entrega de los 40 uniformes a los músicos que forman actualmente, el día 12 de marzo próximo.'

A l'Acta núm. 15 del 14 d'abril de 1954, en el punt núm. 8 es deia: ' Se dio cuenta de haberse entregado a los componentes de la Banda de seis uniformes más, haciendo un total de 41.'

Tot el que s'ha explicat anteriorment, conforma els inicis de l'adquisició i entrega dels uniformes, que comporta el normal funcionament d'una Banda, en este cas la de Dénia, per a la realització d'actuacions musicals com cercaviles, concerts, processons, etc.

Quan arriba l'any 1971, els músics de la Banda estrenen nou uniforme d'estiu: camisa gorra i sabates blanques, corbata blau cèl i pantalons beix. Cosa que fins ara no havia ocorregut.

L'any 1982 es canvia aquest uniforme. Desapareixen la gorra i la corbata i el pantaló és de color blau marí i la camisa blanca.

Des de la creació de la nova Agrupació, l'uniforme d'hivern no ha variat molt. Només amb la incorporació de la dona a la Banda es va confeccionar, com era normal a l'època, la falda plisada per a les miques músics.

Posteriorment es va canviar la falda per pantalons a l'hivern i a l'estiu pantalons curts, en compte de la faldeta que s'utilitzava, la qual resultava prou incòmoda, segons deien les músics.

Finalment el clàssic trage d'hivern, ha passat a ser de color negre i s'utilitza per a les cercaviles, concerts, processons...

1983

2017

ÀNGEL LLORENS SERRA, PASSIÓ PER LA BANDA

Josep Vicent Bolta

El nom d'Àngel Llorens Serra està indissolublement unit a l'Agrupació Artística Musical de Dénia des dels seus inicis, quan els seus components assajaven amb poc espai i mitjans però amb una enorme il·lusió de poder eixir al carrer i fer gaudir als seus veïns.

Llorens es va incorporar a la Banda amb 14 anys i des d'eixe moment ha sigut un testimoni privilegiat de la seua evolució ascendent.

L'ambient familiar i del barri de Les Roques on va nàixer va afavorir que Àngel Llorens tinguera des de menut predisposició per tocar un instrument. Segons explica, "a ma casa tota la vida hi ha hagut música, fins i tot el seu besavi tocava la guitarra. I a més, en el lloc on em vaig criar, entre els carrers Nou i Sant Cristòfol, van eixir molts músics. Allí sempre hi havia festa".

Llorens recorda amb especial emoció que va arribar a la Banda, que s'acabava

de fundar, i que malgrat que els seus coneixements teòrics eren limitats, s'esforçava molt per aprendre i millorar. La Banda s'acabava de fundar i estava formada per una vintena de músics, que rebien les instruccions del director, Enrique Almiñana, i del seu fill Santiago, qui molt prompte el va substituir. "Els assajos es feien dos dies de la setmana en una sala en la part alta de l'Ajuntament", explica, i de seguida es va crear una bona amistat entre tots perquè hi havia un bon ambient i érem una família". Com a anècdota, assenjala que "als músics ens ensenyaven a portar el pas en casa de l'encarregat de l'Ajuntament, que vivia al costat d'on assajàvem".

Aquells anys li porten molts records. Eixir al carrer per a tocar amb el bombardí, instrument que mai va abandonar, era "tota una festa" i no mai una obligació. "La Banda tocava molt més pel carrer que ara: per falles, en els concerts al carrer Marqués de Campo i en les processons però també

fèiem moltes revetlles. I si teníem que fer un passacarrer a primera hora del matí, anàvem sense cap problema". Es refereix a que en aquella època era costum tocar front a casa del president, Manuel Lattur, com a forma de felicitar-lo pel seu sant. "Era l'1 de gener i desfilàvem a les 7 del matí pel carrer Campos fins on vivia. Després, don Manuel convidava a desdejunar a tots els músics".

Comenta que una part de les actuacions es realitzaven en pobles de la comarca, ja que existien poques agrupacions musicals. El repertori era variat en els primers anys de vida de la Banda i s'inclouïen pasdobles i moltes peces de sarsuela però també adaptacions per a a Banda de grans obres de música clàssica, com "1812", de Tchaikovski, o *Poeta y Aldeano*. En l'any 1958, amb motiu del III Centenari de la Mort del Pare Pere, es va fer una actuació en la caseta del Montgó on va viure el religiós i "tots els músics van anar caminant fins allí amb els instruments".

Entre els moments històrics que Àngel Llorens ha viscut, recorda l'edició del primer disc, en 1975, que es va gravar en el barri alacantí de Benalúa. Segons afirma, el director, Santiago Almiñana, va fer un gran esforç per a dur endavant este projecte. Àngel Llorens assegura que Almiñana "tenia molta orella i sabia de seguida si un músic havia fallat". El moment de la substitució d'Almiñana, en l'any 78, no va ser acceptat per Àngel Llorens, que va decidir donar-se de baixa com a músic. Esta situació va durar poc perquè els seus companys van anar a buscar-lo i van trobar la forma d'aconseguir que tornara als assajos. Ara, es mostra molt content d'haver continuat i d'haver conegut a Josep Sendra i Piera, qui en eixos moments va assumir la direcció. De Sendra destaca que "és una gran persona i un gran amic de tots, que no tenia malícia mai" i recorda que va incorporar a la dona en la Banda i el seu impuls a l'escola d'educands, "perquè sabia tractar molt bé als xiquets". Àngel

Llorens guarda també especial record dels ex presidents Miguel Piera i Juan Conejero, amb els quals va col·laborar com a membre de la junta directiva.

Des que va tindre que deixar de tocar per motius de salut, deixant enrere més de 45 anys d'activitat continuada, Àngel Llorens continua mantenint una estreta vinculació amb la Banda, per la qual sent una gran passió. Els seus passos han sigut seguits pels seus fills, Juanjo i Àngel; la seua nora, Julia i el seu net Àngel. Això li produeix una especial satisfacció: "Que ells continuen tocant és el més gran que hi ha", assegura.

La desfilada pels carrers Diana i Marqués de Campo que es va realitzar dins del programa commemoratiu del 60 aniversari li va donar l'ocasió de reviure moltes vivències passades. Segons reconeix, "eixe dia vaig plorar, perquè la Banda és la meua vida".

TOCAR EN FAMÍLIA, SENTIR-SE COM A CASA

David Riera

Una de les claus que a ben segur expliquen els seixanta-cinc anys de vida que ha complit l'Agrupació Artística Musical de Dénia és l'ambient familiar que es respira tant als assajos com als concerts. No és casualitat, ni molt menys, doncs són unes quantes (i no una, ni dues), les generacions de músics d'una mateixa família que han coincidit -i encara hui ho fan- tocant una mateixa partitura o simplement compartint escenari a les ordes d'un mateix director.

El fet d'haver-se criat sentint com sonaven o desafinaven els instruments, d'haver compartit amb amics hores de jocs, rialles i moltes malifetes entre partitures i faristols no podia sinó conduir a aquells xiquets a formar part, més prompte que tard, de la Banda. Al cap i a la fi, molts d'ells han estat quasi més hores a eixe local del carrer Manuel Lattur que a sa casa, mentre pares, mares, oncles o germans assajaven nit rere nit, amb un ull posat al paper i l'altre en aquells petits diables que un dia somniaven pertànyer a la Banda.

Somniaven o, possiblement, ho assumien com una cosa natural, doncs anar a la Banda era com estar a casa sentint als de

casa, però amb molta més companyia. Com formant part d'una petita gran família unida per notes blanques, negres, bemolls o corxeres, i on els instruments, la festa i el bon ambient composaven la melodia i marcaven el compàs.

Aquells somnis, aquells jocs hui continuen però d'una altra forma, doncs anys després aquells xiquets s'han convertit en integrants de la Banda i en una peça fonamental de la mateixa, contagiant amb la seua il·lusió als veterans i assegurant el futur del col·lectiu. Perquè ells estan destinats a compondre en la seua partitura personal un camí molt semblant.

Exemple d'eixa xicalla són Alicia Bolufer, Sergi Llorens, Ana Ruiz, Enric Bonet i Gerard Xavier Piera. Tots ells han entrat oficialment a la Banda fa relativament poc temps, en el 2009 (en el cas dels tres primers), 2010 (Enric) i 2012 (Gerard). Tanmateix, els cinc ja formaven part de la gran família que és l'Agrupació Artística Musical de Dénia des que pràcticament van nàixer, doncs tots ells han tingut o tenen familiars amb els quals a dia de hui comparteixen assaigs i concerts.

QUÈ TOCAR. ELS INICIS

Una de les qüestions que a vegades pot sorprendre és l'instrument que cadascun d'ells va elegir. Contràriament al que es poguera pensar, no sempre s'hereta el mateix instrument de casa. En el cas d'Alicia, sa mare toca la flauta, son pare la percussió i un cosí, la tuba; però ella va provar i provar fins decantar-se per la trompa. "És el mateix instrument que tocava mon tio i que ma mare, de xicoteta, volia tocar", comenta Alicia, que malgrat estar contenta de l'elecció confessa que, en un principi, es sentia atreta per la dolçor de la flauta.

Cas paregut és el de Sergi, que fa sonar el bombardí i el trombó. Ni l'un ni l'altre

coincideixen en la trompeta que toca son pare, Àngel, o la flauta per la que es va decantar sa mare, Julia; encara que el bombardí sí que li era familiar pel seu avi. Tampoc va triar el mateix instrument que son pare Gerad Xavier, que es va inclinar pel trombó convençut que “el clarinet era massa avorrit”. El pol oposat el constitueixen Enric i Ana, que sí han continuat els passos dels seus respectius progenitors amb la trompeta, en el primer cas; i el trombó, en el segon.

En allò que tots coincideixen és en l'arrel familiar que els ha portat a la Banda, doncs pares, mares, avis o oncles tocaven a l'Agrupació Artística Musical quan ells començaven a tindre us de raó. “Hem nascut a la Banda i pràcticament ens hem criat aci”, assenyala Alicia. Sergi comparteix plenament esta afirmació, recordant que anava amb el seu avi a vore els seus pares tocar als concerts. “Sempre em deia que algun dia ploraria veient-me tocar”, explica: “Ell sempre tocava *Lo cant del valencià* i li feia il·lusió que jo també el tocarà”.

A l'hora de recordar aquells inicis, tots ho relacionen amb els altres fills de músics. “A força de trobar-nos als assajos vam començar a fer amistat. Veníem i jugàvem junts”, expliquen. I ho feien de forma voluntària. “Vaig començar a vindre a estudiar a la Banda perquè m'agradava”, explica Enric, recordant que coincidia amb Sergi, Alicia i altres xiquets sobretot quan se celebraven sopars, festes o algun esdeveniment especial. El seu cas no deixa de ser curiós, doncs com a fill del president de la Banda li tocava fer de portaveu. “Ho vaig portar bé. Mai vaig tindre cap problema. Tot el contrari, encara que els meus amics i companys sempre em preguntaven perquè sabien que estava assabentat de tot”, comenta amb un somriure.

LA TEMUDA PROVA

El temps passa ràpid. També ho va fer per a estos xiquets, que en poc temps ja estaven cridant a la porta de la Banda. Però, abans, s'havien d'enfrontar a un dels moments més temuts: la famosa prova d'accés. “Estava molt nerviosa i tocar davant el tribunal em feia una mica de vergonya”, relata Ana, per a qui entrar a la Banda “era un pas més dins de la meua formació i vinculació amb el col·lectiu de músics”. Alicia, fins i tot, estava “atemorida”. “Quan Frank -l'actual director i cap del tribunal- em va preguntar, jo tenia ganes de plorar, i ho vaig acabar fent quan em va dir que estava aprovada”, afegeix.

Va ser un moment tan crític que Sergi, fins i tot, el recorda més que el dia que va debutar amb la Banda. “No em tocava eixe dia, però em van cridar i vaig tindre que anar sense poder negar-me”, comenta encara amb l'ensurt al cos. Però per a ensurt, el que li va donar Frank: “Em va dir que tenia que millorar, i es va quedar callat. Tot seguit va afegir: però dins de la Banda. Només en eixe moment vaig respirar tranquil”. Enric també té el dia de la prova gravat a la memòria, doncs confessa que era “el que més nerviós estava dels tres trompetes que es presentaven”, encara que tots els de la seua promoció van entrar.

Ara, només calia triar padrí i posar-se ben guapos per al concert de Santa Cecília. Una elecció no gens fàcil quan es ve d'una família de músics, encara que la majoria d'ells ho tenien clar. “El meu avi va ser president de la Banda i em feia il·lusió que m'apadrinara ell”, explica Gerard Xavier. També un altre avi, en este cas el de Sergi, el va acompanyar fins l'escenari el dia de la seua posada de llarg oficial, en un moment molt emotiu. “Em vaig girar i el vaig vore plorar de l'emoció. No se m'oblidarà mai”, recorda. Per la seua Banda, Vidal i Pepe Bonet van ser els padrins d'Anna i Enric, respectivament, com no podia ser d'una altra forma.

QUE CONTINUE LA MÚSICA... I QUE NO PARE

Ja a la Banda, tot pareixia més relaxat, encara que els primers assajos no sempre eren fàcils, doncs no era el mateix tocar des de dins que sentir a la Banda des de fora. “Ma mare sempre em deia que no contestara mai al director”, explica Sergi. Recordant aquells primers assajos, Alicia subratlla el consell que en casa sempre li repetien: “Porta un llapissera i anota tot el que et diguen una per recordar-te'n i posar-ho en pràctica”. Tot i això, confessa que anava no perduda, “súper perduda” al primer assaig. I és que ningú naix ensenyat. Tampoc ells.

Per a Ana, compartir escenari i instrument amb son pare Vidal Ruíz és una gran satisfacció, com també per a Enric el fet de seure a l'última filera, on se situen els trompetistes just abans de la percussió. I, a més a més, fer-ho acompanyat de son pare Josep Bonet. “Allí estan molts dels meus amics. És una gran Banda i estic molt content d'haver tornat per formar part d'ella”, assegura Gerard Xavier, després d'un parèntesi.

Tots ells estimen la Banda... i tota la vida que hi ha al voltant d'ella: les festes, les sopades, l'ambient, els viatges... i també els assajos i els concerts, com a músics de bressol que hi són. Hi encara que també troben coses a millorar, es mostren satisfets i ben orgullosos de pertànyer a l'Agrupació Artística Musical de Dénia.

La qüestió és que, malgrat haver passat ja alguns anys des que corrien com a xiquets pel local del carrer Manuel Lattur, encara hui, però ja en la Banda, conserven el mateix afecte i estima que els van transmetre pares i avis. “Anem a la Banda perquè estem a gust i ho passem bé. Si entres, has de tenir clar que s'ha d'anar a tocar amb ganes i il·lusió”, expliquen. Això ens porta a pensar que el futur de la Banda, amb estes noves generacions, i les que vindran, està més que garantit. Per tant, que continue la música, i que no pare.

5
anys

CAPÍTOL V

Fem Banda, fem amics, fem poble

UNA BANDA QUE CORRE MÓN

VIAJE A MANTES

Vidal Ruíz

Me dijeron que tenía que escribir sobre los dos viajes a Mantes. Al principio me negué porque no tengo mucha experiencia en esto de escribir, pero a la vez me hacía mucha ilusión poder contar mis recuerdos.

Para empezar recuerdo mucho más el primero que fue en el año 1984.

Como decía, recuerdo a Juan Conejero ir a pedir permiso por mí a la empresa en la cual apenas hacía una semana que trabajaba.

Centrándonos en el viaje, que duró más de 24 horas en autobús, con el buen ambiente y las típicas bromas.

Una vez allí nos alojaron de tres maneras diferentes: en casas particulares, un albergue y una fábrica de pilas. Los que fuimos a la fabrica recuerdo que dormíamos poco... muchas bromas (llenar la barba de Saoro "Campaneta" de pasta de dientes cuando estaba durmiendo, con

el consiguiente cabreo al despertar, por ejemplo).

Los que fueron a dormir al albergue cuentan la manera de roncar de Juan Conejero "por el volumen", también las bromas de Juan cuando se puso el casco de bombero en el camión que fue a recoger a un grupo de músicos.

Otra de las anécdotas más comentadas fue cuando una mañana Jose María "Polsim" al levantarse se comió una lombriz.

También decir que tuvimos muy mal tiempo, todos los días lloviendo.

Uno de los actos de hermandad entre Mantes y Dénia fue tocar en un parque con una falla que habían hecho allí, y en uno de los pasacalles recuerdo a la gente asomándose a la ventana y cerrarla seguidamente extrañados. Calles casi vacías de gente, pero en general fue un viaje muy bueno. Lo recuerdo con un cariño especial; fue mi primer viaje lejos con la Banda.

ÀUSTRIA, UN GRAN VIATGE

Noelia Savall

A setembre de 1995 es va dur a terme el viatge a Àustria. La idea era fer dos concerts, passar uns dies en grup i visitar algunes ciutats i llocs interessants. Els concerts es farien al parc del Palau imperial de Innsbruck, a Bregenz davant del llac Constanza.

Pep ens va preparar una carta amb les coses que anàvem a necessitar, quin seria el recorregut, on estaríem allotjats, etc... Com a músic jove, es podeu fer una idea de la il·lusió i ganes d'anar.

Aquell dia ja estava tot preparat, els pares venien a acomiadar-nos i ja en l'autobús va començar el camí, vam cantar, xarrar, dormir, riure, etc.. Imagineu el que es pot fer en un autobús durant vint-i-quatre hores. Vam desdejunar a Ginebra, dinar a Berna i berenar a Liechtenstein.

Els més joves ens allotjàvem a una abadia de grans habitacions a Fiecht i els mes majors en un hotel a Schwaz.

Aquells dies visitàrem Innsbruck, l'impressionant trampolí de salts d'esquí olímpic, la teulada d'or, el palau imperial i els seus jardins, on férem un concert.

Vam anar al singular poble de Seefeld i Salzburg on vam visitar el palau de Mirabel, passejàrem pels carrers i estiguérem a la basílica de San Pedro. El poble de St. Wolfgang, amb aquelles muntanyes verdes, el llac Constanza a Bregenz, Lindau, etc.

Finalment, degut a la pluja, només férem un concert a un parc ple de plantes i flors, silenci mesclat amb la nostra música, la gent passejant, llegint i escoltant-nos. Va ser màgic. La segona actuació va ser un passacarrer molt fester per un parc de Bregenz.

Personalment puc recordar-lo com un gran viatge; els joves i els majors vam gaudir com a músics i com a turistes però sobretot com a persones. Han passat molts anys, cadascú té una vida diferent, alguns encara participem a l'escola o la Banda, altres ja no estan i altres estan d'una altra manera però així i tot sempre serà en el record "el viatge a Àustria". Només vulguera aprofitar aquest article per agrair a la Banda haver-lo fet possible, als pares per haver confiat en nosaltres i haver col·laborat i a tots aquells que participaren per les anècdotes i experiències inoblidables.

GRÀCIES!!!

ELS VIATGES A CHOLET; 1996-2003-2006

Francesc Tur

Any 1996, un altre viatge de la Banda, aquesta vegada a Cholet amb motiu de les activitats de l'agermanament. Cholet és una població francesa a 1.253 km de Dénia per carretera, situada al nord-oest de França. Sociològicament es d'aquestes ciutats tradicionals, religioses i de fet va ser un dels últims reductes monàrquics en temps de la Revolució Francesa. Pel que fa a la distància; molts quilòmetres per a un viatge amb autobús? Us puc assegurar que després del viatge a Àustria, també en autobús, estàvem perfectament entrenats per a aquest trajecte i més. Però el que anava a diferenciar aquest viatge respecte a l'anterior a Àustria, a Banda dels quilòmetres, és que tenia una cosa nova i és que el grup de persones que formem la Banda s'anava a trencar. Escrit així sembla el preludi d'una tragèdia grega, però no. En aquest sentit s'anava a trencar, es trencava en el sentit que no anàvem a estar tot el temps junts ja que l'allotjament seria en cases particulars; anàvem a compartir part del temps de la nostra estada amb les respectives famílies acollidores a les seues cases . Això era una novetat; imagineu la situació, passar uns dies amb una família que no et coneix ni probablement t'entenga. Vulgues o no la situació tenia la seua incertesa. Quedava en part alleujada perquè en la majoria dels casos es quedaven dos músics per casa, en el meu cas amb la meua dona. La veritat és que al principi fa una mica de cosa i penses com de bé que estaríem tots junts en un hotel. Però justament això, la convivència amb una família estrangera, va ser l'experiència més positiva del viatge. En el meu cas, la família que ens va acollir, composta per un matrimoni de certa edat i dos fills de poc més de vint anys, ens van donar un tracte fantàstic, cada dia ens preparava un menú típic de la zona acompanyat amb bons vins. La relació va ser estupenda i ens vam poder entendre gairebé a la perfecció

Igual que diuen "si un no vol, dos no es barallen" també es pot dir: que si dos

volen, dos s'entenen encara que no parlen la mateixa llengua.

Quant al que comentava, la resta de la Banda per la seva experiència amb les seues respectives famílies acollidores anaven totes en el mateix sentit, bona acollida, bon tracte i bon menjar. També comentar que fèiem activitats en grup, a part de la nostra activitat musical, teníem excursions organitzades com la visita a unes bodegues, al conservatori, edificis històrics. Impressionant l'edifici del conservatori. Comentar també que vam ser ben rebuts per les més altes autoritats de Cholet, amb l'alcalde com a màxima figura.

D'aquest viatge, el que vaig aprendre és que si algú t'obre casa sense conèixer-te, no temes, seràs ben acollit.

L'any 2003 la Banda juvenil va anar a Cholet per primera vegada, però en aquest viatge no vaig participar jo.

2006 DE TORNADA A CHOLET

Un altre viatge a Cholet, però aquesta vegada els més joves, la Banda juvenil. Com calia reforçar la Banda amb músics més veterans en alguns instruments em van demanar col·laboració i per descomptat vaig acceptar amb molt de gust. Aquest cop ja no tenia la incertesa de conviure amb una família estrangera per l'experiència anterior, però per als músics més joves sí que era tota una novetat i en alguns se'ls veia una certa inquietud, fins i tot un poc d'ansietat. A més, a part de no estar amb els pares també era per a molts la seua primera eixida a un país estranger.

Sempre té la seua petita intriga, tornar a un lloc deu anys després. Estarà la ciutat igual? Tornaré a veure la família amb la qual vaig conviure? Estaran les mateixes autoritats? Doncs sí, Cholet no havia canviat, el mateix alcalde, la ciutat tal com la recordava... i vaig aprofitar per a fer una visita a la família de la primera vegada. Va ser un moment

d'emoció i, per sort, encara em varen reconèixer. Així que la ciutat estava igual; l'única dependència, que les persones que vaig conèixer tenien deu anys més.

Com sol passar en els viatges del grup, el grup s'uneix més. I sobretot els més joves, que fora de l'ombra protectora de la família busquen el seu propi refugi entre ells i es converteix en una experiència que difícilment oblidaran. També els més veterans teníem ocasió de passar més temps junts fora de l'àmbit estrictament musical i t'adones d'aspectes positius de la persona que fins ara desconeixies, tot i portar anys compartint assajos.

Però el més interessant del viatge és el bé que s'ho van passar els més joves, només per ells val la pena organitzar viatges. Ja sabem que els pares pateixen quan tenen els seus fills fora, és normal, però tenen que veure l'aspecte positiu en quant al procés de maduració dels seus fills, de confiança i seguretat que adquireixen. En altres paraules, tenen l'oportunitat de conèixer món i amb la Banda els pares poden estar tranquils que sempre hi ha persones responsables perquè tot isca bé.

MEMÒRIES COREANES

Josep Marí

16 d'Octubre de l'any 2006. Obro lleugerament un ull, la son em pot encara. Els meus companys de vol encara dormen, tant els tres que tinc al costat com els de les files centrals de l'avió i els de les més llunyanes. Cert és que algú també està despert i juga amb la pantalla dels ordinadors que té a cada seient l'aeroplà. Allà veig a Miquelet jugant a cartes amb Eduard; Paco també està despert. Frank i la seua dona dormen. Algunes xicones recolzen el cap al muscle de la seua parella. Tenim més de setze hores de vol intercontinental per davant: l'Agrupació Artística Musical de Dénia torna a casa des de Corea del Sud, senyores i senyors! I el fet és que viure una de les experiències més grans de la vida d'hom és una feina realment esgotadora.

Ara mateix, amb les memòries curtidres, l'únic sentiment que experimente quan recorde aquella setmana escassa en

territori asiàtic és de felicitat. Felicitat i germanor. I cert que així fou.

El dia 11 d'Octubre de 2006 aterràvem a l'aeroport de Seül, capital d'un país que oficialment encara està en guerra contra els veïns del nord, i ens dirigíem a la ciutat militar de Wonju, on anàvem a ser l'única Banda civil participant en un festival de bandes militars o "Tattoo". Però res més lluny del caire bèlic aparent, aquells dies viscuts a 10.000 km de casa foren per molts una experiència de descobriment i de coneixement. En primer lloc, perquè aterràvem a una cultura molt allunyada de la nostra i en un país on gairebé ningú parlava anglés i la comunicació es feia difícil. En segon lloc, perquè les úniques desfilades on estem acostumats a participar són en les de festes de Moros i Cristians, on les armes són postisses i els exèrcits figurats i medievals. Malgrat tot, va caldre anar tan lluny per conèixer-

nos en allò més íntim; per molts a títol individual i per a altres, a més, a títol col·lectiu.

El viatge d'anada realment fou esgotador. Partírem tots el dia 10 des de les portes de l'acadèmia, i bé via Madrid o València, en autobús, agafàrem el primer avió que ens dugué a París. Des d'allà, escala i vol directe de setze hores fins Seül. Tot seguit, autobús de dues hores i mitja fins Wonju. Arribada a Wonju, "ocupació" (en el sentit més literal del terme) de dos "particulars" hotels de la ciutat i, després de 24 hores de viatge, a canviar-se i a assajar, que per això havíem fet el viatge, per fer música i no per dormir. Comprendreu la cansera...

I tanta música que férem! Recorde especialment a l'excel·lent guitarrista denier Miquel Pérez, als components del quintet Strombor: Domingo Torrella, Gaspar Sanchís, Juan Carlos Ceba, José Ibáñez i Loren Llovet, els quals fèren la gira amb nosaltres interpretant magistralment el *Preludio y Danza del Alba*, obra per a quintet de metall i Banda del gran compositor valencià Luis Serrano Alarcón, amb qui també tinguérem el privilegi de compartir aventures. Em ve vivament al cap la cara del coreans cada vegada que interpretàvem *Palindròmia Flamenca*, amb Carme Miralles ballant al més pur estil flamenc posant la nota de color i fantasia a les que emanaven de la Banda i del saxo soprano del nostre director Frank De Vuyst. També i com no, recorde que l'ambaixador espanyol al país asiàtic ens va convidar a una recepció a l'ambaixada el dia 12 d'Octubre, amb motiu del Dia de la Festa Nacional. Tot un gran honor!! Per primera vegada en molts dies tornàvem a veure un plat de pernil, formatge, vi i altres delicadeses molt estimades quan s'està lluny de la llar. I ben bé que recorde que la Banda de Dénia va conquerir l'ambaixada! Per a un músic bé és sabut i fins i tot sobreentès que l'instrument ha

de ser la prolongació d'ell mateix. Allò que ell sent ha de ser transmès en cada nota interpretada. Així, entendreu que l'alegria i el bon ambient que es respirava entre nosaltres es convertí en música i aquesta arribà fins al punt de fer ballar a l'ambaixador *Paquito el Chocolatero*. Som així, sentim així i així fem sentir.

Moltes aventures, sí. Però de ben segur que si pregunteu algun músic de la Banda per una paraula que resumisca el sentiment a terres sudcoreanes la majoria dirà: "Heaven". El perquè és bastant més terrenal d'allò que el nom suggereix: imagineu a setanta músics, junts, de vacances, després de sopar, vora les deu de la nit. Què fa un músic en eixes circumstàncies? Sols hi ha una resposta possible: anar al bar. Ara bé, sumeu als supòsits anteriors que el músic està en un país on tots els noms estan en escriptura coreana, que no s'entén ni pipa, i que ningú parla cap llengua amb la que comunicar-te. Què fer? Doncs allò que nosaltres vàrem fer, entrar a l'únic bar amb un nom comprensible: el "Heaven". Aquest establiment era un lloc tranquil, amb taules separades per paravents rodejades per confortables bancs encoixinats, on les gents del lloc prenien café i conversaven amablement. I com que és sabuda la dita "donde fueres, haz lo que vieres", allà que entràrem vint-i-tants músics deniers a prendre un refrigeri. La casualitat volgué que qui els escriu compartira taula amb Francesc Poquet i Miquel Pérez Perelló, guitarrista que ens acompanyà en la gira. En això que xarrant, xarrant, Francesc comença a cantar una cançó popular valenciana i els altres ens unim a cor. Miquel que se'n va a per la guitarra. Les palmes i les veus acompanyen. La cosa s'embruta. Els músics que toquem en alguna de les xarangues i d'altres van a l'hotel a per trompetes, saxos, clarinets, trombons, tubes i percussió i quan menys ens volíem adonar: havíem conquerit el

Heaven també!! Els paravents trencaren la seua harmonia, les taules acabaren juntes, els cambres al final compregueren què era un cubata i ens el servien sense demanar-lo. Hagueren de cridar reforços! Músics de l'exèrcit dels Estats Units venien a veure'ns i ens insistien per a què tocàrem les nits que pel cansament de la intensa activitat de concerts i assajos no havíem agafat els instruments. Fins les quatre i cinc del matí en el lloc que havíem convertit en l'ambaixada deniera a Corea! Alguns músics fins i tot ajudaven a netejar el pis i les cambres responien fent bosses de fem industrials plenes de mongetes. No ens enteníem amb les paraules, però de vegades no en calen. Aquesta fou la

màgia del "Heaven"! No foren més de quatre nits les que passàrem allí, però es creà un vincle d'unió entre nosaltres i una germanor tan grans que durà molts, molts anys. Germanor que s'apercebia als assajos, als concerts i fins i tot quan et trobaves a companys pel carrer ja a la terreta. Potser a la fi, el nom del local sí fou premonitori.

A Corea també vam tindre temps de visitar el gran Palau de Chandeokgung, sorprenent pel seu tamany i la riquesa de la seua arquitectura típicament asiàtica, passar un dia aprenent els seus costums i descobrir la forma i l'estil de vida d'una societat molt distinta a la nostra, assaborir

la seua gastronomia i enlluernar-nos en les nits de Seül, on els neons multicolors que il·luminen cada indret de cada carrer ens recordaven que no tot és com nosaltres coneixem, i que les idiosincràsies d'altres gents de l'altra punta del món poden obrir-nos els ulls per comprendre la nostra realitat quotidiana. Però sobretot, hem d'estar molt i molt agraïts a Corea del Sud i a tots aquells qui van fer possible aquest viatge per l'estel de màgia, camaraderia i fraternitat que van deixar en cadascun dels components de l'Agrupació Artística Musical de Dénia. Aquesta lliçó no l'hem d'oblidar, ni ara que celebrem els nostres seixanta-cinc anys d'història ni en tots els que han de vindre.

PORTUGAL, QUIN GRAN VIATGE!

Andreu Ivars Guntiñas

El viatge de Portugal per a mi serà un dels millors viatges que he fet i faré, ja que vaig fer uns grans amics que de segur els tindrè per a sempre, i va ser un viatge espectacular, perquè per a mi formar part d'aquesta Banda és un plaer i un honor.

No va importar les hores que vam passar a la carretera per a arribar al destí, pagava la pena sols per descobrir un món nou que em va fer sentir com una part més de la gran família de la música.

Cada dia anàvem a dinar i sopar tots els joves junts, com nosaltres ens cridem la pinya, nits inoblidables en l'habitació de l'hotel, i fins i tot ens vam botar alguna excursió per a anar al centre comercial, inclús formàrem un equip de futbol, el Fem Team. A més a més ens vam comprar tots unes ulleres iguals perquè ens reconegueren com el que érem, un equip d'amics units per la música. Gràcies

a aquest viatge vaig entrar a una Família a la qual estic molt content de pertànyer.

El millor del viatge eren les nits, encara que solia adormir-me el primer; per a mi van ser nits fantàstiques.

Vam visitar molts llocs, entre ells Lisboa, on vam fer una ruta turística magnífica. A més a més als matins anàvem al port de Setubal, on hi havia un autobús groc que era un bar i on en uns pufs ens assèiem a prendre'ns alguna cosa.

Va ser genial tocar a un país que no és el teu, sentir la música que brollava dels nostres instruments i ho feia al ritme que marcava la batuta de Frank.

Estic realment encantat d'haver realitzat aquest viatge que em va obrir noves amistats, de les quals em sent molt orgullós.

I VOLEM MÉS

ROBERT W. SMITH: LA SONORIDAD DE LA LETRA

Manolo Olivencia

En este año del 65 aniversario de nuestra querida Agrupació Artística Musical, me gustaría tener un recuerdo para una etapa de nuestro recorrido como Banda que, aunque corto, ha producido en mí un gran efecto de admiración.

Fué la visita de nuestro amigo y gran maestro Robert W. Smith en abril del 2005. Considerado como un especialista en la musicalización de textos clásicos de la literatura, su música, de fuerte carácter descriptivo y gran sonoridad, me impactó gratamente.

En ese momento teníamos en atril obras como *La Ilíada* y *La Odisea*, cuya temática, por todos conocida, fue plasmada por Robert Smith con gran maestría. En concierto el público podía cerrar los ojos e imaginarse la Batalla de Troya. Daba la impresión de que, durante el transcurso de la interpretación de la obra, estabas envuelto por la acción. Podías escuchar el sonido de las espadas en los choques de

barras metálicas, el lanzamiento de flechas desde la parte trasera de una boquilla de trompeta y el arco de un instrumento de cuerda; fuego mediante la fricción de plásticos, hojas de papel que empiezan a sonar de un extremo de la Banda hacia el extremo contrario; ruido de ruedas metálicas que transportan algo muy pesado: el Caballo de Troya, a través de la presión y giro de platos perpendiculares; las olas del mar llegando a la orilla de la playa a través del roce de unas pequeñas bolas metálicas en el interior de una caja de cartón; el viento, producido al girar a gran velocidad tubos de plástico... y, por supuesto, gritos. En fin, un montón de efectos.

Las obras de Robert Smith adquirieron una ambientación descriptiva espectacular. La que más me gustó fue *La Divina Comedia* de Dante, para Banda sinfónica.

Esta obra está dividida en: INFIERNO, que comienza con un solo de oboe que

simboliza la soledad y desesperación que hay en él. Seguidamente aparece una música con un carácter fuerte y poderoso, a tope de metal, con tonalidades menores, para dar un carácter pesimista y tenebroso. Aparecen: ruido de cadenas junto a pasos, latigazos y gemidos de dolor que simbolizan las almas en pena que hay en el infierno. Recuerdo que lo pasamos bomba haciendo todos estos efectos en los ensayos.

La segunda parte es el PURGATORIO. Continúa con tonalidades menores, pero esta vez finaliza de forma diferente ya que al purgatorio van las almas a las que se les da una segunda oportunidad y mantienen la esperanza de poder llegar al paraíso.

La tercera parte es la ASCENSIÓN. En esta pieza hay un cambio a las tonalidades mayores. Es mucho más movida que las anteriores. Hay fragmentos cantados, suaves, de carácter más sereno. ¡¡Todo indica que se acerca algo bueno!!

Por último, la cuarta parte es el PARAÍSO. Ésta empieza con una suave melodía de las trompas que representa la llegada al Paraíso. Tiene un carácter grandioso y señorial, que da lugar aun gran final de la obra.

En la segunda visita de Robert W. Smith a Dénia, finaliza y estrena su obra *Don Quixote*, sinfonía dividida en cuatro partes. Recuerdo perfectamente el ensayo en que Smith fue presentado a la Banda de Dénia. Después de los saludos comenzamos a trabajar. Había que ultimar *La Ilíada*, *La Odisea* y *La Divina Comedia*...

No dominaba el castellano, por lo que fue necesaria la colaboración de un traductor. Menos mal que algunos músicos allí presentes hablaban también el inglés y entre ellos nuestro director, Frank. Ellos se encargaban de traducir la información de Smith al grupo.

Creo que se llegó a una buena conexión entre: Banda, Smith y traductores. Fruto de ello fue el espectacular concierto en el Centro Social de Dénia dirigido por el compositor.

Llamaba la atención su forma de dirigir, con movimientos amplios y muy exactos. Tenía las ideas muy claras sobre lo que quería conseguir de la Banda y lo inculcaba de forma relajada, pero efectiva.

En el trato personal es muy cercano. En una curiosa conversación con él me dijo que era trompetista y conocía personalmente a Arturo Sandoval. Sí, ese trompeta cubano afincado en Miami que, a veces nos deleita en sus conciertos en el Palau de la Música de Valencia.

En uno de los ensayos subió a la tarima, visiblemente afectado, y nos comentó que el Papa Juan Pablo II había fallecido y que, por favor, en recuerdo a él, comenzaríamos el ensayo con un "Coral" de *La Divina Comedia*. Muy bonito, por cierto.

Con sus gestos se esforzaba por transmitir toda la religiosidad, pasión y suavidad posible. Incluso, podría afirmar, que en el transcurso de la ejecución soltó alguna lágrima. Esto me impactó.

En contraposición a lo contado anteriormente, un día, al final del ensayo, se unió a nuestro grupo y fuimos a vivir la noche dianense. Fue una velada especial, donde hubo mucha conversación sobre música, su vida, la Banda... Fue gratificante. Cabe destacar que dos años después de su visita, en el 2007, Smith cumplió con su promesa de dedicar una pieza a nuestra Banda. En efecto, en el concierto de la Santísima Sang de ese año se estrenó la obra *Don Quixot*, que el propio compositor compuso y dedicó no solo a la agrupación sino también a nuestro director, Frank De Vuyst. El propio Smith vino para dirigir ese concierto del que tenemos un bonito recuerdo.

Para concluir, solamente tengo palabras de elogio y agradecimiento a esta gran figura de fama mundial que tuvimos la suerte de disfrutar en Dénia.

VALORAR I RESPECTAR LA MÚSICA

Miquel Pérez Perelló

La meua relació amb la l'Agrupació Artística Musical de Dènia es remunta cap arrere en el temps, en el moment que vaig ser professor de guitarra, abans d'instal·lar-me a València. I la sensació perquè és la realitat, és que és una societat on el músic és valorat i respectat. És distinta la mentalitat en altres societats on he treballat; ací sempre m'han tractat així, amb calidesa, respecte i valoració.

Són molts els noms de gent amb qui he tingut el plaer d'intercanviar amistat i experiències i perdoneu que no us pose a tots però no puc deixar d'anomenar Josep Sendra o Javi Piera o Alícia García, gran professional amb qui he tingut la sort de compartir escenari moltes vegades i en un projecte sobre el *Llibre de Dènia* de Vicent Andrés Estellés, i Pilar i Pablo Marín amb qui també solc tocar. Perdoneu-me tots els que no anomene ací.

En l'aspecte musical, vàrem tenir la primera col·laboració en el Concert de la Santíssima

Sang de l'estiu del 2006, sota la direcció de Frank De Vuyst amb qui és un luxe treballar per la seua gran professionalitat i perquè he vist poques persones viure la música amb tanta intesitat com la viu ell. Va ser una oportunitat única per a mi de tocar al meu poble davant de molta gent i tinc un record molt bo d'aquell concert. Hi vàrem interpretar les obres: *Egmont* de Bert Appermont i *Polindromía Flamenca* en què intervenien a més com a solistes Jordi Poquet tocant la caixa flamenca, Marta Romero amb el saxo i Carme Miralles com a ballarina amb la coreografia de M. Àngels Signes. Recorde que en l'obra d'Appermont hi havia una cadència on la guitarra havia de donar un toc espanyol i Frank em donà total llibertat per a fer el que volguera. Jo vaig utilitzar els coneixements de flamenc que tenia i quedà molt be. L'Agrupació sonava magnífica i lluía dalt de l'escenari en el carrer de la Via. En eixe moment estrenava una guitarra del luthier Jose Luís Romanillos, amb la qual ara toque

sempre i n'estic molt content. Em pense que tinguérem bastant èxit perquè la gent mesos després quan em veia pel carrer, em felicitava.

La segona col·laboració va ser en el Concert de Primavera del 2007 a l'Auditori del Centre Social, Frank em va proposar tocar un concert del guitarrista argentí Cacho Tirado, perquè Pablo Dell'Oca havia fet un arranjament del concert per a Banda i volien estrenar-lo. La música era molt bonica, va ser tot un plaer tocar aquest concert perquè a més a més era molt guitarrístic. Per cert, recentment algun guitarrista s'ha interessat per ell per a tocar-lo amb la Banda del seu poble. Novament l'Agrupació Artística Musical donà un gran nivell musical per a poder fer sonar la meua guitarra.

Ja sols em queda anomenar el famós viatge a Corea d'on hi ha tantes anècdotes a relatar, però voldria contar-ne dues.

La primera té a vore amb una de les actuacions en què havia de tocar la *Polindromia Flamenca* que he anomenat abans en un programa que incloïa més obres. Estàvem tots a l'escenari i de sobte hi hagué un espai buit, una descoordinació en què els organitzadors de l'acte no sabien què tocava i llavors em vaig ficar a tocar i els músics de l'Agrupació es reien i va ser un moment especial, me'n recorde dels germans Pablo i Pilar Marín amb qui tanta amistat tinc, també solem tocar junts.

La segona és molt interessant i per a mi és genial, ja que en la primera nit d'estar a Corea tots junts en un bar vàrem començar a tocar la guitarra i el caixó flamenc i es va armar una festa grandíssima quan tots els músics anaren a pels l'instruments i començaren a tocar estàndards i a improvisar. En aixó entraren al bar els americans i empenyats pels deniers, anaren a pels instruments. Però no hi

havia color: els músics de l'agrupació (i no està bé comparar) tocaven i improvisaven mentre ballaven i botaven i els americans es cansaren de seguida i al segon dia ja no aparegueren. La xaranga anava pels carrers de Corea i els amos dels locals els cridaven per què entraren perquè era un espectacle.

Aquesta ha estat la meua petita aportació a les grans activitats musicals que desenvolupa l'Agrupació Artística Musical de Dènia, que és immensa i de gran qualitat, a més de fer una tasca de divulgació cultural i un servici a la ciutadania de primera. Si poguérem contemplar des d'algun punt com són d'essencials les societats musicals per a la societat d'un poble, possiblement encara les valoraríem més i ens donaríem per satisfets de tots els diners invertits, perquè són invertits en persones, en formació en il·lusió i en tantes coses importants per a la vida en societat. Moltes gràcies per comptar amb mi.

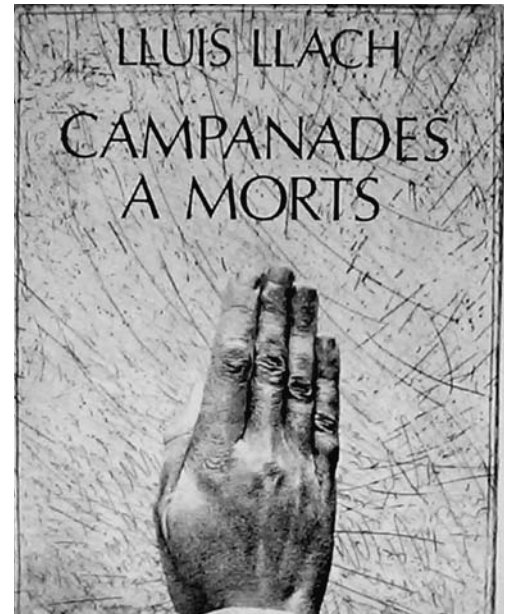

LLUÍS LLACH

Ferran Ferrando

Maria Luisa Giner li va regalar a mon pare un disc pel Nadal de 1977. L'home estava realment satisfet; jo, un xiquet d'apenes 7 anys no entenia com aquell disc de portada tan mal feta, en blanc i negre amb una mà plena d'arrugues en un fons farcit de ratlles li podia agradar. Quan el col·locà al tocadiscs i començaren a sonar eixes campanades fúnebres a mi se m'engolí més encara el cor. Feia un parell d'anys mon pare ens va regalar pels nadals, a mi i a la meua germana, el disc dels pallassos de la tele i junts escoltàvem contents *Había una vez un circo*, "*Mi barba tiene tres pelos*", etc. Jo que em pensava que compartia gustos amb mon pare resulta que no era del tot així, a ell li agradaven altres coses, en blanc i negre, campanades sordes, marxes greus i lentes, la veu d'aquell home que semblava un borrego en zel. I aquella mà arrugada de la portada!, brrrr definitivament *Campanades a morts* era música lletja!!

Onze anys després em vaig apuntar a les *III Jornades d'Iniciació a la Direcció Instrumental a la Marina Alta*, organitzades

per la *Regidoria de Joventut* de l'Ajuntament de Dénia baix els auspicis de la *Federació de Societats Musicals del País Valencià* i de l'*Agrupació Artística Musical* de Dénia. Els mestres van ser **José Albero** i **Jesús Mula** i el coordinador del curs **Josep**

Sendra. Una de les activitats d'aquestes jornades va ser orquestrar per a Banda *Pere i el Llop* de **Sergei Prokófiev**. Poc temps després i influït per l'esperit d'aquestes jornades vaig encetar un projecte a llarg termini: arranjar per a Banda una peça que m'agradava moltíssim, li tenia fins i tot passió: *Campanades a morts* de Lluís Llach.

Detall de l'orquestració inacabada

El treball era titànic; vaig passar a cinta l'àudio del vinil i, tot d'oïda, vaig treure les partitures de la peça; vint minuts de música per a orquestra completa, piano, cor i veu solista. La feina va durar un any aproximadament; jo era bastant irregular en el ritme de treball, hi havien dies sencers de dedicació malaltissa i després passaven setmanes sense reengarxar aquesta tasca. Poc a poc i per circumstàncies que no vénen ara al cas vaig anar abandonant el projecte. Estàvem a principis dels anys noranta, però la meua admiració per la música i el text d'aquesta peça no deixaren d'augmentar, sobretot la següent estrofa:

*La misèria esdevingué poeta
i escrigué en els camps
en forma de trinxeres,
i els homes anaren cap a elles.
Cadascú fou un mot del victoriós poema.*

Encara m'exaspere de llegir-ho...

Si la primera cita amb Llach va ser el 1977 i la segona el 1990, la tercera va arribar

Ferran Ferrando, Pere Abellán, Adrià Tomás
i al fons Cisco Bertomeu
el 11-02-2006 al concert

setze anys després, l'11 i 10 de febrer de 2006 i 2007 respectivament, dues cites molt més personals amb el músic català i la seua peça *Campanades a morts*, finalment arranjades per **Frank De Vuyst** per a la Banda de música de l'AAM de Dénia. Quan em comunicaren el projecte quasi em vaig caure de tos.

Llegint tot el text previ es pot entendre el que significava i significa per mi el fet de poder tocar esta obra amb una Banda de música i el mateix creador i intèrpret de la peça, la qual va ser concebuda i engendrada com a record de la massacre del barri de Zaramaga de Vitòria del dia 3 de març de 1976. **Francisco Franco** feia mesos que s'havia mort, però l'ombra del dimoni és llarga. Lluís Llach alçà la seua mà immediatament davant aquests fets. El govern espanyol trigà 28 anys en intentar un esclarament dels fets de Vitòria.

Passa el temps i per a mi, malauradament, continuem formant part d'aquell victoriós poema: LA MISÈRIA.

ELS CERTÀMENS

Vicent Grimalt Boronat

Sempre he considerat que la competició en la música, entre altres coses, és una cosa que crea problemes, sobretot, en les bandes o grups amateurs, com és el meu cas.

Però, en tot el temps que he estat vinculat a l'Agrupació Artística Musical de Dénia he estat en tres. Perquè, en definitiva, a vegades hi ha que demostrar del que s'és capaç.

El primer certamen en que vaig participar va ser a l'any 1972. I va ser una experiència molt bonica. Va ser al certamen provincial, competint amb les bandes d'Alcoi i Benissa. Cal mencionar que l'any 70 ja s'havia participat en el Festival Provincial de Bandes -la Banda competint amb la Unió Musical de Muro i la de Gayanes- però, jo encara no era músic.

A novembre del 1972 feia ben poc que jo havia debutat com a músic i recorde el gran sacrifici que vàrem haver de fer tots els músics per poder fer una actuació digna. L'obra obligada era *La Revoltosa* i, com a lliure, Don Santiago, que era el director, va escollir *Un día en Viena*.

El certamen es va realitzar en el Teatre d'Alacant. Per a un xiquet com jo, tocar en un teatre era una cosa increïble.

Va guanyar la Banda de Muro i nosaltres vam quedar segons. Cal dir que ens van robar a mà armada. Molts anys després, em vaig enterar que va haver molt d'embolic entre la directiva, encapçalada per D. Manuel Lattur com a president, i el jurat. Segons em van contar, el premi estava amanyat. Això va portar a que alguns músics deixaren la Banda. Un motiu més per no estar d'acord amb eixe tipus de concurs.

La segona participació va ser, també en el certamen provincial, en el Palau d'Altea,

un lloc excepcional, l'any 2002. Allí vam participar, junt a la Banda d'Almoradí, i baix la direcció de Javier Piera vam interpretar *Rio Abajo* d'obra obligada i *The First and the Last* d'obra lliure.

Vam tornar a quedar segons i va significar una important despesa econòmica, que també va produir mals rotllos entre músics.

Participar en un certamen, tot i això, té de bo el gran nivell que t'obliga a tindre. Durant molt de temps, després de participar en aquest primer certamen a Altea, la Banda adquireix un nivell molt gran, molt bo. Però això és gràcies a un gran sacrifici per part de tots, del director, de la directiva pels recursos que ha de posar a l'abast de la Banda, reforços, instrumental, etc. Però sobre tot, als músics també els suposa un sacrifici gran. Nosaltres som els que més sofrem la gran quantitat d'assajos, d'hores d'estudiar, de tensions entre tots i això fa plantejar-me una pregunta: val la pena? Ara bé, i si guanyes?

En l'any 2005, el director Frank De Vuyst ens planteja provar de tornar a participar en el certamen provincial que anava a celebrar-se, una vegada més, al Palau d'Altea. La veritat és que sols per tocar en eixe meravellós auditori, ja val la pena replantejar-s'ho i tornar a participar. I així va ser.

La data va ser el 3 de desembre i competíem en primera categoria. L'obra obligada era *Alonso Quijano* i la lliure *The Gost Train*. Ufff, molta feina per davant, obres complicades, res de clàssic.

La primera feina, sentar-nos a planificar. Assajos, reforços, instrumental que ens feia falta, pressupost, etc.

Gran contradicció personal: un músic que

mai ha estat a favor d'anar als certàmens, i ara, com a president i músic, em toca fer bona cara i, a treballar per fer-ho el millor possible, entre d'altres coses perquè els músics han votat anar, i perquè portem el nom de Dénia, i hem de quedar el millor possible.

Assajos generals, parcials, per cordes, amb una cantant que ens ensenya com tenim que vocalitzar, uns compassos en els quals no toque. I no toquem perquè cantem! Poc a poc va agafant forma, o millor dit, va sonant millor.

Tindre a una arpista al teu costat, fent sonar eixe munt de cordes; una pianista que ho fa de cine, i tantes i tantes coses que et fan anar agafant il·lusió per fer un bon concert. Al mateix temps, els nervis van aflorant, les tensions en augment, el cansament d'hores i hores de son, per acabar molt tard, els músics joves, que van als instituts, adormint-se, però,

després de cada sessió, sonant millor, la qual cosa també fa que allò negatiu quede per darrere.

I així, arriba el dia, el gran dia d'anar a Altea.

Dissabte 3 de desembre, autobusos de músics i altres d'aficionats, familiars i amics.

Al arribar, primer una curta desfilada de les quatre bandes (una Banda de Portugal, el centre cultural Paternense, l'Armònica de Sant Antoni de Requena i la Banda de Dénia). Primers nervis, ja que, segons Frank, el certamen comença a guanyar-se en la desfilada.

I arribes al palau i comença el certamen. Nosaltres som els segons. La majoria no volem escoltar a la primera Banda, la primera obra, que és l'obligada. Després, ens toca passar el control. Som un total de 85 músics, entre plantilla i reforços.

Arriba el moment decisiu. A l'escenari. Eixida ben organitzada, segon punt important, segons el director. Tots sentats i la majoria tremolant com un flam. Entra el director, alça els braços, au, ja no hi ha possibilitat ni de parar perquè hem fallat, ni de tremolar. A tocar, amb molta concentració i atenció.

Acabem l'obra obligada, i ens ha eixit bé, quasi perfecta.

Comencem l'obra lliure, la d'Eric Whitacre. Eixa si, molt bé, pot marcar la diferència.

Acabem i el públic, sobre tot els nostres i els neutrals, aplaudeixen amb molta intensitat.

I ara toca esperar, no sé si és pitjor l'espera d'abans de tocar o la de després, la de què acabe la tercera Banda i el jurat comence la seva deliberació. Però, com tot arriba, doncs, allà anem.

Criden que pugem a l'escenari els quatre directors i els quatre presidents. Lectura de l'acta, punts d'una Banda, de la segon, tercera i... de la nostra. De veres que no vaig entendre el que havien dit, va ser Frank el que em va mirar, amb un somriure i em va dir "*hemos ganado*". Crec que no havia sentit mai una emoció com aquella. Arreplegar un trofeu està molt bé, millor dit, dos: un per ser els primers i l'altre el de la menció d'honor, però realment el millor és saber que has superat als demés i amb ni més ni menys que aconseguint 556 punts, 22.5 més que la segona Banda. Però no per mi, sinó més bé per tots els meus companys, amics músics que havien treballat de valent per arribar ahí, a guanyar un certamen per primera vegada en la història de la nostra Banda. Crits, aplaudiments, llàgrimes, moltes llàgrimes, abraçades i jo què sé quantes coses més. Recorde que em van, fins i tot, mantejar. Tots agafant el trofeu, besant-lo, abraçant-nos uns als altres i

entre els amics i familiars que ens havien acompanyat.

I ahí va començar el més bo: la festa, eixe espai de temps on s'obliden tots els sofriments, mals rotllos, nervis, i tot el que ens havia estat passant durant tots els mesos de preparació.

Primer en l'autobús, tot el contrari al viatge d'anada. Sopar amb la Banda, que encara sort que hem guanyat, ja que sinó quin sopar haguérem tingut. Però així, tot una festa.

En el meu cas, com que estava cansat, sobretot per la tensió, ens anem a casa. I la meua millor sorpresa arribà en eixe moment. No recorde l'hora, però de sobte em desperte en escoltar música al carrer. No pot ser, no pot ser que estiguen tocant al carrer, baix de ma casa. Però sí, allí estaven. No estic somiant, obrim el balcó i allí estan la gran majoria

de músics, amb amics inclosos, tocant i cantant. Mare de Déu, a que algun veí crida a la policia i ens denunciem? Com no podia ser d'un a altra manera, em pose la roba, baixo al carrer i allà que ens anem, a fer passacarrer, a les tres o les quatre del matí. Carrer Colón, carrer Diana, passeig del Saladar, cap a la Banda. Fins i tot, en arribar al tram del carrer Pintor Llorenç, no se'ls ocorreix un a altra cosa que agafar a Bertomeu, amb els braços en creu, com si fos un Crist, alçar-lo a l'aire, per dalt dels caps, començar a tocar una marxa de processó, i desfilar, a eixe ritme, fins al nostre local, la nostra segona casa, el lloc on hem treballat de valent, porque arribara aquest moment, el de gaudir i cridar ben fort: **HEM GUANYAT EL CERTAMEN INTERNACIONAL DE MÚSICA VILA D'ALTEA!**

I així acaba un dels dies més feliços de la meua vida com a músic de l'Agrupació Artística Musical de Dénia, la meua Banda.

LA BANDA I JO

QUI NO TÉ UN AMIC MÚSIC?

Robert Frau

Molt poques persones del nostre entorn podran contestar amb un "jo" a aquesta pregunta i amb ella es resumeix gran part del que vaig a intentar contar-vos a continuació.

Tot començarà farà cosa d'uns quinze anys quan vaig iniciar les classes de solfeig a la Banda. Durant els primers anys, per les aules va passar molta gent que a la fi perdria la seua batalla personal contra el solfeig i acabaria deixant-s'ho. No obstant això, en aquell anar i vindre, amb les primeres notes també van aparèixer els primers companys. Hi havia un bon ambient en les aules, tant a l'entrada com a l'eixida de les classes els temes de conversació eren d'allò més variats: qui va tindre la genial idea d'inventar la clau de fa, les temudes lliçons de solfeig de Bertomeu i Alícia, què estarien assajant a baix els majors de la Banda Juvenil...

Escollir un instrument, i més per a la mentalitat d'un xiquet, era un pas

essencial que de certa forma li donava sentit a totes aquelles hores de solfeig i llenguatge musical, traduint-les en una acció útil. No es va fer d'esperar. Al poc temps tots vam fer la nostra elecció personal, alguns inclús canviant l'opció inicial, podent presumir amb els companys de l'escola d'estar aprenent a tocar un instrument musical.

Amb el pas del temps i la pràctica, quan el mestre ho creia oportú, se'ns donava l'oportunitat de formar part de la Banda Juvenil. Va ser en aquell moment quan realment es van començar a formar els diferents grups d'amics ja que, entre els assajos i els barrets de rigor posteriors al carrer, passàvem molt més temps junts i la confiança entre nosaltres anava en augment. També, un fet que va contribuir de manera notòria a millorar les relacions entre tots van ser els viatges a la localitat francesa de Xolet, amb la Banda Juvenil, on passàrem una setmana farcida d'activitats.

Després d'estar uns anys aprenent a tocar en conjunt i agafant pràctica amb la Juvenil, el pas següent era entrar en la Banda. Per sort, la majoria dels companys que formaven part del meu grup d'amics van passar a formar part d'ella també, perquè el vincle que ens unia va romandre en el temps, a més de donar-nos l'oportunitat de conèixer a més gent que integrava l'agrupació. Des d'aquell moment fins a hores d'ara, el nombre d'experiències viscudes amb la Banda ha estat infinit encara que jo destacaria una per damunt de les altres: l'inoblidable viatge a Corea l'octubre del 2006.

En el meu cas, el fet que va consolidar definitivament l'amistat amb els companys va ser la creació de la xaranga. A partir

d'aquell moment no sols compartíem classes, concerts o assajos amb la Banda o el conservatori, sinó que també vam tindre que començar a fer-ne pel nostre compte per tal de preparar-nos per a eixir a tocar al carrer. Com pràcticament en tot, els inicis no van ser gens fàcils a conseqüència de la nostra inexperiència i desconeixement d'aquest món. No obstant, amb el pas dels anys les coses van anar canviant i pròximament, qui anava a dir-ho, celebrarem la nostra primera dècada d'existència.

Allò va crear un grup d'amics, no sols de la Banda de Dénia, també amb músics d'altres pobles, on l'amistat amb ells no es limitava només a compartir l'afició per la música, sinó que anava més enllà i

tenia un significat molt més ampli. Es van convertir en els amics d'eixir els caps de setmana, de prendre un café qualsevol vesprada, d'anar de viatge, de compartir pis d'estudiants... i una llarga llista d'activitats que en cas d'anomenar-les totes omplirien el llibre sencer. D'aquesta forma el món de la música ha passat a representar una gran i important part de la meua vida, a l'igual que tots els amics i amigues que he trobat en ell.

Molta gent de la Banda, cadascú amb la seua història personal, s'haurà sentit identificada al llegir aquestes paraules ja que pel que sé i conec, li ha ocorregut i ocorre actualment a molts integrants. Tots ells poden respondre a la pregunta i dir que tenen un amic músic.

AMISTAD, EDUCACIÓN Y APOYO

Javier Pinto Bañuls

Cumplir 65 años de Banda es todo un logro, pero formar parte de ellos es todo un orgullo. Hoy en día puedo decir bien alto que me dedico profesionalmente a la música, vivo de la música, ya sea como director, compositor o musicólogo. No ha sido tarea fácil posicionarse como profesional y marcar la diferencia entre tanta variedad y competencia; profesores, familiares, amigos y la misma música han hecho que mi trabajo sea premiado y valorado, ayudándome a subir los escalones de esta gran pirámide, en la que me encuentro a mitad del camino por recorrer, pero una de las preguntas que me hago en la actualidad es: ¿por qué soy músico? o, ¿por qué decidí dedicarme a la música? Para ello tengo que mirar atrás y analizar el camino recorrido.

Mis inicios fueron en la Banda, si no me

equivoco, sobre el año 1995, cuando una tarde mis padres, Kika y Cristóbal, decidieron matricularme para que iniciara mis estudios de música, ya que presentaba aptitudes y facilidad para este arte, o eso dicen ellos. El clarinete llegó a mis manos al tiempo, herramienta que no solo me permitió aprender y disfrutar de la música, sino que además fue el instrumento encargado de ayudarme a encontrar nuevas amistades que perduran a día de hoy.

Superé las pruebas para entrar en el conservatorio y por fin pasé a formar parte de la plantilla de la Banda de Dénia. Recordaré ese primer ensayo durante toda mi vida, ya que fue el punto de inflexión que me haría convertirme en lo que soy hoy. En mi atril apareció una partitura titulada *Jessica* del maestro Pascual Vilaplana. Me llamaron la atención su orquestación, sus armonías y cómo su melodía se quedaba grabada en mi mente y luego todos los músicos de la Banda la silbábamos. Yo quería hacer eso, crear música que entrara por nuestros oídos y se grabara en nuestra mente; quién diría que años después estudiaría con el compositor de esta obra.

Poco a poco empecé a indagar en el mundo de la composición, a escuchar obras que me llamaban la atención, a imaginarme dirigiendo, etc. Mis primeros arreglos musicales aterrizarían en la *Xaranga Toca't un Ou*, donde probaría mis experimentos y empezaría a conocer el bello arte de la composición. Mientras tanto sorteaba como podía mi etapa de rebeldía en la juventud, donde la fiesta ejercía mucha más fuerza que el saber. Pero la creación musical afloraba constantemente hasta dar el gran paso de realizar mi primera composición. Diez años hace de aquella primera partitura, *ÉRIKA*, dedicada a mi hermana, la primera vez que escuchaba una obra propia y la

primera vez que me pondría delante de una Banda como director.

Poco a poco mi sueño iba haciéndose realidad pero tenía que profesionalizarme, entrar en un conservatorio superior y conseguir una titulación y conocimientos necesarios. Durante cuatro años estudiaría Musicología en Alicante y dirección de Banda con J. R. Pascual Vilaplana. Durante esa etapa conocería a grandes profesionales y personas con las que trabajaría más tarde. Además tuve la suerte de empezar mi carrera como director en la Banda de Poble Nou de Benitatxell. Viajaría a Italia, donde Carlo Pirola y Johan de Meij me darían los ingredientes principales para ser un buen compositor y que poco después se verían reflejados en mi pasodoble *VII de Gener*, obra dedicada a mi mujer Beatriz Castillo y finalista en el concurso de composición de Alcoy.

Al terminar mi carrera volví a Dénia, donde retomaría mis ensayos con la Banda con regularidad y empezaría a ejercer como profesor en la escuela Manuel Lattur, primero como director de la Banda infantil y luego como profesor de Lenguaje Musical. Sintiendo la necesidad de formarme como compositor empecé a trabajar con Ramón García i Soler, el cual me ha enseñado casi todo lo que sé. Con su ayuda pude acabar mi primera obra sinfónica para Banda, *Druids*, seleccionada como obra obligada en el certamen de Bandas de la Comunidad Valenciana y estrenada en el Palau de les Arts de Valencia. Gané el 1er premio de composición de la Ollería con *Carmen*, 2° Premio en el concurso internacional de composición "Taller de Música Jove" con *Overtura Ludiciana*, y volvería a ser finalista en el concurso de Agost con *Al-Kakiq Istoba'l*. Los encargos empezaban a llegar, gran ejemplo *Hijas de la Luna*, marcha mora estrenada con mis amigos de la Toca't un Ou y reinterpretada con la Agrupació Artística Musical de Dénia en el concierto

de música festera donde tuve la suerte de dirigir a la Banda que me acunó y crió. No sería la última vez que me subiría a la tarima de mi Banda, el último proyecto se presentaba ambicioso.

La Banda Sonora de la Gamba Roja de Dénia ha sido uno de los trabajos más difíciles pero al mismo tiempo más gratificantes que he realizado hasta el día de hoy. Este proyecto mostraría al mundo mi ciudad desde un punto de vista social, cultural y gastronómico, acompañados por la música de Josep Pastor y la de un servidor. Más que un proyecto fue una aventura. Ponerse delante de una cámara, explicar el proceso de composición, conocer a grandes personas y nuevos mundos desconocidos fueron algunas de las experiencias que pude vivir en el proceso. Lo que nadie se imaginaba era la repercusión mediática

que podría tener este experimento musical, llegando a viajar a Madrid y aparecer en las principales cadenas de televisión y radio nacionales que me han servido para subir un escalón más en la pirámide de mi carrera. No hay palabras de agradecimiento para la Agrupació Artística Musical de Dénia, no solo por este por proyecto sino por todas y cada una de las cosas que me han enseñado a lo largo de mi vida.

El futuro es incierto pero solo puedo asegurar una cosa, que vaya donde vaya, y haga lo que haga, junto a mi música y los pequeños triunfos que pueda tener en este recorrido siempre aparecerán los nombres de las personas que me han acompañado, me han educado y me han apoyado a lo largo de mi vida, y en los tres grupos se encuentra la Agrupació Artística Musical de Dénia.

LA BANDA: ESCUELA DE VIDA

Fernando Vega

Todo comenzó cuando, teniendo yo once años, mi madre fue a apuntarme a clases de guitarra. Vivíamos entonces en Barbastro (Huesca), y por fin me convencieron para iniciarme en la música, cosa que ya habían hecho mis hermanas años antes pese a ser más pequeñas. Pues bien, llegó mi madre a casa y cual fue mi sorpresa al saber que me había apuntado a trompeta - ¡sonaba tan bien la música del maestro Betorz tocando en el aula de al lado...! - dijo. Cómo puede una casualidad marcar tanto la vida de una persona, ¿verdad? Coincidió ese año que se refundó la Banda Municipal de Barbastro después de muchos años y yo fui uno de los dos trompetistas de esa refundación. Recuerdo el abrumador cariño del pueblo en nuestra primera actuación un año después, aunque aquello sonaba más mal que bien....

Y tras esa actuación nos mudamos a vivir a Ondara (más bien a dormir, puesto que toda la vida la haría en Dénia). Lo primero que hicimos es buscar una Banda... y un compañero de mi padre, de Pego, que conocía a Pepe Sendra, nos habló muy bien de la Banda de Dénia. Recuerdo el primer ensayo en el local del ayuntamiento que había encima de la Policía Local como si fuera ayer..... estaba completamente alucinado. Me fue a recoger mi padre a la salida y al preguntarme qué tal le dije: ¡parece la Sinfónica de Londres!

Flipado me dejó la Banda y más flipado me dejó Pepe al prestarme su fantástica trompeta Bach mientras yo me hacía con una. Cada vez que lo pienso creo que no era consciente del riesgo de dejar tan preciado tesoro en un renacuajo como yo, que estaba comenzando, pero también creo que ese gesto hizo que haya siempre tenido exquisito cuidado con mis instrumentos, habiéndole regalado después a mi hijo Fer la que ha sido mi trompeta desde hacía 28 años en perfecto

estado de revista. No sé quien estaba más emocionado, si yo con mi trompeta nueva o él heredando la mía...

Sólo pude disfrutar plenamente de la Banda 6 años, pues al irme a estudiar la carrera a Madrid tuve que abandonar la disciplina de ensayos y asistir a los conciertos, pasacalles y procesiones, pero los recuerdos de aquella época permanecen plenamente en mi memoria, veamos algunos de ellos:

El primero de todos y más importante, el **ambiente**. Éramos, mejor dicho, somos, una familia. Alrededor de la Banda, promovidos por Pepe, se daban los principales valores: amistad, respeto, ejemplo, aprendizaje, risas, lloros, descubrimientos, disciplina,... hasta el amor, como he podido comprobar en mi último contacto con vosotros... ¡He perdido la cuenta del número de matrimonios nacidos aquí! Y es como Star Wars, la saga continúa con nuevas generaciones: todavía se me pone la piel de gallina recordando el solo del hijo de Julia y Ángel en *Lo Cant del Valencià* hace unos veranos.

Qué decir de la **amistad**, que perdura toda la vida. En mi caso, qué grandes ratos he pasado con nuestra generación. Seguro que me dejo a unos cuantos pero ahí estábais las chicas: Alicia, Julia, Belin y los chicos: Vidal, Juanjo, Manolo, Germán, Pastor, Rodrigo, Paco, Puigcerver, Romà... Recuerdo especialmente el eterno viaje en bus a París, la fábrica de pilas donde dormíamos, pero también los días infinitos de Fallas, las partidas de frontón en la fachada de la Asunción, las comidas en el Mena en enero y en Santa Cecilia, etc. ¡Ah! Y la cara de susto de Germán cuando en medio de un ensayo intenté enderezar la campana de mi trompeta (tuve un accidente de coche con mi padre a la salida de una actuación, coche siniestro total y trompeta doblada) y la dejé peor

que la de Dizzy Gillespie! Tan bien veían que me lo pasaba que mis hermanas se pasaron del piano al saxo y clarinete para poder unirse a esta segunda familia.

¿Y del **ejemplo**? Hubo un grupo que érais mis ídolos tanto a nivel personal como a nivel musical: Bonet, Grimalt, Choret, Salva, Montserrat, Inocencio, Bolufer, Pere... , no os podéis imaginar lo que habéis influido en mi forma de tocar y en mi forma de ser. Y al ejemplo se le une la oportunidad y el **desafío**: ¿cómo podía Pepe dejarme tocar el solo del *Ruiseñor de la Huerta* estando en la Banda Bonet y Melchor? Me temblaban las piernas (y seguro que a otros muchos también) conforme llegaba el Si agudo final... pero así era aquello, se daba la oportunidad de solear aunque uno no fuera el mejor, siempre que correspondiera con dedicación. Sigo tocando ese solo varias veces al año en casa, me trae grandísimos recuerdos.

Si la Banda era ya una **Universidad**, La Xaranga era el Master. Podría uno pensar que es al revés, pero nos exigía memorizar, sacar de oído las canciones, llegar a registros agudos impensables.. y sobre todo estar todavía más cerca de los mayores aprendiendo a diario. Cuántas canciones hemos tocado sin haber visto la partitura ni de lejos... y cuánto hemos hecho bailar y reír a la gente con ellas. Pedazo cenas nos pegábamos en Moros amenizándolas hasta las tantas.

Mi trompeta ha pasado casi diez años en su estuche hasta que gracias a unos compañeros de trabajo y al impulso de Belén, mi infatigable mujer, montamos un grupo de versiones pop/rock para tocar en las fiestas de Navidad de la empresa en 2002, evolucionando en lo que es hoy Service Room (donde también canta mi hermana Patri). Pero la vuelta completa a la música ha venido dada, de nuevo, a través

de una Banda, la de Torrelodones (Madrid), donde vivo. Me incorporé hace 3 años (la Banda acaba de cumplir su V Aniversario) y desde entonces se ha consolidado, hemos montado una Charanga, acabamos de arrancar la Big Band, he vuelto a recibir clases semanales de trompeta.... y lo más importante, mis hijos se han enganchado a este ritmo: Belén toca el saxo alto y Fer la trompeta . La saga continúa....

Nunca estaré suficientemente agradecido a Facebook, que me ha permitido reencontrarme con todos vosotros, primero a través de internet y luego en el concierto de pasodobles, y desfile de "Moros i Cristians". No os podéis imaginar lo feliz que fui el día del reencuentro y la satisfacción que me dio ver que estabais casi todos allí tocando, como siempre. Prometo que seguiremos viéndonos y a

ver si conseguimos realizar un intercambio de Bandas como ya estuvimos hablando este verano.

Me despido con la conversación que tuvimos con Pepe este verano, cuando le presenté a Belén y a mis hijos, y nos comentaba cómo realmente la Banda no era solo una agrupación, un sitio donde aprender música, sino que realmente es una **Escuela de Vida**. ¡120% de acuerdo!

Ya sabéis que en Torrelodones tenéis vuestra casa, un fuerte abrazo a todos.

Fernando Vega

fernando.vega@gmail.com

www.facebook.com/Bandamusica.

torrelodones

www.facebook.com/ServiceRoomBand

LA MÚSICA, UNA MATÈRIA QUE "DISTREU"

Pau Mahiques

Hui en dia, ha quedat completament demostrat que l'estudi de la música en la infància millora la memòria, el raonament, la concentració i la creativitat, inclús arribats ja a l'edat adulta. Diferents investigacions, com la que realitzà Annelly Séller en l'any 1990, corroboren que els xiquets que havien assistit a classes de música posseïen grans millores en el desenvolupament de l'aspecte intel·lectual, social-afectiu, psicomotor, de creixement personal, formació d'hàbits i molts altres aspectes que ens ajuden a l'hora de créixer i madurar.

En canvi i per desgràcia, hi ha gent que opina que tots aquests beneficis no són suficients i que hem de prescindir de la música com una assignatura obligatòria a les nostres escoles. És per això que el que fóra Ministre d'Educació, José Ignacio Wert, va decidir relegar la música (cosa que no ocorre en pràcticament cap país que està integrat dins de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic) com una de les assignatures optatives menys recolzades pel seu partit polític. Amb la fatídica Llei d'Educació (LOMCE), s'ha anat deixant a poc a poc

de costat la música, que és, en paraules del propi ex ministre "una de les matèries que distreuen".

I és per aquesta causa que des d'aquell moment es van anar creant diferents peticions ciutadanes, les quals amb la recollida de firmes han intentat reclamar al Ministeri d'Educació que la música seguís essent una assignatura obligatòria per a tots els xiquets de primària. Com per exemple, la campanya que va començar la professora sevillana Cinta Domínguez i que va a estar

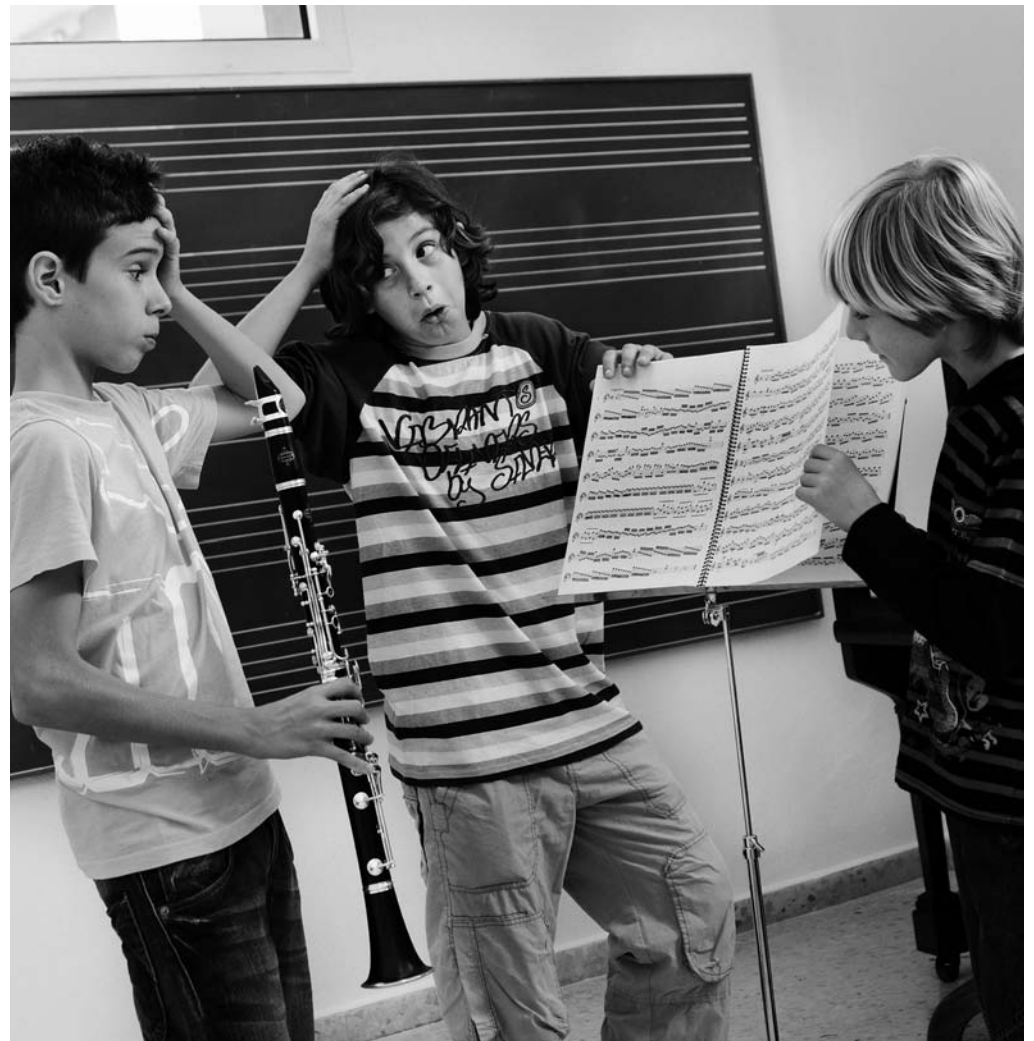
recolzada ja per més de 314.000 firmes.

Fomentar els estudis musicals en l'escola ajuda a que els xiquets tiguin iniciativa i comencen a estudiar en conservatoris o escoles de música, integrant-se així dins del món de la música, on els espera un seguit de vivències molt enriquidores.

Quin músic no recorda el dia que li donaren el seu primer instrument? I la seua primera audició? I com oblidar-se del seu primer concert amb la Banda o l'orquestra? Amb aquestes experiències

s'aprèn a tindre constància, afrontar les nostres pors i crear vincles afectius amb altres músics, amb els quals saps que pots comptar per al que siga.

Per aquesta raó, i tenint en compte tots els avantatges abans nombrats, crec que cal preguntar als nostres polítics, que als últims anys han deixat de costar la música a les escoles: és realment tan prescindible la música en l'ensenyament?

CAPÍTOL VI

La nostra música

EL DIA DEL CONCERT

Antoni Reig

Recorde de menut aquells calorosos matins de juliol que veia vindre la Banda tocant pel Carrer Campos. El meu pare i jo esperàvem davant el Neutro, on s'havien disposat una trentena de cadires de fusta en semicercle. Al capdavant, sempre digne, venia el mestre, Santiago Almiñana, que agraïa amb un lleuger assentiment els aplaudiments i dirigia una mirada còmplice a la taula on, invariablement, sempre trobaven el metge Manuel Lattur i el seu inseparable Fermín Manuel Benito Palacios. Rebien el vist-i-plau dels directius i els músics començaven a tocar. Sempre hi havia un parell de pasdobles i dos o tres temes de sarsuela, alguna interpretació dedicada, i la peça que no acabava d'identificar el meu poc ensinistrat oït musical. En acabar tiraven una traca en els Quatre Cantons i els músics eren recompensats amb un vermut al mateix Neutro.

Aquell era el concert del dia de la Santíssima Sang. El concert de la Banda per excel·lència. En feia d'altres durant l'any –no massa en aquells moments, en què es dedicava sobretot als passacarrers festers i institucionals-, però no eren iguals. Sempre es procurava arriscar un poc en estes trobades del segon dimecres després de Sant Pere. Els músics assajaven més les composicions i Don Santiago es mostrava més dur i inflexible a l'hora d'exigir-los resultats. Els músics als quals els tocava interpretar algun sol del seu instrument carregaven amb una responsabilitat afegida i tots volien quedar com Bartolo Roselló "Pastes" quan es quedava a soles amb el clarinet de Pepita Greus.

El concert de la Santíssima Sang ja es feia amb la Banda La Primitiva de Fermín Ribes, i el 1952 l'heretava l'Agrupació Artística Musical amb Enrique Almiñana dirigint els músics veterans i novençans. Cadascuna de les actuacions d'aquells

primers anys era una prova de foc per a músics i entitat, que feien miracles enmig la penúria general, i que aprofitaven el moment per suplicar l'ajut econòmic dels veïns.

En els anys 50 i 60, dirigida per la batuta de Santiago Almiñana, la Banda celebra sempre el concert del dia de la Sang. Alguna vegada ho fa per la vesprada, però l'horari habitual era al migdia. Mentre s'interpretaven les peces musicals, els programes anunciaven alhora la "Fiesta de la Flor", que consistia en que "bellas y distinguidas señoritas" postulaven entre el públic per a fins benèfics. Això es manté fins l'any 1963, a partir del qual es deixa l'afany recaptador per tot el contrari. Es passa ara a obsequiar el públic amb una copa de vi durant el descans, vi de Xaló en un primer moment i un genèric del país en cites posteriors. Al so de la música, invariablement, any rere any, sempre seguia una traca, sembla que cada vegada més estrepitosa, fins a ser considerada mascletà en estius de major bonança econòmica.

I la música? Repassant els programes que es conserven anotem entre les peces més repetides *Agua, azucarillos y aguardiente* (Chueca), *Katuska* (Sorozábal), *El ruiseñor de la huerta* (Magenti), i una variada mostra del mestre Serrano (*La Dolorosa*, *La canción del olvido*, *El trust de los tenorios*); hi ha també algunes obres de les considerades "difícils", com *En un mercado persa* (Ketelbey); i quasi sempre s'inclou algun pasdoble dedicat per músics deniers a destacats personatges de la ciutat o amics: *Manuel Lattur* (S. Almiñana), *Marita Devesa* (A. Oltra), o la marxa *Joaquín Escrivà Pastor* (S. Almiñana). Més enllà d'esta primerenca etapa, una composició del primer director, Enrique Almiñana, figura en molts programes de les dècades dels 70, 80 i 90: *Gran Fantasía Española*.

Programa 1989:
Concert en Honor a la Santíssima Sang

Programa 1990: Campanya d'Ambientació Musical

Programa 1992:
Concert en Honor a la Santíssima Sang

Programa 2004:
Concert de Pasodobles

Programa 2005: Concert de Primavera

Programa 2005: XXXIV Certamen Internacional de Banda de Música Vila d'Altea

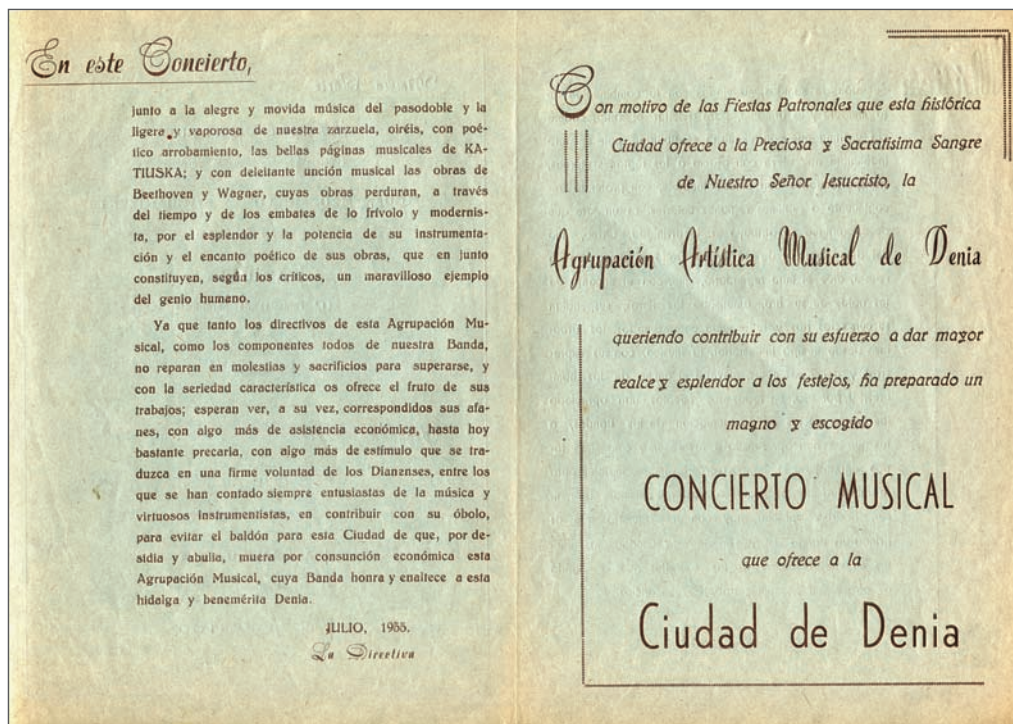
El moment més extraordinari d'este primer període el trobem l'any 1956, quan durant les festes es fan, per primera vegada, dos concerts. Un és el clàssic del migdia del dimecres festiu, i l'altre es fa dissabte a la vesprada, quan la Banda es fa acompanyar per la soprano Mari Carmen Solves i el baríton José Doménech amb motiu d'un homenatge al tenor Cortis que anava a culminar el dia següent amb la inauguració de l'escultura de la plaça redona.

Programa 1972:
Concert en Honor a la Santíssima Sang

Els anys setanta entrem en una etapa de tribulacions. La societat busca adaptar-se als nous costums; la política espanyola tanca una pàgina obscura i n'enceta una d'esperança... La quotidianitat també canvia i el concert tradicional de la Banda viu moments d'indefinió. Una vegada es canvia de lloc i de dia, però de seguida torna al migdia del dia de la Sang. S'intenta passar al dilluns i al divendres per la nit. Hi ha anys en què s'arriben a fer dos concerts durant les festes. Sembla que durant una llarga etapa els organitzadors de les festes no saben ben bé quin paper fer jugar a la Banda, què fer amb ella i on ubicar-la.

L'any 1970 es fa una segona actuació durant la setmana de festes de juliol. S'anuncia com "primer Gran Concierto Nocturno" per a divendres a la Plaça del Convent. Un any després, el 1971, trobem anunciat un

Programa 1955:
Concert Musical que ofereix a la ciutat de Dénia

concert en honor de la Santíssima Sang dilluns de la setmana festera, però també es manté l'actuació del migdia de dimecres. Igual esquema es gasta l'any 72. El 1973 és especial, perquè s'estrena en públic l'Himne a Dénia, i la Banda fa una primera actuació de gala en l'acte de presentació de la reina, conjuntament amb la Banda Municipal d'Alacant, la Coral Crevillentina i la Coral de Dénia, tots dirigits en l'himne pel seu compositor, Moisés Davia. El doble concert de festes de dilluns a la nit i dimecres al migdia es manté eixe any i el següent, però sorprenentment desapareix l'actuació nocturna de la Plaça del Convent en el programa del 1975, quan es fa un pas arere i la Banda es limita a fer el concert matinal del dia de la festa. El 1976 es fa un segon concert divendres a la nit justificat amb el nom "Homenaje al Deporte Dianense".

Serà el 1977, coincidint amb les Noces d'Argent de l'Agrupació, quan, per fi, es pren la decisió de programar el concert de la Santíssima Sang per a la nit del dia de la festa major de la ciutat. L'escenari serà la Plaça del Convent. Ni dia, ni hora, ni lloc es canviaran ja en els 29 anys següents. És un moment important per a la Banda. Director, músics i directiva assumeixen interiorment, quasi sense saber-ho, l'orgull de superar el repte que tenen cada any amb un públic multitudinari, atent a la música i a la progressió del grup. El concert ja no és només una trobada de la Banda amb el poble que li dona suport. És un examen anual. Els deniers esperen la seua Banda, no falten a la cita i omplim la plaça, però també es converteixen en un públic exigent. Els músics ho saben. Preparen programes atractius, es marquen reptes i objectius, volen brillar a l'escenari i reclamen l'aplaudiment i els elogis sincers.

L'arribada el 1979 de Josep Sendra a la direcció es produeix quan ja es més que palesa la voluntat per oferir concerts atractius i de qualitat coincidint amb la festa major de la ciutat. El seu primer examen a la Plaça del Convent el passa l'estiu del 1980 amb un programa que podem considerar clàssic, tot i que ja inclou algunes obres de compositors contemporanis. A partir d'ací, Sendra aportarà un alè renovador tant a l'entitat com al concert principal de la Banda, no sense haver de vèncer no poques reticències. Els programes dels seus concerts de juliol són un prodigi d'equilibri entre allò que esperaven els més veterans dels seguidors i la innovació que atreia gent de totes les edats i gustos a una Plaça del Convent que viuria algunes de les nits més brillants amb els nostres músics sobre l'escenari. En els setze concerts dirigits per

Sendra hi ha pasdobles (*Pepita Greus*, el 1984 i el 1995), sarsuela (*La revoltosa*, el 1987), i òpera (*Aida*, el 1986) que havien farcit els programes de sempre; però també la Banda s'atreveix amb composicions complexes de músics contemporanis (Dorado, Taverner, Izquierdo...), peces per a gran orquestra (*Danzas guerreras del príncipe Igor*, de Borodin, l'any 1986; *Orfeo en los infiernos*, d'Offenbach, el 1985 i el 1987), i adaptacions per a bandes dels musicals d'èxit popular (*West Side*

Música: Sucesión de sonidos, modulados con la combinación de la melodía y la armonía, para deleitar el oído, cadencia y ritmo que con exquisita sensibilidad, con encanto indefinible nos eleva con gracia a las regiones etéreas, transportándonos con éxtasis inefable, con profundo recogimiento a sublimes regiones calientes. Es un Arte que desde antiguo se atribuyó a la divinidad. Orfeo, hijo del dios Apolo y de la Musa Caliope, diosa de la Poesía, dice el mito legendario, que, con el encanto de las notas de su lira, amansaba las fieras, suspendían su curso los ríos y le seguían entusiasmados los árboles. Desde tiempo inmemorial, la música, con sus expresivas y deliciosas notas, elevaba el ánimo de los hombres; y por eso, en todos los pueblos han apreciado los gratos efectos de la actuación de las Bandas, a las que se han apresurado a favorecer y cuidar en todos sentidos, hasta llegar a creerlas imprescindibles para la felicidad de los humanos. Vosotros mismos, Dianenses, podéis apreciar hoy con el Concerto que os brinda la Banda de Música de esta Ciudad, los efectos en vuestro ánimo de las melodías que la Banda os ofrece, sin escatimar trabajo y sacrificios.

Primera Parte

MANUEL LATTUR
(Pasodoble) de Santiago Almiñana

AGUA, AZUCARILLOS Y AGUARDIENTE
(Selección) de Chusca

KATIUSKA
(1.ª Fantasia) de Sorozabal

Segunda Parte

EGMONT
(Obertura) de Beethoven

TANNHÄUSER
(Coro de Peregrinos) de Wagner

EL ABANICO
(Pasodoble) de Javaloyes

CAAM Cultural

AGROPACION ARTISTICO MUSICAL DE DENIA

CONCIERTO EN HONOR A SANTA CECILIA

SABADO 19 DE DICIEMBRE DE 1987 A LAS 8 DE LA TARDE EN LA IGLESIA DE NTRA. SRA. DE LA ASUNCION DENIA

Colabora:

Caja de Ahorros de Alicante y Murcia

Programa 1987:
Concert en Honor a Santa Cecília

Story, el 1984; My Fair Lady, el 1987). Així, la Banda mantenia les seues arrels, caminava al pas del seu temps i s'acostava més a la gent.

Entre els concerts més significatius d'estos moments especialment feliços de la Banda, podem citar el del 1983, quan la gent jove es queda bocabadada sentint els temes de John Lennon i Paul McCartney, amb bateria inclosa en l'escenari, en el recopilatori *The Beatles in Concert*, i minuts després s'enlluerna definitivament amb fragments

Programa 2000:
Concert de Primavera

encadenats de l'òpera-rock *Jesus Christ Superstar*. Eixa mateixa nit s'havia escoltat el pasdoble Antonio Pérez (Orpi), *la suite simfònica France* (Buot) i els aires de sarsuela del clàssic *Gigantes y cabezudos*. Per arredonar-ho tot, l'habitual interpretació de l'himne de la ciutat que tanca les audicions es fa conjuntament amb l'Orfeó de Dénia. Una nit per a recordar.

El de 1990 va ser un concert molt especial. Per primera vegada, dos músics que seguien el curs de direcció prenen la batuta i s'estrenaven davant el públic. Salvador Moltó dirigia una composició pròpia, *Juliol Denier*, i Javier Piera el pasdoble *José Alberó*, obra pròpia, i *la Fiesta Rusa*, un clàssic de la Banda. El 1995 es va dedicar tot el programa als clàssics de la música espanyola, un repertori que mesos després la Banda interpretaria en palaus i auditoris d'Àustria. El 1996 Josep Sendra s'acomiada de la direcció amb un programa integrat per peces seleccionades pels propis músics.

Javier Piera, un mestre format en l'Agrupació, enceta l'etapa dels concerts de la Santíssima Sang el 1997 amb una audició dedicada a la música espanyola i que inclou clàssics com *La leyenda del beso*, *Bohemios* o la sempre agraïda *Agua, azucarillos y aguardiente* que en tants dies de la festa major de Dénia s'havia fet sentir. Podia semblar un retorn al classicisme, però Piera, deixeble avançat de Sendra, anava a mostrar en els seus quatre anys al front de la Banda que també sabia conjugar tradició, innovació i risc. *La tocata for band* (Erikson), l'*Obertura de Guillermo Tell* (Rossini), ambdós interpretades l'any 2000, o la més que popular *Star Wars Saga* (John Williams) de 2001, són una bona prova que la Banda anava camí avant. En el concert del 1999 Javier Piera cedia la batuta a dos alumnes del curs de direcció: Francesc Poquet dirigia *Cielo Andaluz* de Marquina, i Juan Francisco Bertomeu *Imágenes de la Armada Española* de B. Adam.

Programa 2008:
Concert en Honor a la Santíssima Sang

CONCERT
SANTÍSSIMA
8 DE JULIOL · 23'00 H · CARRER LA VIA · 2009
SANG

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÈNIA

AJUNTAMENT DE DÈNIA
REGIDORIA DE FESTES

Programa 2009: Concert en Honor a la Santíssima Sang

CONCERT
Santa Cecília
10 de Novembre de 2012 a les 20.30 h. - Centre Social

60
anys
fent banda

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÈNIA

Programa 2012: Concert Santa Cecília

CONCERTS
A LA
PRIMAVERA
Abril · Maig · 2010

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÈNIA

PATROCINA:
Cultura
de DÈNIA

artístics

Programa 2010:
Concerts a la Primavera

CONCERT
SANTÍSSIMA SANG

ANY
TENOR
CORTIS
ABRIL 2016 - ABRIL 2017

DIA 13 DE JULIOL
DE 2016
A LES 23 H
CARRER DE LA VIA

Organització i patrocinis

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÈNIA

Ajuntament de Dènia

HOTELS
BALEARIA
OPTICAS PEREZ BAIGUES
EL MARINER
Javier Seguí

DENIACOM SEZ La Virgínia Plaza DE ENTEN BARRERES BARRERES EL MARINER JAVIER SEGUI
TV DÈNIA Sidermar marina alta aràmia elbuho DENIBUS

Programa 2016:
Concert en Honor a la Santíssima Sang

CONCERT
DE MÚSICA FESTERA
MOROS I CRISTIANS

7 D'AGOST 2016
PLAÇA del CONSELL
Dènia
20:30 h.

Organització i patrocinis

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÈNIA

Ajuntament de Dènia

HOTELS
BALEARIA
OPTICAS PEREZ BAIGUES
EL MARINER
Javier Seguí

DENIACOM SEZ La Virgínia Plaza DE ENTEN BARRERES BARRERES EL MARINER JAVIER SEGUI
TV DÈNIA Sidermar marina alta aràmia elbuho DENIBUS

Programa 2016:
Concert de Música Festera Moros i Cristians

Al 2002 hi ha de nou relleu en la direcció. Arriba un jove belga avalat amb una llarga i densa trajectòria professional i perfecte coneixedor de la tradició bandística valenciana. Frank De Vuyst planteja el seu primer concert massiu davant el públic de Dénia seguint l'estela dels seus predecessors. Inclou dos peces del repertori històric de la Banda (*La revoltosa* i *Torre del Oro*) i deixa entreveure en altres peces (*The first & the last*, *Os passaros do Brasil*) que vol obrir encara més les expectatives de la Banda. No tardarà a confirmar-ho.

Amb Frank De Vuyst el concert de la Santíssima Sang continua sent un repte, però també passa a ser un espectacle. El canvi d'ubicació de l'any 2006, també ha vingut a facilitar eixa concepció del concert, en fer-se sobre un escenari de grans dimensions al carrer La Via. De vegades, fins i tot, s'ha convertit en un gran i memorable espectacle. La Banda incorpora el ball, les músiques populars del món, la cançó contemporània... També la pólvora i els sorolls! Recordarem, per exemple l'any 2003, amb la soprano Silvia Vázquez i el baríton Javier Galán cantant una primera part d'òpera i una segona de sarsuela, i amb l'Acadèmia de Dansa de Lola Aliaga representant el ball de *La boda de Luis Alonso*. El 2005 la Plaça del Convent va tindre un vistós comiat de la Banda, amb un excel·lent i acolorit concert que incloïa la interpretació del *Carmina Burana* (Orff) amb soprano, baríton i tenor, i l'*obertura de 1812* (Tchaikovsky) reforçada i il·lustrada per un castell pirotècnic sincronitzat amb la música. Al carrer La Via hem vist la Banda acompanyada de piano, guitarra i saxo (2006), interpretant tangos i estrenant mundialment l'obra de R. Smith *Symphony N. 3 Don Quixot* (2007) i durant molt de temps va ressonar la veu d'Eva Olivenza i les notes de Xúquer, de José Grau, del concert de 2008.

Tradicció i modernitat han estat les claus d'aquesta darrera dècada de concerts. Però ja tots sabem que la Banda ens ha de sorprendre eixe dia. Ho esperem, ho destigem. L'any 2009 es complia el centenari del compositor de Villena Ruperto Chapí, i no es podia passar una ocasió com aquella per interpretar *El tambor de granaderos* o *La revoltosa*, que tants programes havien configurat. Este tribut al classicisme era oportunament compensat l'any 2010 amb peces com el *Concertino for Symphonic Band* (J. Tassyns) i el *Danzón n° 2* (A. Márquez). Novedós va ser també el programa del 2011, amb composicions que recordaven fets històrics, llegendes i èpiques de les més diverses cultures, i l'estrena absoluta de *La leyenda de Maracaibo* (O. Navarro).

L'any del 60 aniversari de l'Agrupació, el 2012 havia de ser forçosament especial. I ho va ser, però no tant pel programa, que seguia l'estel i l'estil que li havia donat Frank De Vuyst al concert, sinó pel fullet anunciador, que recollia una impressió facsimil del primer concert de festes, el de l'any 1955. Això si, la peça final era *La boda de Luis Alonso* (G. Giménez), ben coneguda per totes les generacions que han estat testimonis de la història de la nostra Banda.

Les peces noves del concert de 2013, amb un tema d'un compositor tan estimat per la Banda com Robert W Smith (*Into the Storm*), es mesclaven han un clàssic com *El lago de los cisnes* (Tchaikovski) i una cançó que els deniers amb fet seua: *El vell Montgó* (Murillo i Muñoz), interpretada conjuntament amb l'Orfeó de Dénia. El 2014 s'estrenava el pasdoble Dénia, de Francisco Amat, i Eva Olivenza de nou posava veu a la Banda en la interpretació de *El Capitán Trueno en las Cruzadas* (L. Ivars). La Banda ha continuat presentant al públic de Dénia temes, compositors i estils contemporanis. Un bon exemple

va ser el repertori del 2015, amb *Chinese Children's Song* (J. Santandreu), *A Vikings Tale* (K. Houben) y *Hannibal* (M. Bürki), música descriptiva i èpica a l'avantguarda del seu temps.

El concert de 2016 queda gravat en la memòria de tots els assistents. La Banda torna al gran espectacle, i aquesta vegada amb l'òpera com a tema central. Se celebrava l'Any del Tenor Cortis i sobre l'escenari del carrer La Via, amb un públic bocabadat, els músics de Dénia retien un excels homenatge a l'il·lustre denier. Ho feien amb tres veus joves i extraordinàries: la soprano Belén Roig, el baríton Javier Galán, i el tenor Néster Martorell. Interpretaven les peces que tantes vegades va cantar Cortis, des del *Nessum Dorma* (Puccini) a *Un baccio di Mano* (Mozart) i, a més, amb la col·laboració de l'Orfeó Navarro Reverter, que va fer vibrar el públic amb les escenes corals de *El príncipe Igor* (A. Borodin) o *La Gran Marcha* de l'òpera *Aida* (Verdi). Una gran nit.

El concerts no paren, ni la música. Està encara recent el concert de 2017, amb les cançons de Nino Bravo i l'aportació de l'Agrupació Artística Musical al nomenament de Dénia com a Ciutat creativa de la Gastronomia per la UNESCO, *la Banda sonora de la gamba roja*, obra del músics deniers Javier Pinto i Josep Pastor. Banda i ciutat de nou unides.

Amb els concerts de la festa de juliol, l'Agrupació Artística Musical renova cada any un pacte amb els deniers. Un pacte basat en l'orgull i en l'energia, en la identitat col·lectiva i en el referent comú. Li direm el dia de la Santíssima Sang o el dia de la Festa Major, però tots els deniers ens entenem quan ens referim a eixe dimecres de juliol com el dia del concert. Del concert de la Banda.

2016 CONCERT A les 12h Dénia
9 D'OCTUBRE
 PLAÇA PERE EIXIMEN D'EN CARRÓS 1er Grup dels Mariners

"L'any 1238, Pere Eiximen d'En Carrós, un militar al servei del rei Jaume I el Conqueridor, va rebre l'encàrrec d'atacar la ciutat de Dàntiyya (Dénia). Per a dar a terme aquesta comesa, va construir als voltants de la ciutat el castell d'Olimbroi, des d'on va començar el Setge de Dàntiyya i al qual opovaria resistència Yahvé Abal Hussein. Poc a poc, el setge va anar tancant-se fins que l'11 de maig de 1244, la ciutat de Dàntiyya va caure en mans cristianes."

Programa 2016:
 Concert 9 d'Octubre

CONCERT
 XXII CAMPANYA MÚSICA ALS POBLES
 DIA 4 DE JUNY 2017 A LES 12:30 H.
 GRAN RIURAU - JESÚS POBRE

Per l'os i promoció del Valencià
 GENERALITAT VALENCIANA

Programa 2017:
 Concert XXII Campaña Música als Pobles

12 juliol 2017
 C/ La Via, Dénia
 23 h

Concert Santíssima Sang
 DÉNIA 2017
 NINO BRAVO
In Memoriam
La veu d'un Mite

Empreses que col·laboren durant tot l'any amb l'Agrupació Artística Musical de Dénia

Programa 2017:
 Concert Santíssima Sang

6 d'agost 2017
 Plaça del Consell, Dénia
 20:30 h.

Concert Música Festera
 Dénia 2017

Moros i Cristians
 en honor a Sant Roc

Programa 2017: Concert Música Festera

Bandautòrium

ANDREU VALOR
 amb l'Agrupació Artística Musical de
Dénia
 dirigida per Frank De Vuyt

Dilluns 9 d'octubre de 2017
 20:00h - Plaça del Consell
 Dénia [La Marina Alta]

Programa 2017: Bandautòrium

CONCERT
 SANTA CECÍLIA

Auditori del Centre Social
 25 de novembre de 2017, 20:30 h.

Programa 2017: Concert Santa Cecília

ELS ENREGISTRAMENTS

La Banda sona. Sona a l'acadèmia, sona al carrer, sona als auditoris... i sona a casa. Ara, en temps d'Internet, mòbils i Youtube, ens sembla una ximpleria. Però anys enrere, quan a casa només teníem un transistor, un televisor en blanc i negre o un tocadiscos, poder escoltar a la Banda a ta casa era un goig del qual no tots podien gaudir. Des de l'any 1973 fins ara, la Banda ha entrat a les cases dels deniers i denieres amb un vinil, en cassette i en cd. L'última vegada, l'any 2004, quan encara la majoria dels mortals no sabíem què era allò del mp3, el pendrive o el bluetooth. Coneixent com coneguem la seua predisposició i facilitat d'adaptació a les noves tecnologies, hora seria doncs que l'Agrupació Artística Musical de Dénia ens delectés amb un nou enregistrament que poguérem escoltar en un format més modern i també, per què no, amb un repertori més actual.

Amb una fotografia de Dénia presidida pel castell -obra de Bisquert- i amb les cases blanques del barri de Baix la Mar al davant, reflectides en l'espill natural d'una mar amable i tranquil·la que donava tendre bressol a quatre barques amarrades al Mollet d'Espanya, l'Ajuntament de Dénia editava l'any 1973 un single amb l'Himne de Dénia interpretat per la Banda de música de la ciutat. El disc incloïa així mateix dos

pasdobles clàssics del repertori de la Banda: *Marita Devesa i Ateneo Musical*. L'himne, amb música de Moisés Davia i lletra del denier Jaime Salort, s'havia compostat eixe mateix any i es va estrenat a la Plaça del Convent a les festes de la Santíssima Sang, durant la presentació de la reina. Com en el disc enregistrat a Alacant, acompanyava a la Banda la Coral Crevillentina.

El single, que s'obria a mode de llibret, incloïa en l'interior una breu explicació sobre els intèrprets i els autors de la música i la lletra. El text, com no, és un clar exemple del llenguatge de l'època. Per les limitacions de l'espai, no és possible reproduir-lo sencer. Però paga la pena deixar-ne constància. *"Con gozo presentamos a "nuestra" Banda de Música", deia, "fruto de unos hombres con tesón, infatigables. Así queda plasmado el éxito de una actuación ejemplar. Regida por personas que continúan la hermosa tradición heredada de sus mayores y que alientan a ese plantel de jóvenes profesoras, niños aún muchos de ellos, y que con un Maestro dilecto y de primera clase, que les dirige, van escalando cimas de interpretación y calidad excepcionales".* El mestre era Don Santiago Almiñana i la lletra de l'himne es reproduïa en castellà i també en valencià gràcies a que "un poeta

más, Vicente Balaguer, le dio parte de su savia para que el Himno tuviese azahar de huerta y salobre de ola marina entre sus redes, haciendo una traducción y versión en valenciano, que ahí queda como muestra de su amor a la tierra que lo vio nacer", afegia el text.

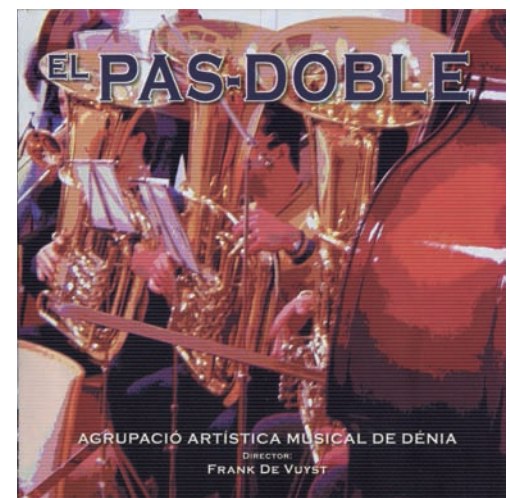
Una fotografia de la ciutat i la mar feta des de la Torre del Gerro il·lustrava la contraportada del disc.

Passarien nou anys, el 1982, perquè la Banda fes un nou enregistrament. Seria una casset amb pasdobles enregistrada a l'acadèmia de música i il·lustrada també amb una foto de Dénia. En la cara A, *Suspiros de España, El abanico, Camino de Rosas, Valencia/Liria, Agüero i Marita Devesa*. En la cara B, *Cañada en Fiestas, Amparito Roca, Aitana, Segrelles, Xàbia i, com no, Himno a Dénia*.

La segona casset arribaria el juliol de l'any 1995. Introduiria alguna novetat: junt amb una selecció de peces marcada pels pasdobles figuraven una cercavila-serenata i una marxa mora. En aquest cas portaria títol –La música popular d'un poble– i la portada seria obra de Castejón, que es va inspirar en la musa Euterpe. *Brisas del Turia, Del Perelló a Catarroja, El K'sar el Yedid i Marxa*

del Centenari ocuparien la cara A. En el revers sonarien *Las provincias, Evocación, Gerona i Pepita Creus*. L'enregistrament es va fer a Kroma Estudis i, com en el cas anterior, la Banda va estar dirigida per Josep Sendra.

L'any 2004 arribaria el primer CD, *El pas-doble*. Sota la batuta de Frank De Vuyst, la Banda volia oferir una mostra variada de compositors i èpoques del gènere més popular de la música espanyola. Autors llegendaris de la primera meitat del segle XX, compositors contemporanis a la gravació del CD i joves promeses que destacaven a principis del nou mil·lenni es donaven la mà en el disc. En total, catorze temes enregistrats a les instal·lacions de l'hotel Dénia Marriott amb el suport de La Mar de Grabaciones. El repertori el formaven *La Primitiva, Lourdes Grande, Solera Fina, Música y Pueblo, Machaco, Fernandín, Ariadna Hernández, Doña Lola, Tarde de Toros, Camino de Rosas, Vicene Añó, Banda Municipal de Valencia, Consuelín Escolástica i Gallito*. Per a la portada, la imatge de tres músics tocant darrere les seues tubes; i en la contraportada, una instantània del moment de l'enregistrament: fins ara, l'última aventura de "nuestra Banda" per apropiars-ne la seua música.

60 ANIVERSARIO: REENCUENTRO DE MÚSICOS, GRAN DESFILE Y EXTRAORDINARIO CONCIERTO

Antonio Santamaría

Podríamos decir (empleando el argot musical) que daba el comienzo de este día musical con “una diana” de sesiones fotográficas, en la antigua sede de la Banda de Música y en la plaza de la Constitución en la que como marco de fondo se tenía la fachada del ayuntamiento y como FOTO PARA EL RECUERDO posaban un gran número de músicos, desde sus comienzos hasta la actualidad (no estando la totalidad por circunstancias varias).

Finalizada la sesión de fotos con un ambiente lleno de buen humor personal y seriedad musical, se pasó a la formación para proceder al DESFILE EXTRAORDINARIO, desde ésta plaza hasta el lugar de celebración del concierto. Fue un desfile de gran seriedad y señorío, tuvo un realce especial en los actos del día.

En primer lugar abriendo y presidiendo el desfile, la Bandera. La seguían los presidentes Josep Vicent Bonet y Vicent Grimalt y los directos Frank de Vuyst y Pep Sendra. A continuación un grupo formado por más de medio centenar de veteranos que desfilaron con emoción, en esos momentos con un especial estímulo de juventud que se reflejaba en sus rostros y algunos también en sus ojos; y cerrando composición del grupo la Banda de música

con un plantilla números, duplicando y en casos triplicando, la composición de sus cuerdas instrumentales, llegando a formar una agrupación de aproximadamente 120 componentes.

Fue muy emotivo dar los primeros pasos al sonar el pasodoble *Tercio de Quitas*, saliendo de la plaza de la Constitución, y hacer la entrada grandiosa, emotiva y sentida por todos al coger la calle Marqués de Campo marco de belleza inigualable, levantado aplausos de cuantos concurrentes había al paso y gente que se dirigía al concierto. El público que estaba concentrándose para el acto hizo un gran recibimiento a la Banda con sus aplausos y personales halagos. Un inciso, podemos decir que empezaba el día “con muy buenas vibraciones”.

El concierto comenzó a la hora prevista, la música aportaba tintes de ilusión, alegría y también de nostalgia en alguna de sus interpretaciones que se veían reflejados no solamente en sus intérpretes, sino también en los asistentes que de alguna forma “abrazaban” a la Banda rodeándola y premiando con sus aplausos al finalizar la interpretación de cada uno de los tradicionales pasodobles de “toda la vida”. Toda una selecta elección programada y dirigida magistralmente por el director titular Frank de Vuyst. Pasodobles todos ellos plasmados en el programa de mano repartido entre el público asistente con el título CONCERT DE PASDOBLES-60 ANYS FENTBANDA. Pasodobles que el público reconoció y tarareaba nada más comenzar las primeras notas musicales, así ocurría con *La Giralda*, *Agüero* o *Lo Cant del Valencia*, en que los aplausos invadieron la interpretación al terminar la intervención de bombardino solista.

Idéntica situación sucedió al finalizar la interpretación del trompeta solista en el extraordinario *Puentearreas*. Aportando

una anécdota al concierto, decir que en la interpretación del pasodoble del reconocido compositor Rafael Talens (recientemente fallecido), *Tercio de Quites*, se incluyó e interpreto por primera vez un solo de clarinete a dos voces.

Destacar una actuación en la que afloraron emotivas y sentimentales emociones con la interpretación de Recordando a un Amigo, dirigido por mí mismo. Teniendo su interpretación la principal finalidad, dedicarlo a Juan Conejero y a todos los músicos que ya no se encuentran entre nosotros.

Actuación que tuvo una gran aceptación por todos los asistentes y que el propio director no escatimó en aplausos a sus intérpretes por la extraordinaria calidad, sensibilidad y sentido en su interpretación.

El concierto terminó con Solera Fina, con las "palmas musicales" en su

interpretación, que le dan una gracia y colorido especial a este pasodoble.

Terminado "oficialmente el concierto" según su programación, el público con su insistencia en los aplausos y con un ambiente volcado con todos los intérpretes, motivó y propició a que se interpretaran dos bises. *Churumbelerias*, que nada más empezar los primeros compases el público premió con aplausos su elección y finalmente para cerrar "definitivamente" el concierto, se interpretó el conocidísimo pasodoble *Amparito Roca* con la interpretación original de su "solo en el trío" por su intérprete solista de flautín, recibiendo al igual que en anteriores intervenciones de solistas un caluroso aplauso.

No terminó aquí la jornada, pues después hubo un acto muy importante, con uniformidad veraniega, colorida "al gusto". Instrumentos: vaso, tenedor

y cuchara y obra a interpretar "Una extraordinaria Fideuà". El ambiente distendido, relajado, y volcado en amistad y buenas relaciones, hizo que hubiera momentos de agradable convivencia, repletos de anécdotas y buen humor entre los asistentes... fue otra forma diferente de convivir y... en todo momento, hacer Música.

No hubo despedida, sino un nuevo emplazamiento de ensayos para seguir "haciendo música".

Sabemos que la Banda estará "como siempre" ahí, con su pueblo y demostrando también que el pueblo está con su Banda, pues el eslogan de sus celebración no debe ser exclusivo ni privativo de la Banda, pues ella se siente orgullosa cuando la gente dice es "La nostra Banda", pues es así como entre todos "Fem Banda".

5
anys

CAPÍTOL VII

Un músic a casa

UNA MARE MOLT ORGULLOSA

Consuelo Martí

Eren principis dels anys 70 quan Bolta, un amic del meu fill, va vindre a casa a buscar a Richard per a anar a passejar. Bolta anava a música amb D. Santiago i a mi que sempre m'havia agradat la música, sé me va ocórrer demanar-li al meu fill que s'apuntara. Richard, que sempre feia tot per complir-me així ho va fer, sense agradar-li massa. Prompte va començar a tocar la trompeta però finalment es va quedar amb la trompa, un poc obligat pel mestre i sense agradar-li eixe instrument en concret.

Jo em sentia orgullosa de Richard però no sabia que a ell realment no li agradava; no obstant ell va continuar.

Un dia quan Alícia, la seua germana menuda tenia 8 anys, la va agafar de la mà i em va dir: "mare què et pareix si porte a la xiqueta a música?" Jo contentíssima, li vaig dir que em pareixia molt bé; i així va començar també la meua filla Alícia a formar part de la Banda de música. Al poc temps, Richard va començar la seua vida professional com a músic militar i el van destinar a Saragossa i Alícia, que encara era menuda, va continuar. Els assajos eren fins les 12 de la nit i les seus

germanes s'encarregaven d'arreglar-la. De tant d'anar, Nieves, l'altra filla meua, va començar també amb la música.

Encara recorde amb gran alegria quan els tres germans tocaven junts als concerts. Jo no cabia de l'emoció, no sols tenia un fill en la Banda, sinó tres; era un gran orgull per a mi.

Els anys van passar i Nieves se'n va anar a Alemanya a viure, Richard cada dia amb més treball molt lluny de Dénia i els dos van tindre que deixar-se la Banda físicament però, mai amb el cor. Richard va acabar els estudis Superiors de Trompa a Màlaga i Alícia, que va continuar a Dénia, també va obtindre el Títol Superior de Flauta a Alacant.

Ara fa uns mesos, parlant amb el meu fill em va confessar que a ell no li agradava anar a música però que a poc a poc es va enamorar d'ella, i que m'agraïa de tot cor que aquell dia a principis dels anys 70 li demanara que anara a musica perquè, gràcies a això, la seua germana Alícia i ell ara tenien l'ofici més meravellós del món: "SER MÚSIC".

SENTIMIENTOS DE UNA MADRE E HISTORIA DE UN HIJO MÚSICO

Antonieta Albi Ballester

La verdad es que no sé cómo empezar, porque son tantas las alegrías que me ha dado mi hijo que haré un poco de historia.

Todo empezó cuando él tenía 3 años y estaba de "mascota" en la Banda de Dénia, y D. Manuel Lattur le regaló un paquete de 1 kg. de caramelos que era más grande que él.

Su padre, Pepe Pastor, era músico de la Banda de Dénia y tocaba el requinto y quería que él tocara el clarinete.

Todos los días su padre le daba clases de solfeo y él me preguntaba: "mamá ¿a qué hora viene el papá de trabajar?". Yo le decía a las 19.00 horas. y a las 18.00 horas se ponía a estudiar.

Cuando tenía 3 años ya tocaba con un piano de juguete la canción "Brasil".

Cuando empezó a tocar en la Banda de Dénia tenía 8 años y ,o hizo con un clarinete que le regalo D. Manuel Lattur.

Después ya se fue a estudiar al Conservatorio de Valencia y también en el

Conservatorio de Dénia, donde hizo piano y clarinete.

Ha seguido estudiando siempre, haciendo cursos de dirección y otros en varias ciudades españolas. Él siempre ha sido músico.

Ha estado en varias orquestas, Montecarlo, Pirata, Titánic, etc...

Con el tiempo ha vuelto a la Banda de Dénia y ahora está como subdirector, director de la Banda Juvenil y da clases de piano y solfeo a niños y adultos, hace arreglos para la Banda de Dénia y compone música y colabora con muchas entidades.

Estoy muy orgullosa de que mi hijo esté dedicándose a la música, porque es lo que él ha querido siempre y por lo que hemos trabajado y luchado en esta familia que siempre hemos estado vinculados al mundo de la Banda de Dénia.

Antonieta Albi va escriure aquest text quan la Banda celebrava el seu 60 aniversari. Va faltar poc després, l'any 2013.

RECUERDOS IMBORRABLES, SIN OLVIDAR LA SATISFACCIÓN DIARIA

Salvador Marín

Ha pasado ya mucho tiempo, casi un cuarto de siglo, cuando tuvimos que elegir, como supongo les ocurre a todos los padres, alguna actividad que complementara la formación escolar de mis dos hijos, en principio de Pablo que es el mayor. Acordamos optar por la música. Fue una decisión relativamente fácil de tomar. Numerosos estudios demuestran que esta actividad favorece el desarrollo positivo de los niños en muchos aspectos, incrementa la memoria, el sentido del orden y la capacidad de atención, mejorando el rendimiento académico y el aprendizaje en otros campos educativos. ¿Existe alguna actividad que ofrezca más ventajas? Por otra parte, nosotros también estábamos encantados con esta actividad para nuestro hijo. Todo parecía estar predestinado para que Pablo comenzara a estudiar música, incluso la fecha de su nacimiento así lo indicaba: 22 de noviembre, festividad de Santa Cecilia.

Y así fue como comenzó su andadura musical, en principio con los estudios de solfeo y clarinete.

Pilar, siguiendo los pasos de su hermano, inició los estudios musicales al curso siguiente en la misma especialidad.

Los dos primeros cursos, en la Escuela de Música Manuel Lattur, fueron los más relajados. La flexibilidad en el estudio y la forma de impartirlo tiende a despertar en los niños el interés por la música, a descubrirla, a disfrutarla y, como no, al conocimiento de la misma, percibiendo el educando esta actividad cómo un juego más. Allí estudiaban, ensayaban, jugaban en los descansos y merendaban. Fue en esa época cuando comenzaron a sentir la escuela y la Banda como su segunda casa o, incluso, como su segunda familia.

A partir de este momento, poco a poco y año tras año, el tiempo de dedicación

musical se fue ampliando. El inicio de ambos en el conservatorio Tenor Cortis en la especialidad de clarinete y poco tiempo después también en la de viola, obligaba a una programación del tiempo libre, tanto de mis hijos como nuestra.

Los estudios en el conservatorio los fueron compaginando con otras actividades musicales. Los primeros años como educandos de la escuela de música, después como integrantes de la Banda Juvenil y, posteriormente, como miembros de la Agrupación Artística y Musical de Dénia y de la Orquesta de la Marina Alta. A estas actividades habría que sumar otras que omito para no alargarme, si bien debo decir que eran ellos los que siempre se apuntaban a cualquier propuesta musical que recibían, y yo, en ocasiones, quien me oponía, aunque con escaso éxito por mi parte.

Durante esos años, el apoyo a mis hijos supuso para nosotros las clásicas obligaciones, aunque debo decir que fueron infinitamente superiores las satisfacciones. Sus inicios en la Banda Juvenil, la entrega de instrumento como miembros de la Banda, verlos en los pasacalles y conciertos, incluso en ocasiones de solistas, son para los padres recuerdos imborrables, sin olvidar la satisfacción diaria que supone verlos siempre activos.

Leído lo anterior, todo parece indicar que nuestra idea, desde un principio, era que nuestros hijos completaran la carrera y se dedicaran profesionalmente a la música, cuando la realidad era bien distinta. Nuestra única intención era que realizaran una actividad que les gustara y ayudara a formarse. Fue Pablo quien me comentó, un año antes de finalizar el Instituto, que iba a realizar los estudios superiores de música. Me quedé algo sorprendido y preocupado, pensando en

lo complicado que sería llegar a ganarse la vida como músico, si bien no me opuse ni le hice ningún comentario al respecto para evitar desilusionarlo. Tiempo habría posteriormente para elegir otra profesión. Pilar tomó la misma decisión que su hermano poco tiempo después.

Sin embargo los acontecimientos me fueron demostrando lo equivocado que estaba. Poco a poco ambos comenzaron a realizar algunos trabajos relacionados con la música: impartiendo clases particulares, de profesores en escuelas de música y, cómo no, haciendo los famosos bolos, bien

en charangas, orquestas u otros grupos musicales, alternando estos trabajos con los estudios de conservatorio durante los últimos cinco o seis años de carrera.

Unos meses después de finalizar los estudios superiores, en el año 2006, ambos consiguieron alcanzar la meta que se habían propuesto, Pablo de profesor en un conservatorio y Pilar en una orquesta sinfónica, en cuyos puestos continúan hoy trabajando y disfrutando .

Esta es, en síntesis, nuestra experiencia como padres de dos alumnos de

música, deseando que la misma sirva a otros a la hora de tomar una decisión, permitiéndome aconsejarles que si eligen esta actividad para sus hijos, la comiencen como educandos en una escuela de música, en este caso en la de nuestra ciudad "Manuel Lattur" y que lo hagan, preferiblemente, con un solo instrumento. Primero que conozcan, disfruten y jueguen con la música, tiempo habrá después para comenzar los estudios reglados.

*¡¡¡FELICIDADES!!!
y un abrazo a toda la familia
de nuestra Banda.*

LA GRAN FAMILIA DE LA PERCUSSIÓ

María Dolores Guntiñas

Sempre he sentit dir que la música és un llenguatge universal. Sembla una frase feta, però realment no ho és. La música aporta valors a l'ésser humà, és una vertadera manera de viure i entendre la vida que et permet obrir la teua ment a un món fascinant. Jo no sabia res de música, era i sóc una vertadera ignorant en aquest camp, però quan el meu fill Andreu em va dir que volia ser percussionista, vaig pensar que pretenia simplement complir l'expedient sense realitzar massa esforç. Vaig acceptar sense cap convenciment, ara veig com d'enganyada estava.

Acudia a les primeres audicions i a poc a poc vaig ser conscient de la seua implicació, del seu instint de superació, el que m'ompli d'orgull. Sense adonar-se'n, sense adonar-nos-en, la música ho va anar impregnant tot. La marimba, el xilòfon, la caixa, els plats, les claus i les postisses són alguns dels molts instruments que toquen els percussionistes i requereixen un treball abnegat i constant.

De sobte, el meu fill havia crescut com a persona i la seua entrada a la Banda gran va suposar per a ell un nou repte. El que més m'agrada dels percussionistes de la Banda és eixe tracte personal que existeix entre ells, eixa unió i responsabilitat perquè tot sone perfecte. Aquesta relació excel·lent i col·laboració constant té molt a veure amb el resultat final. La família de la percussió és realment molt gran i jo sent una gran admiració pel que fan. Si he de triar un moment en el qual vaig ser conscient del treball que realitzaven els percussionistes, elegisc quan van tocar a l'Auditori de la Diputació d'Alacant (ADA). Allí, on hi havia un lloc destinat a la percussió, els vaig veure córrer per l'escenari. La meua oïda, que fins ara havia estat sorda, com que es va obrir un poquet i vaig escoltar cada nota, cada clau que sortia d'aquells instruments tan ben tocats que omplien la meua ànima de sensacions que no havia descobert mai. Quan el concert va

concloure, l'equip de la percussió es va fondre en una sincera abraçada, sabent que l'esforç havia sigut titànic i el resultat també.

Ara sé que darrere de cada concert hi ha hores i hores de dur treball, que res és per casualitat i que si el bombo no el toques com deus, després d'assajar seriosament, pots enviar al trast l'esforç de tots els teus companys.

Reconec que la vida del músic no és fàcil i, a més a més, és complicada per a un adolescent. Cada dilluns i dijous, joves de quinze anys han d'anar a assajar, després de tot un dia d'estudis i activitats, però quan t'agrada el que fas, quan sents felicitat fent-ho, no et sap greu, paga la pena l'esforç per rodejar-te de gent que amb bufits o amb les seues mans fan sonar instruments de manera melòdica i harmoniosa.

La música ha arribat a la meua família i espere que ho haja fet per a quedar-se, donant un nou sentit a la nostra vida. Quan vagen a un concert, els recomane que es col·loquen a la part més alta i miren cap al fons, mentre les seues oïdes gaudeixen dels instruments de vent i corda, facen una ullada als percussionistes i veuran que ells no són una família qualsevol de la gran Banda, sinó una família amb personalitat pròpia i gaudisquen d'eixos instruments essencials perquè la Banda siga el que és actualment. Comproven com compten per a entrar a temps, en el moment exacte i quan el concert finalitze adverteixen com es congratulen pel resultat obtingut. Jo, sense cap formació musical, continuaré tancant els ulls i sentiré, orgullosa, com algun d'eixos variats instruments que sonen a la Banda el toca el meu fill i la seua família, la de la percussió.

UN BON BAGATGE

Maria Rosa Vives Pons

Tot sovint, a casa, mentre estic fent alguna feina quotidiana acompanyada pel meu fill, sent que solfeja alguna melodia sense parar, sol, fa, mi..., ho fa sense adonar-se'n.

La història va començar quan Robert tenia 9 anys, aleshores vam decidir que aniria al local de l'Agrupació Musical i s'iniciaria en les classes de solfeig; abans l'instrument l'agafaven més tard. Aquell any tot va anar bé i més endavant quan va arribar l'hora de triar instrument la seua elecció va ser el saxo alt.

Li agradava anar a la Banda i ho passava bé, tot i que si alguna volta s'enfadava em deia: "vaig a la Banda perquè m'ho dius tu, i jo no tinc que eixir a tocar pel carrer, que em fa vergonya". Jo sempre li contestava que no es preocupara, el més important era que aprenguera música, que la coneixera, que poguera entendre-la i que amb el pas del temps ja decidiria ell el que vulguera fer. Cosa que no es va fer d'esperar, tan prompte li van oferir entrar a la Banda juvenil allà que va estar, a l'igual

quan va arribar el moment de passar a la Banda gran, després de fer-se una xaranga amb un grup d'amics, i així de mica en mica sense parar.

Tots els anys d'aprenentatge dins de l'Agrupació han estat molt importants, no solament a nivell musical, sinó també a nivell humà, ja que coincideixen en l'etapa de l'adolescència, i és bo estar en un bon ambient, tenir l'oportunitat de conèixer i relacionar-se amb altres persones que comparteixen les mateixes il·lusions i motivacions. I també és clar, viatges, festes, etc.

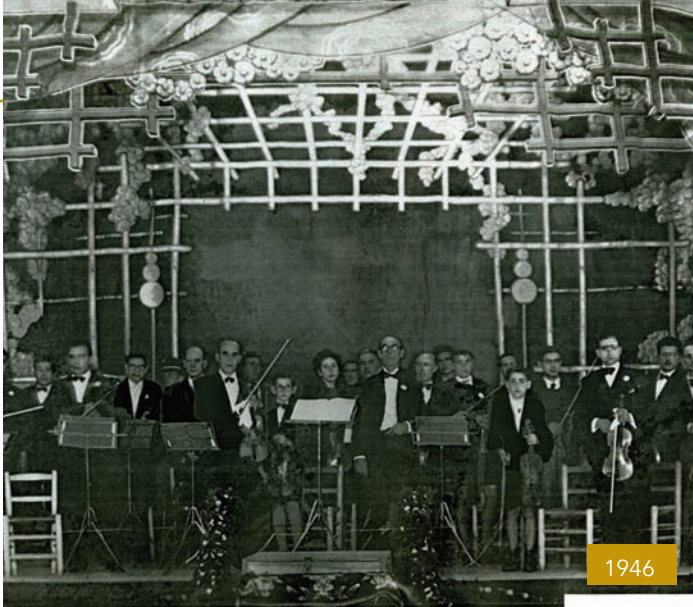
Sens dubte és un bagatge que els impregnà al llarg de la seua vida.

Per la nostra part sempre ens ha agradat acompanyar-lo i fer-li costat, cosa que alhora ens ompli d'orgull perquè és un plaer sentir-los tocar tots plegats.

Per molt anys. Felicitats!!!

ELS ANTECEDENTS

1946

1887

Dècada dels 30

1915

1957

1956

1970

1970

1959

Melina

1984

1977

1984

1974

1976

1971

2002

2003

1993

1990

2002

1993

2012

2013

2017

1982

2016

2009

2017

2009

Ajuntament de Dénia
Cultura

AGRUPACIÓ
ARTÍSTICA MUSICAL
DE DÉNIA